

Centrul de Resurse pentru
Comunitățile de Romi

INSTITUTUL PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ
PROGRAMUL DE MONITORIZARE A PROCESULUI DE
ADERARE LA UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ADVOCACY ȘI
PROGRAMUL DE PARTICIPARE A ROMILOR

Monitorizarea implementării la nivel local a Strategiei Guvernamentale pentru Îmbunătățirea Situației Romilor din România

ROMÂNIA

2004

Publicat de

INSTITUTUL PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ

Október 6. u. 12.
H-1051 Budapest
Hungary

400 West 59th Street
New York, NY 10019
USA

© OSI/EU Monitoring and Advocacy Program, 2004
All rights reserved.

TM and Copyright © 2004 Open Society Institute

EU MONITORING AND ADVOCACY PROGRAM

Október 6. u. 12.
H-1051 Budapest
Hungary

Website

<www.eumap.org>

ISBN 973-86509-5-8

Design & Layout by Q.E.D. Publishing

Printed in Cluj-Napoca, Romania, September 2004
By Editura AMM srl

Cuprins

Mulțumiri	7
Prefață	9
A. Rezumat și recomandări	13
Rezumat	14
Recomandări	15
B. Considerații generale	19
Introducere	20
1. Considerații asupra progreselor în implementarea Strategiei	23
1.1 Structuri guvernamentale centrale	23
1.2 Finanțarea Strategiei	24
1.3 Organizațiile neguvernamentale ale romilor și Strategia	26
1.4 Strategia și noile inițiative internaționale	27
2. Constatări ale monitorizării la nivel local	29
2.1 Măsuri administrative	29
2.2 Construcții de locuințe	34
2.3 Protecție socială	36
2.4 Sănătate	37
2.5 Inițiative economice	39
2.6 Justiție și ordine publică	40
2.7 Protecția copilului	41
2.8 Educație	43
2.9 Cultură și culte	44
2.10 Participare publică	45
2.11 Comunicare și implicare civică	45
3. Concluzii	47
Județul Brăila - implementare locală	49
Generalități	50
1. Rezumat	50
2. Implementare locală	51
2.1 Măsuri administrative	51
2.2 Construcții de locuințe	53
2.3 Protecție socială	53
2.4 Sănătate	54
2.5 Inițiative economice	55

2.6	Justiție și ordine publică	56
2.7	Protecția copilului	56
2.8	Educație	57
2.9	Cultură și culte	59
2.10	Participare publică	59
2.11	Comunicare și implicare civică	60
Județul Cluj - implementare locală		61
Generalități		62
1. Rezumat		62
2. Implementare locală		63
2.1	Măsuri administrative	63
2.2	Construcții de locuințe	69
2.3	Protecție socială	70
2.4	Sănătate	71
2.5	Inițiative economice	73
2.6	Justiție și ordine publică	74
2.7	Protecția copilului	75
2.8	Educație	76
2.9	Cultură și culte	77
2.10	Participare publică	77
2.11	Comunicare și implicare civică	78
Județul Dolj - implementare locală		79
Generalități		80
1. Rezumat		80
2. Implementare locală		81
2.1	Măsuri administrative	81
2.2	Construcții de locuințe	83
2.3	Protecție socială	84
2.4	Sănătate	85
2.5	Inițiative economice	87
2.6	Justiție și ordine publică	88
2.7	Protecția copilului	89
2.8	Educație	89
2.9	Cultură și culte	92
2.10	Participare publică	93
2.11	Comunicare și implicare civică	93

Județul Iași - implementare locală	95
Generalități	96
1. Rezumat	96
2. Implementare locală	97
2.1 Măsuri administrative	97
2.1 Măsuri administrative	97
2.2 Construcții de locuințe	102
2.3 Protecție socială	103
2.4 Sănătate	104
2.5 Inițiative economice	105
2.6 Justiție și ordine publică	106
2.7 Protecția copilului	107
2.8 Educație	107
2.9 Cultură și culte	108
2.10 Participare publică	109
2.11 Comunicare și implicare civică	109
Județul Timiș - implementare locală	111
Generalități	112
1. Rezumat	112
2. Implementare locală	113
2.1 Măsuri administrative	113
2.2 Construcții de locuințe	116
2.3 Protecție socială	117
2.4 Sănătate	117
2.5 Inițiative economice	117
2.6 Justiție și ordine publică	119
2.7 Protecția copilului	119
2.8 Educație	119
2.9 Cultură și culte	120
2.10 Participare publică	120
2.11 Comunicare și implicare civică	121
Organizațiile participante	123

Mulțumiri

Institutul pentru o Societate Deschisă (OSI) dorește să își exprime recunoștința față de următoarele persoane pentru rolul important pe care l-au avut în desfășurarea muncii de cercetare și de elaborare a acestor rapoarte. Răspunderea finală pentru conținutul rapoartelor revine Institutului pentru o Societate Deschisă.

Județul Brăila	Anton Gina și Anișoara Parnică
Județul Cluj	Maria Ursu și Adrian Moldovan
Județul Dolj	Costache Marcel și Silviu Bratu
Județul Iași	Laura Constantin și Daniela Rusu
Județul Timiș	Valentin Pepenel și Carmen Rusu

Proiectul este o inițiativă comună a:

CENTRULUI DE RESURSE PENTRU COMUNITĂȚILE DE ROMII (CRCR), CLUJ-NAPOCA, ROMÂNIA

Florin Moisă *Președinte Executiv*

PROGRAMULUI DE MONITORIZARE A PROCESULUI DE ADERARE LA UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ADVOCACY (EUMAP) INSTITUTUL PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ, BUDAPESTA

Penelope Farar	<i>Director de Program</i>
Miriam Anati	<i>Director-adjunct de Program</i>
Alphia Abdikeeva	<i>Ofițer de Program</i>
Katy Negrin	<i>Ofițer de Program</i>
Adreea Gurubi Watterson	<i>Asistent de Program</i>

**PROGRAMUL DE PARTICIPARE A ROMILOR (RPP),
INSTITUTULUI PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ, BUDAPESTA**

Rumyan Russinov *Director de Program*

Bernard Rorke *Director-adjunct de Program*

Iulius Rostaş *Manager de Program*

Legături web: <http://www.romacenter.ro>
<http://www.eumap.org>
http://www.soros.org/initiatives/roma/focus_areas/rpp

Prefață

Odată cu extinderea Uniunii Europene în Mai 2004, un număr de aproximativ 1.5 milioane de romi din țările Central și Est-Europene (CEE) au devenit cetățeni ai Uniunii Europene. Atunci când și România și Bulgaria vor deveni state membre ale Uniunii Europene, conform previziunilor în 2007, acest număr se va ridica la aproximativ 4,4 milioane.¹ Ce înseamnă practic va avea acest lucru pentru majoritatea romilor din statele CEE, care vor continua să trăiască discriminarea în toate aspectele vieții de zi cu zi?² Romii constituie cea mai numeroasă și mai marginalizată minoritate etnică din Europa și probabil cea mai mare problemă de drepturi civile. Deși majoritatea oamenilor recunosc faptul că procesul de extindere al Uniunii Europene poate să aducă schimbări pozitive pentru romii din regiune, impactul aderării va putea fi apreciat în termeni de progrese reale și măsurabile în domenii cheie cum ar fi accesul la educație și niveluri de ocupare profesională comparabil cu cel al majorității doar în anii ce vor urma.

România are cea mai numeroasă populație de romi din Europa, estimată la aproximativ 2,5 milioane de oameni.³ Cu toate că România nu este încă țară membră a Uniunii Europene, dorința puternică de aderare a dus la unele rezultate pozitive. La fel ca și în alte state candidate cu o minoritate romă semnificativă, Guvernul a formulat un plan național destinat îmbunătățirii situației romilor. Adoptată în aprilie 2001, „Strategia Guvernului României de îmbunătățire a situației romilor” (în acest text, mai departe,

---

¹ Dimitrina Petrovna, Centrul European pentru Drepturile Romilor (ERRC), „Romii: Între mit și viitor”. Accesat pe web la <http://www.errc.org/cikk.php?cikk=1844&archiv=1>

² Spre exemplu, șomajul în rândul membrilor comunității romilor este estimat a fi între 50 și 90 la sută. Vezi „Sprijinul Uniunii Europene pentru comunitățile de romi din CEE”, Comisia Europeană, Directoratul General pentru Extindere, publicat de Unitatea de Informare cu privire la Extindere. Accesat pe web la http://europa.eu.int/comm/enlargement/docs/pdf/brochure_roma_oct2003_en.pdf

³ În unele cazuri, estimările sunt considerabil mai mari decât datele oficiale, în parte datorită reținerii unora dintre romi de a se identifica pe ei înșiși ca romi. Conform recensământului populației din România din 2002, cifra oficială a populației de romi este de 535.000. Dimitrina Petrovna, Centrul European pentru Drepturile Romilor (ERRC), „Romii: Între mit și viitor”. Accesat pe web la <http://www.errc.org/cikk.php?cikk=1844&archiv=1>

Strategia) prevede un program detaliat adresat atât combaterii discriminării cât și sărăciei cu care se confruntă comunitățile de romi. În plus, Guvernul României a adoptat pentru prima dată în august 2000 o legislație anti-discriminare ca răspuns la Directiva Egalității de Rasă a Uniunii Europene. Această legislație a fost deja revizuită de câteva ori.

În 2002, Programul de Monitorizare a Procesului de Aderare la Uniunea Europeană (EUMAP) al Institutului pentru o Societate Deschisă a monitorizat implementarea unor astfel de strategii și planuri la nivel național.⁴ Raportul de monitorizare din 2002 a apreciat Strategia Guvernului României pentru abordarea directă a problemei discriminării, pentru crearea de noi structuri la nivel central și local și alocarea unui rol mai important romilor în procesul de luare a deciziilor. Pe de altă parte, raportul a cerut Guvernului să facă mai mult pentru implementarea de proiecte concrete prevăzute de Strategie.

În urmă cu doi ani, Primul Ministru Năstase a recunoscut faptul că „Strategia este excelentă, am adoptat-o, toată lumea a fost mulțumită și apoi am pus-o în sertar”.⁵ Din păcate aceleași probleme persistă și astăzi. Acum, mai mult decât oricând, România trebuie să facă pași pentru a asigura că ceea ce s-a câștigat în trecut reprezintă fundamentul pentru continuarea și extinderea eforturilor pentru îmbunătățirea situației romilor. Aceasta va însemna o coordonare între agențiile de la nivel local, suficiente resurse alocate, dorința de a implementa planurile prevăzute, includerea largă a reprezentanților romilor în elaborare și implementare, și o monitorizare transparentă a procesului, astfel încât să se realizeze ajustările necesare. Pentru a promova includerea socială și a facilita accesul egal al publicului la servicii, Guvernul va trebui să își ajusteze legislația anti-discriminare astfel încât această să fie în deplină concordanță cu Directiva pentru Egalitate Rasială.

Raportul de față este o continuare firească a raportului EUMAP asupra României din 2002 și extinde monitorizarea de la nivel național la nivel local. La trei ani de la adoptarea Strategiei, nivelul local este exact acela la care îmbunătățirile reale sunt de așteptat. Pe de altă parte, concluziile și recomandările acestei monitorizări la nivel local sugerează nevoia de eforturi pe mai departe din partea Guvernului României de a implementa cu seriozitate toate măsurile prevăzute de Strategie. Rapoartele din cele cinci județe în care s-a realizat monitorizarea includ povești de succes acolo unde

---

⁴ Monitorizarea procesului de aderare la Uniunea Europeană: Protecția Minorităților, Volumul I. O evaluare selectivă a politicilor în statele candidate. Toate rapoartele EUMAP sunt disponibil pe site-ul web <http://www.eumap.org/reports>

⁵ Primul Ministru Adrian Năstase, Video-conferință cu Prefecturile județene și a municipiului București, Vineri, 6 septembrie 2002, ora 9.00. Disponibil la <http://www.gov.ro>

inițiative de scară redusă au avut un impact direct asupra comunităților locale.⁶ Guvernul va trebui să facă pași concreți pentru a se asigura că astfel de proiecte au resursele necesare pentru a fi durabile și pentru a fi, acolo unde este potrivit, extinse la un nivel larg și pentru a se putea trage învățăminte necesare de la nivel local și încorporarea acestora în politicile la nivel național. Rezultatele pe termen scurt de la nivel local trebuie încorporate într-o viziune pe termen lung pentru îmbunătățirea situației romilor.

Acest proiect de monitorizare scoate în evidență nevoia ca Guvernele din țările europene să se concentreze asupra problemelor cu care se confruntă comunitățile de romi și, de asemenea, ca politicile publice ale acestora să aibă un impact real asupra vieții de zi cu zi a cetățenilor lor de etnie romă. Deceniul Incluziunii Romilor (2005 - 2015) este o inițiativă regională centrată pe eliminarea prăpastiei dintre romi și ne-romi într-un număr limitat de sectoare. Deceniul Incluziunii Romilor, inițiativă comună a unui număr de opt țări, sprijinită de OSI, Banca Mondială, Uniunea Europeană, PNUD, OSCE, Consiliul Europei, aduce împreună reprezentanți din țările CEE cu un număr semnificativ de populație romă.⁷ Țările participante sunt în proces de a stabili obiective naționale, ținte și indicatori în patru domenii cheie: educație, ocupare profesională, sănătate și locuire, având în același timp ca teme generale incluse în fiecare dintre ele discriminarea, problemele de gender și sărăcia. Ca parte a Deceniului Incluziunii Romilor, Guvernele au fost de acord să monitorizeze anual și într-o modalitate transparentă progresul față de obiectivele stabilite. Pe de altă parte, romii și alți actori relevanți recunosc faptul că monitorizarea independentă și regulată a acestui progres este esențială.

Acest raport este un exemplu despre cum monitorizarea poate fi transpusă efectiv de la nivel internațional la nivel local, oferind direcționarea necesară pentru cei care elaborează politici la nivel local, național sau internațional. Raportul ilustrează, de asemenea, importanța implicării active a romilor în deciziile care afectează comunitățile din care aceștia provin. Realizată de tineri activiști romi ai Centrului de Resurse pentru Comunitățile de Romi din Cluj Napoca, monitorizarea la nivel local a permis aprecierea detaliată a limitelor progresului în atingerea obiectivelor ambițioase prevăzute de Strategie. De asemenea, s-au putut identifica factorii care au împiedicat progresul la nivelul de bază al comunităților locale și au fost făcute recomandările necesare pentru atingerea în continuare a obiectivelor Strategiei.

---

⁶ Proiecte finanțate prin Fondul pentru Îmbunătățirea Situației Romilor, parte a programului Phare de Dezvoltare a Societății Civile și prin Fondul de Parteneriat pentru Romi.

⁷ Bulgaria, Croația, Cehia, Ungaria, Macedonia, România, Serbia și Muntenegru, Slovacia. Mai multe informații cu privire la Deceniul Incluziunii Romilor pot fi găsite la http://www.soros.org/initiatives/roma/focus_areas/decade

Pentru ca situația romilor să se îmbunătățească în deceniul care urmează este nevoie ca exerciții similare de monitorizare să fie inițiate în țările membre ale Uniunii Europene și țările candidate. Altfel, oricât de laudabile ar fi obiectivele procesului de incluziune socială la nivelul Uniunii Europene și solicitarea pentru elaborarea de către guverne a unor Planuri Naționale de Acțiune, fără un progres măsurabil acestea vor rămâne doar la stadiul de bune intenții. Uniunea Europeană a fost finanțatorul major al proiectelor destinate îmbunătățirii situației romilor iar ceea ce au lăsat în urmă aceste inițiative este de asemenea bine cunoscut; procesul de aderare, pe de altă parte, a oferit un important și nou imbold pentru reformele politicilor publice la nivel național și local. Scopul nostru comun ar trebui să fie, acum, de a realiza îmbunătățirea măsurabilă și de durată a vieții romilor la nivelul întregii Europe.

Deborah A. Harding
Vice-Președinte
Institutul pentru o Societate Deschisă (OSI)

A. Rezumat și recomandări

REZUMAT

Acest raport prezintă rezultate ale monitorizării implementării la nivel local a Strategiei Guvernamentale pentru Îmbunătățirea Situației Romilor (Strategia în acest text)¹ care s-a desfășurat în cinci județe ale României. Monitorizarea a fost un proiect comun al Centrului de Resurse pentru Comunitățile de Romi din Cluj Napoca, România, împreună cu Programul de Monitorizare a Procesului de Aderare la Uniunea Europeană și Advocacy (EUMAP)² și cu Programul de Participare a Romilor (RPP) al Institutului pentru o Societate Deschisă (OSI) Budapesta.

„Strategia Guvernului României pentru Îmbunătățirea Situației Romilor” a fost adoptată în aprilie 2001. Ea include zece secțiuni generale și un Plan General de Măsuri care detaliază într-un mod specific acțiunile care trebuie desfășurate de structurile guvernamentale locale și centrale. După trei ani de la adoptarea Strategiei, majoritatea structurilor necesare au fost deja înființate. Printre acestea sunt incluse Birourile Județene pentru Romi de la nivelul Prefecturilor, experții locali de la nivelul localităților și organizarea Grupurilor de Lucru Mixte la toate nivelele, acolo unde acest lucru era necesar. Cu toate acestea, monitorizarea la nivel local a dezvăluit că, deși aceste structuri există ca și formă, ele sunt lipsite de resursele și de autoritatea care le-ar face capabile să dezvolte activități semnificative la nivel local.

Cât despre Birourile Județene pentru Romi (B.J.R. în acest text), lipsa unei colaborări reale cu alte structuri locale a împiedicat eforturile de abordare coordonată a unei politici locale pentru romi. Monitorizarea a dezvăluit faptul că participarea la Grupurile de Lucru Mixte a fost slabă în unele județe și că instituțiile participante au delegat numai angajați de la un nivel scăzut și fără importanță pentru a participa. Există îngrijorări privind politizarea procesului de selecție a personalului B.J.R. din anumite zone, datorită faptului că Partida Romilor Social Democrată (P.R.S.D. în acest text), organizație dominantă la nivel național, a fost unica organizație consultată în procesul de numire în cadrul B.J.R., deși există multe alte ONG-uri rome active care reprezintă interesele romilor.

În domeniile specifice luate în considerare de către Strategie, puține inițiative cu bază cuprinzătoare au fost luate în cele cinci județe monitorizate. Cu toate acestea, un număr de inițiative la scală mică, multe cu fonduri obținute prin programul Phare al Uniunii

---

¹ Strategia Guvernamentală pentru Îmbunătățirea Situației Romilor (Strategia în acest text), Hotărârea Guvernamentală 430 din 25 aprilie 2001, publicată în Gazeta Oficială numărul 252 din 16 mai 2001.

² În 2002, EUMAP a realizat un raport care monitoriza dezvoltarea și implementarea Strategiei la nivel național. Raportul EUMAP complet despre România poate fi accesat pe website-ul EUMAP la: <http://www.eumap.org/reports/2002/content/07>.

Europene, au avut succes, în mod special următoarele: sprijinirea romilor în a obține acte de identitate, oferirea de consiliere despre planificare familială, acces crescut la educație și pregătire profesională. Cu toate acestea, rezolvarea unor probleme cum ar fi legalizarea proprietății, nivelul scăzut de educație și rata mare de șomaj vor necesita eforturi mai susținute și mai cuprinzătoare decât cele care au fost făcute până acum.

Pe baza monitorizării de la nivel local, acest raport conține o serie de recomandări specifice, adresate Guvernului, autorităților locale, organizațiilor romilor, precum și organizațiilor internaționale și donatorilor internaționali. Aceste recomandări scot în evidență importanța consultărilor și cooperării cu o largă varietate de organizații ale romilor la nivel central și local, necesitatea stabilirii clare a sarcinilor și responsabilităților specifice a tuturor structurilor participante și a alocării de resurse pentru implementarea obiectivelor Strategiei. În particular, recomandările cer donatorilor internaționali să crească oportunitățile de participare directă a romilor în toate fazele de planificare și implementare a proiectelor care se adresează comunităților din care aceștia provin.

În timp ce noile inițiative internaționale, cum ar fi Deceniul Incluziunii Romilor, readuc în prim-plan segmente ale vieții în care romii sunt confrunțați cu obstacole și inegalități pe întreg perimetrul regiunii, Strategia Guvernului României rămâne un document relevant. Și chiar dacă multe dintre măsurile ei sunt îndeplinite, nevoia de resurse umane și financiare adiționale și reiterarea angajamentului față de principiile Strategiei sunt mai importante ca niciodată. Larga participare a romilor, atât prin angajarea de etnici romi în structuri oficiale, cât și prin colaborarea cu societatea civilă, este un element vital în asigurarea că implementarea Strategiei satisface nevoile comunităților de romi la toate nivelele.

RECOMANDĂRI

Pentru Guvernul României:

Participare

- Guvernul ar trebui să dea un exemplu pozitiv prin consultarea unui spectru larg de reprezentanți ai societății civile rome în dezvoltarea și implementarea Strategiei.
- În elaborarea Planului Național de Acțiune pentru Deceniul Incluziunii Romilor, Guvernul ar trebui să se concentreze asupra Strategiei și să se consulte cu reprezentanții organizațiilor rome cu scopul de a asigura faptul că obiectivele Strategiei nu sunt abandonate în dezvoltarea noii politici.

Coordonare

- Guvernul ar trebui să facă pași în implementarea Strategiei la nivel local, inclusiv prin alocarea de resurse pentru experți și pentru structurile înființate la nivel județean și al localităților; ar trebui, de asemenea, să se asigure că acestea au capacitatea de a răspunde nevoilor etnicilor romi din zonele lor.
- Guvernul ar trebui să continue să lucreze cu Uniunea Europeană și cu alte instituții internaționale pentru a sprijini dezvoltarea capacității autorităților locale, contribuind corespunzător și cu resurse financiare.
- Guvernul ar trebui să încurajeze colaborarea între ONG-urile române și autoritățile locale, să profite de expertiza făcută de societatea civilă și să asigure faptul că proiectele locale răspund nevoilor comunităților de romi.

Formare

- Guvernul ar trebui să se asigure de faptul că toate Birourile Județene pentru Romi sunt instruite în ceea ce privește legislația anti-discriminare și rolul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării.

Pentru instituțiile administrației publice locale:

Măsurile administrative

- Acolo unde încă nu au fost dezvoltate strategiile județene, autoritățile locale ar trebui să ia inițiativa de a trasa un plan local pentru implementarea obiectivelor Strategiei, în conformitate cu Planul General de Măsurile activitatea 13. Acolo unde au fost deja elaborate planuri județene, ar trebui să existe o revizuire și o aducere la zi anuală a acestora, care să includă termene, obiective specifice și raportare periodică de către structurile responsabile.
- Ar trebui asigurat sprijinul adecvat pentru Birourile Județene pentru Romi, inclusiv spații potrivite pentru birouri, transport și sprijin administrativ care să dea posibilitatea biroului de a-și îndeplini sarcinile care i-au fost repartizate sub Strategie (Secțiunea VIII.3).
- Acolo unde nu au fost înființate Grupuri de Lucru Mixte conform activității 10 din Planul General de Măsurile, autoritățile locale ar trebui să ia măsuri imediate pentru a le înființa. În toate județele, Grupurile de Lucru Mixte ar trebui să stabilească termeni și obiective specifice, printre care metode de implementare și cerințe de raportare.
- Toate instituțiile locale care participă la Grupurile de Lucru Mixte ar trebui să

delege reprezentanți cu autoritate potrivită de luare a deciziilor și un mandat clar pentru participarea la toate activitățile Grupului.

- Prefecturile ar trebui să stabilească care sunt responsabilitățile Biroului Județean pentru Romi și ale Grupului de Lucru Mixt în implementarea de programe la nivel local.
- Toate instituțiile locale și județene ar trebui să ia măsuri în vederea angajării de funcționari publici romi, mai ales în cadrul Birourilor Județene pentru Romi, printr-un proces de selectare bazat pe competiție corectă și merite profesionale și nu pe apartenență politică.
- Autoritățile locale ar trebui să asigure faptul că cererile de buget înaintate Guvernului cuprind suficiente alocări pentru implementarea Strategiei la nivel local.

Participare

- Autoritățile locale ar trebui să asigure faptul că input-ul și participarea unei varietăți de grupări rome este încorporată în toate activitățile care au impact asupra comunităților de romi, ajutând la depolitizarea Strategiei la nivel local.
- Autoritățile locale ar trebui să ia măsuri pentru creșterea numărului de etnici romi care lucrează în instituțiile locale pentru problemele romilor, alegându-i pe aceștia din grupul substanțial al activiștilor romi calificați și experimentați.
- Autoritățile locale ar trebui să abordeze grupurile societății civile rome pentru cooperare și colaborare în implementarea Strategiei, de vreme ce aceste grupuri posedă expertiză vastă și experiență în planificarea și derularea de proiecte în beneficiul comunităților de romi.

Formare și comunicare

- În cooperare cu societatea civilă, autoritățile locale ar trebui să elaboreze programe pentru informarea tuturor funcționarilor publici despre obiectivele Strategiei și rolul lor în implementarea măsurilor acesteia.
- Autoritățile locale ar trebui să dezvolte programe pentru conștientizarea populației rome în legătură cu drepturile fundamentale ale omului și pentru educație civică privind rolul instituțiilor, drepturile lor și obligațiile față de instituțiile administrative locale.
- Autoritățile locale ar trebui să organizeze cursuri pentru funcționarii publici despre drepturile minorităților și responsabilitățile oficiale la nivelul instituțiilor administrative.
- Autoritățile locale ar trebui să elaboreze programe în colaborare cu ONG-uri rome pentru a informa comunitatea romă cu privire la conținutul Strategiei.

Pentru organizațiile romilor:

Coordonare și cooperare

- Organizațiile rome ar trebui să formuleze o abordare unitară a problemelor comune și să pledeze pentru chestiuni de interes mutual.
- ONG-urile rome ar trebui să mențină o comunicare liberă și cooperare cu autoritățile locale și naționale pentru a contribui la siguranța că expertiza derulată în sectorul societății civile este accesibilă pentru implementarea Strategiei.
- Organizațiile rome ar trebui să continue să lucreze cu Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării pentru combaterea tuturor formelor de discriminare.

Monitorizare

- Organizațiile rome ar trebui să continue să monitorizeze implementarea Strategiei atât la nivel local cât și la nivel național, să urmărească și să semnaleze orice tendințe negative autorităților responsabile.

Pentru organizațiile internaționale:

Monitorizare

- Organizațiile internaționale ar trebui să promoveze analiza și evaluarea regulată a implementării Strategiei prin sprijinirea pregătirii și punerii în discuție a rapoartelor și criticilor interne.

Participare

- Acolo unde e posibil, donatorii ar trebui să promoveze atât programe pentru dezvoltarea capacității organizațiilor romilor, cât și pentru monitorizarea implementării politicilor publice. Participarea romilor la toate aspectele planuirii și implementării politicilor publice ar trebui, de asemenea, să fie o prioritate, conform principiilor elaborate în inițiativele internaționale Deceniul Incluziunii Romilor și în Fondul pentru Educația Romilor.
- Adoptarea unor criterii de eligibilitate a proiectelor care să permită și ONG-urilor rome de la nivel local accesarea finanțărilor externe.
- Participanții la Deceniul Incluziunii Romilor și la Fondul pentru Educația Romilor ar trebui să încurajeze încorporarea scopurilor și măsurilor Strategiei în programe elaborate în cadrul acestor inițiative internaționale.

B. Considerații generale

Introducere

Strategia Guvernului României pentru Îmbunătățirea Situației Romilor (Strategia în acest text) a fost adoptată în aprilie 2001. Este prima inițiativă guvernamentală de a aborda comprehensiv problemele cu care se confruntă minoritatea romă din România. Această abordare se încadrează în procesul de integrare în Uniunea Europeană și de respectare a unor criterii politice stabilite prin Declarația de la Copenhaga (1993).¹

Strategia a fost dezvoltată inițial de către Oficiul Național pentru Romi care, la acea vreme, era o componentă a Departamentului pentru Protecția Minorităților Naționale din cadrul Ministerului Informației Publice. Un număr de organizații rome și-au oferit sprijinul în elaborarea Strategiei, deși probleme privind gradul de participare romă în planificarea Strategiei au apărut devreme în acest proces². Cu toate acestea, romii au considerat adoptarea Strategiei printr-o hotărâre Guvernamentală ca fiind o dezvoltare pozitivă.

Totuși, la trei ani după adoptarea sa, nivelul de implementare a Strategiei rămâne scăzut. Structurile de implementare de la nivelele central și local funcționează încă slab și sunt lipsite de resurse financiare și materiale, mai ales la nivel local.

Acest proiect comun de monitorizare vine ca o urmare a unui raport despre protecția minorităților în România, raport publicat în noiembrie 2002. Două obiective importante au fost vizate de acest proiect comun:

- monitorizarea implementării Strategiei la nivel local, și
- dezvoltarea capacității organizațiilor rome de a monitoriza și raporta despre implementarea politicilor publice pentru romi.

Din cauza constrângerilor timpului și resurselor, monitorizarea s-a efectuat în numai cinci județe.³ Pentru selectarea județelor, partenerii au decis să implice și organizații ale studenților romi și astfel au selectat județele Cluj, Iași, Dolj, Timiș și Brăila, situate în principalele regiuni istorice ale României — Transilvania, Moldova, Banat, Dobrogea și Muntenia. De asemenea, în procesul de selecție, a fost acordată importanță și capacității organizațiilor locale ale romilor, în patru din acele județe existând o asociație activă a studenților romi.

---

¹ Pentru o analiză anterioară a conținutului Strategiei și a implementării la nivel național, consultă EU Accession Monitoring Program, Monitoring the EU Accession Process: Minority Protection., Budapesta, CEU Press, 2002, pag. 476-524 (EUMAP, Protecția minorităților 2002 în acest text)

² EUMAP, Protecția minorităților 2002, pag. 483.

³ România are 41 de județe, incluzând capitala București.

O echipă de doi tineri romi a fost selectată în fiecare județ și instruită în domeniul monitorizării politicii publice. O metodologie unică a fost discutată și pregătită spre folosire pentru toate echipele. Ulterior, echipele au început activitatea de monitorizare, colectând date relevante și intervievând autorități publice și reprezentanți ai societății civile. După ce primele schițe ale raportului au fost pregătite, ele au fost supuse dezbaterii publice de către autoritățile publice și societatea civilă în cadrul unor mese rotunde organizate în fiecare județ. Discuțiile relevante și informațiile au fost ulterior incluse în schițele finale ale rapoartelor.

Cele cinci echipe de monitori care au pregătit proiectele rapoartelor, toți tineri activiști romi,⁴ au întâlnit și reacții pozitive, dar și reacții negative în timpul muncii lor.⁵ Uneori, simpla prezență a echipelor și întrebările lor i-au determinat poate pe cei intervievați să se gândească mai atent la rolul pe care îl au în implementarea Strategiei. După o asemenea cercetare, cuvintele rapoartelor oficiale au încetat să fie suficiente și faptele au trecut pe primul plan.

Mesele rotunde organizate de cele cinci echipe de raportori au fost un exemplu de bune practici pentru întâlnirile locale în care problemele erau expuse și discutate în mod deschis de către reprezentanții instituțiilor și ai societății civile.⁶ Aceste întâlniri au ajutat, de asemenea, la crearea unor canale de comunicare ce vor putea fi folosite în rezolvarea unor probleme viitoare.

Constatările prezentelor rapoarte sunt menite să contribuie la conștientizarea, atât de către etnicii romi cât și de cei ne-romi, a problemelor cu care se confruntă comunitățile de romi. Raportul încearcă să prezinte informații precise privind cele mai bune practici și aspectele cu mai puțin succes ale transformării Strategiei în practică la nivel local.

Munca ce a fost desfășurată pentru realizarea raportului și constatările acestuia demonstrează că există încă o nevoie vitală pentru continuarea monitorizării și a raportării, în mod special a politicilor publice care se adresează comunității de romi. De asemenea, se demonstrează o dată în plus că participarea romilor la întregul proces este

---

⁴ Maria Ursu și Adrian Moldovan în județul Cluj; Laura Constantin și Daniela Rusu în județul Iași; Anton Gina și Parnică Anișoara în județul Brăila; Valentin Pepenel și Carmen Marcu în județul Timiș; Costache Marcel și Silviu Bratu în județul Dolj.

⁵ Într-un județ, unul dintre tinerii monitori romi a fost amenințat de către liderul local al P.R.S.D.; în alte cazuri, monitorii au trebuit să ceară informații folosindu-se de Legea 544 privind accesul la informație, din cauza faptului că autoritățile publice refuzaseră să le dea informațiile respective.

⁶ Aproximativ 120 de persoane au participat la cele cinci mese rotunde organizate în perioada noiembrie-decembrie 2003, reprezentând atât instituții publice locale cât și ONG-uri romi și nerome;

esențială; capacitatea societății civile române de a monitoriza există deja, și aceasta (monitorizarea) trebuie să-și continue atât rolul de „câine de pază”, cât și implicarea activă în punerea în practică a politicilor.

Prima secțiune a acestui raport subliniază unele dintre cele mai recente progrese privind implementarea Strategiei Guvernamentale începând de la adoptarea acesteia din aprilie 2001. Cea de a doua secțiune face rezumatul principalelor constatări ale monitorizării desfășurate în cele cinci județe.

1. CONSIDERAȚII ASUPRA PROGRESSELOR ÎN IMPLEMENTAREA STRATEGIEI

1.1 Structuri guvernamentale centrale

În 2003, Guvernul României a introdus o serie de schimbări structurale care au dus la transformarea Ministerului Informației Publice într-o Agenție pentru Strategii Guvernamentale.⁷ Prin urmare, Oficiul Național pentru Romi a fost redenumit Oficiul pentru Problemele Romilor⁸ și a fost mutat sub umbrela Departamentului pentru Relații Interetnice⁹, parte a Secretariatului General al Guvernului. Departamentul pentru Relații Interetnice și-a asumat responsabilitatea în probleme ale minorităților în general și a preluat coordonarea Strategiei.

Comitetul Mixt pentru Monitorizare și Implementare,¹⁰ principala structură responsabilă cu implementarea Strategiei, rămâne structura primară pentru implementarea Strategiei, în timp ce Oficiul pentru Problemele Romilor este o structură executivă.¹¹ Gradul de reprezentare a etniei rome în Comitetul Mixt este încă limitat și, în pofida regulilor stabilite, au fost mai multe încercări de a exclude unii din membrii romi ai Comitetului.¹²

⁷ Hotărârea Guvernamentală numărul 754/2003 privind Organizarea și Funcționarea Agenției pentru Strategii Guvernamentale.

⁸ Denumirea oficială în limba engleză utilizată de către guvern pentru această structură nu corespunde în totalitate cu traducerea din limba română a acesteia - Oficiul pentru Problemele Romilor.

⁹ Schimbări au fost efectuate și în personalul biroului: Sub-Secretarul de Stat Ivan Gheorghe a fost înlocuit de Ilie Dincă, un alt lider important al partidei Social Democrată a Romilor. Fostul președinte al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, Cristian Jura, a devenit șef al Departamentului pentru Relații Interetnice, având statutul unui Secretar de Stat.

¹⁰ Constituit prin Ordinul numărul 259/02 al Ministerului Informației Publice; comitetul este alcătuit din Secretari de Stat reprezentând ministerele guvernamentale relevante și din lideri ai ONG-urilor rome.

¹¹ Strategia numește Oficiul Național pentru Romi ca structură executivă; după reorganizarea din 2003, responsabilitatea a fost transferată Oficiului pentru Problemele Romilor. Strategie, Secțiunea VIII.1.

¹² Membrii romi ai Comisiei Mixte sunt: Nicolae Păun — Președinte al P.R.S.D. și M.P., Vasile Ionescu — Președinte al Centrului Romilor pentru Politici Publice Aven Amentza și expert al Ministerului Culturii și Cultelor, Delia Grigore — Președinte al ASTRA/SATRA, Costel Bercuş — Director executiv al Romani CRISS, Mariea Ionescu — Expert al Oficiului Național pentru Romi.

După schimbările structurale ale Guvernului și semnarea unui protocol politic între Partidul Social Democrat¹³ și Partida Romilor Social Democrată (P.R.S.D.) în noiembrie 2003,¹⁴ P.R.S.D.-ul a căutat să-și asume conducerea mișcării rome și să câștige acces direct la fonduri importante de la bugetul de stat.¹⁵ În 2004, P.R.S.D.-ul a primit 35,85 miliarde de lei, aproximativ 900,000 de Euro.¹⁶ Mai multe organizații rome și-au exprimat îngrijorarea cu privire la această alocare de fonduri și au cerut în mod repetat P.R.S.D.-ului să publice detalii despre modalitatea în care această importantă sumă de bani a fost cheltuită.¹⁷

Comisiile Ministeriale pentru Romi sunt structuri create în cele mai importante ministere, conduse de un Secretar de Stat și alcătuite dintr-un membru al Comitetului Mixt și trei sau patru membri adiționali, unul dintre ei fiind o persoană de etnie romă desemnată de către organizații ale romilor.¹⁸ Nu există practic nici o informație despre activitățile de anul trecut ale acestor comisii.

1.2 Finanțarea Strategiei

De la adoptarea sa din anul 2001, Strategia a primit puține fonduri guvernamentale directe în comparație cu nevoile identificate și cu însăși estimarea Guvernului; aceste fonduri au fost în valoare de aproximativ 105 milioane de Euro.¹⁹ Potrivit acestei estimări, Guvernul ar trebui să contribuie cu 31%, iar restul de 69% ar trebui asigurat din fonduri de la surse extra-bugetare. Cu toate acestea, Guvernul nu a alocat mai mult

---

¹³ Partidul Social Democrat este partidul de guvernământ.

¹⁴ Acord politic semnat între PSD și P.R.S.D., 24 noiembrie 2003.

¹⁵ Gazeta Oficială nr. 137, Hotărâre Guvernamentală despre distribuția și utilizarea fondurilor menționate în Legea nr. 507/2003 privind Bugetul de Stat pe 2004. Hotărârea stabilește sumele alocate tuturor minorităților reprezentate în Consiliul pentru Minorități Naționale.

¹⁶ Rata de schimb calculată a fost de 1 Euro = 39.833 Lei

¹⁷ Gelu Duminiță, Director al Agenției de Dezvoltare Comunitară „Împreună”, Vasile Ionescu, Președinte al Centrului Romilor pentru Politici Publice Aven Amentza, Costel Bercus, Director al Romani CRISS și Moisă Florin, Președinte executiv al Centrului de Resurse pentru Comunitățile de Romi au exprimat această cerere în public la diverse conferințe de presă, seminarii și în mass-media. Deocamdată nu s-au înregistrat rezultate pozitive în această problemă.

¹⁸ Conform Strategiei, Secțiunea VIII. 2.. Consultă EUMAP, Protecția minorităților 2002, pagina 487.

¹⁹ Estimare realizată de MEDE European Consultancy după consultarea tuturor ministerelor implicate în implementarea Strategiei, 2001

de trei milioane de Euro la trei ani după adoptarea Strategiei, această sumă reprezentând aproximativ 10% din partea sa propusă de 32,5 milioane de Euro.

Un raport guvernamental despre implementarea Strategiei din aprilie 2003 menționează că, din cele 123 de măsuri incluse în Planul General de Măsuri, 60 sunt complete, 48 sunt în curs de implementare și 15 nu au fost încă îndeplinite.²⁰ Acest lucru înseamnă că Guvernul consideră că 50% din obiectivele Strategiei au fost deja atinse, în ciuda nivelului scăzut al alocării de fonduri. Cu toate acestea, măsurile care au fost îndeplinite sunt în primul rând de natură structurală, cum ar fi desemnarea experților locali, care au primit puțin sprijin.

În termeni mai exacți, aproximativ 1,6 milioane de Euro au fost alocate în 2003 de la bugetul de stat pentru 26 de proiecte de dezvoltare locală legate de Strategie.²¹ Proiectele au fost alocate autorităților locale pentru infrastructură, calificare profesională și activități generatoare de venituri.

Totuși, cele mai importante fonduri pentru Strategie vin din partea Uniunii Europene — aproximativ 16 milioane de Euro au fost deja alocate în cadrul următoarelor programe:

- Suport pentru Strategia Guvernamentală pentru Îmbunătățirea Situației Romilor, Phare 2002 — 6 milioane de Euro plus 1,6 milioane de Euro de la Guvernul României;
- Asigurarea accesului la educație al grupurilor dezavantajate, cu focalizare pe romi, Phare 2001 — 7 milioane de Euro plus 1,33 milioane de Euro de la Guvernul României;
- Fondul pentru Îmbunătățirea Situației Romilor, Phare 2000 — 1,15 milioane de Euro.

Departamentul pentru Relații Interetnice și Unitatea pentru Implementarea de Proiecte, în colaborare cu Delegația Uniunii Europene în România, sunt în curs de a pregăti un program pe mai mulți ani pentru continuarea implementării Strategiei.

---

²⁰ Guvernul României, Raport despre Progresul Implementării Strategiei Guvernamentale pentru Îmbunătățirea Situației Romilor, aprilie 2003.

²¹ 1,6 milioane de Euro, respectiv 56 miliarde de lei alocate pentru proiecte de dezvoltare locală în 2003 și administrate de către Unitatea pentru Implementarea de Proiecte din cadrul Departamentului pentru Relații Interetnice.

1.3 Organizațiile neguvernamentale ale romilor și Strategia

În 2003, relațiile P.R.S.D.-ului cu alte ONG-uri rome active au continuat să se deterioreze, în special cele cu membrii Rețelei Naționale a Romilor,²² foști membri ai Grupului de Lucru al Asociațiilor Romilor.²³

Mai mulți lideri activi de ONG-uri rome au încercat să lucreze direct cu P.R.S.D. și chiar să devină lideri locali ai acestei organizații, într-o încercare de a sprijini o schimbare internă a partidului. Cu toate acestea, în cele mai multe cazuri, această schimbare nu a fost bine primită de alte organizații rome, și ei au fost confrunțați cu un anumit grad de excludere.²⁴ Mai mult decât atât, acești lideri au descoperit că gradul de control al P.R.S.D.-ului asupra activităților și resurselor lor au îngreunat acțiunile la nivel local. Se pare că P.R.S.D.-ul controlează foarte strict procesul de luare a deciziilor de la biroul central din București și că filialele regionale ale partidului nu se pot înregistra legal și, în consecință, au doar acces limitat în aplicarea pentru diversele programe de fonduri și sprijin. Mai mult decât atât, există o lipsă de resurse financiare alocate la nivel județean; deși P.R.S.D.-ul primește o alocare generoasă de la Bugetul de Stat, filialele locale nu primesc destule resurse pentru activitățile lor zilnice. Liderii locali sunt astfel obligați să-și folosească fondurile private, sau să-și folosească influența pentru a atrage fonduri, uneori la granițele legalității.²⁵

Ultimul Raport Regular asupra Progresului României în Integrare editat în 2003 de către Comisia Europeană menționează în mod expres faptul că Guvernul României alege să lucreze cu o singură organizație romă, în contradicție cu principiile stabilite de Strategie, este un motiv de îngrijorare.²⁶

Într-o încercare de a depăși această situație și de a asigura cel puțin participarea nominală a diverselor ONG-uri rome, P.R.S.D.-ul a organizat o nouă rețea de

---

²² Rețeaua Națională a Romilor este o rețea virtuală de ONG-uri rome creată în 2002 și sprijinită de Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi și care conține 23 dintre cele mai active și mai importante ONG-uri rome din țară.

²³ Grupul de Lucru al Asociațiilor Romilor, cunoscut drept GLAR, a fost un grup de ONG-uri ale romilor, cuprinzând inclusiv Partida Romilor (P.R.S.D. după 2002), care a participat activ la proiectarea Strategiei.

²⁴ Interviu cu Geza Otvos, Președinte al Fundației Wassdas Cluj; el a preluat conducerea P.R.S.D.-ului în județul Sălaj, februarie 2004.

²⁵ Informații colectate în timpul meselor rotunde din Cluj, Iași, Timiș, Craiova, Brăila în perioada noiembrie-decembrie 2003; de asemenea, discuții cu mai mulți lideri romi din diverse județe care au dorit să-și păstreze anonimatul.

²⁶ Raportul Regular pe 2003, pag. 30. Disponibil la http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2003/pdf/rr_ro_final.pdf

organizații ale romilor, după ce mai multe încercări de a atrage societatea civilă romă eșuaseră. Un grup de ONG-uri rome, cunoscut sub numele de „For Romangue” și format din 76 de organizații, a fost creat în 2003. Cu toate acestea, o trecere în revistă a denumirilor organizațiilor indică faptul că aceste grupuri sunt strâns legate de P.R.S.D.: aproximativ 60 dintre organizațiile de pe listă au fost identificate ca fiind conduse de lideri ai P.R.S.D.-ului din regiunile respective.²⁷

1.4 Strategia și noile inițiative internaționale

O inițiativă majoră a Institutului pentru o Societate Deschisă (OSI), a Băncii Mondiale și a Uniunii Europene, cu sprijinul Guvernului și al societății civile rome a fost demarată în 2003. Propunerile pentru Deceniul Incluziunii Romilor și pentru un Fond Educațional pentru Romi au fost lansate la Budapesta în 30 iunie — 1 iulie 2003 la conferința internațională “Romii într-o Europă în expansiune. Ruperea cercului sărăciei”.²⁸

Asemenea inițiative internaționale noi vor duce, sperăm, la o nouă abordare a îmbunătățirii situației romilor din regiune. Este dorința exprimată a romilor de a fi o parte a acestui proces și nu doar subiectul activităților organizate de către diverse instituții internaționale. Prezența la această conferință a unei delegații de tineri activiști romi a avut, prin urmare, o importanță majoră pentru mișcarea romilor.²⁹ Participarea lor la conferință a fost rezultatul unui proces de selecție bazat pe criterii stabilite de organizatorii conferinței și pe interesul propriu al participanților de a contribui.

Tânăra delegație de romi din România a pregătit un document care a fost prezentat împreună cu delegațiile altor țări; acest document a fost pregătit și aprobat de către membrii Rețelei Naționale a Romilor și de organizațiile rome care participaseră la un seminar anterior conferinței de la Budapesta. Toate organizațiile participante au fost de

---

²⁷ Observații făcute de Gelu Duminiță, Director al Agenției de Dezvoltare Comunitară „Împreună”, martie 2004.

²⁸ Mai multe detalii despre Deceniul Incluziunii Romilor sunt disponibile pe website-ul Băncii Mondiale, [http://lnweb18.worldbank.org/ECA/ECSHD.nsf/\\$\\$vwbyid/5ACB3FB63019D944C1256D6A00438015?Opendocument&Start=1&Count=5](http://lnweb18.worldbank.org/ECA/ECSHD.nsf/$$vwbyid/5ACB3FB63019D944C1256D6A00438015?Opendocument&Start=1&Count=5)

²⁹ Delegația română a fost alcătuită din 9 activiști romi: Costel Bercuș, Dezideriu Gergely, Mariana Buceanu - Romani CRISS, Delia Grigore, Lavinia Olmazu — Aven Amentza, Dan Pavel Doghi — Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi Cluj-Napoca, Gruia Bumbu — Uniunea Democrată a Romilor Alba Iulia, Cosmina Novacovici — Asociația Femeilor Rome Timișoara, Gelu Duminiță — Agenția de Dezvoltare Comunitară „Împreună”.

acord cu faptul că Delegația are nevoie de aprobarea mișcării romilor și că utilizarea Grupului de Lucru al Asociațiilor Romilor este modalitatea cea mai potrivită și recunoscută de către comunitatea internațională.

Delegația a prezentat principalele motive de îngrijorare referitoare la situația romilor din România și o serie de priorități ale societății civile române necesare pentru a face față largii arii de probleme care-i va afecta pe romi în următorii zece ani la nivel european. Documentul prezentat de Delegație este pe aceeași linie cu principiile și direcțiile Strategiei. Mai mult decât atât, documentul accentuează problema violenței poliției împotriva comunităților de romi, element de care Strategia nu s-a ocupat așa cum ar fi trebuit. Această problemă a fost cercetată în mare măsură de monitori interni și internaționali ai drepturilor omului și trebuie abordată împreună cu promovarea de măsuri anti-discriminatorii.

Poziția hotărâtă a Delegației a fost în aceeași măsură apreciată și criticată, în special de către structurile guvernamentale, dar a demonstrat o dată în plus că problemele cu care se confruntă romii sunt complexe, și că ele trebuie discutate și analizate de actori diferiți. De asemenea, a reafirmat faptul că participarea romilor este esențială, și că schimbarea se poate produce numai dacă ținta procesului de schimbare participă activ în toate stadiile procesului.

2. CONSTATĂRI ALE MONITORIZĂRII LA NIVEL LOCAL

Această secțiune face rezumatul principalelor concluzii ale monitorizării la nivel local desfășurată în cinci județe țintă din România. Mai multe detalii pot fi găsite în rapoartele individuale ale fiecărui județ din următoarele secțiuni ale acestui raport.

2.1 Măsuri administrative

2.1.1 Birourile Județene pentru Romi (B.J.R.)

Birourile Județene pentru Romi (B.J.R. în acest text) au fost primele structuri create în toate cele 41 de județe ale țării și continuă să fie cel mai important punct instituțional de contact pentru problemele de la nivel local ale romilor.³⁰ În toate cele cinci județe monitorizate, birourile au fost create printr-un ordin emis de Prefectură, în conformitate cu regulile stabilite printr-un Ordin al Ministerului Administrației și Internelor.³¹ Totuși, nu toate Prefecturile au implementat imediat ordinele primite de la Ministerul Administrației Publice; în Cluj și Brăila, înființarea birourilor a fost întârziată.

Principalele responsabilități ale B.J.R.-ului sunt organizarea, planificarea și coordonarea activităților desfășurate la nivel județean pentru implementarea obiectivelor și a sarcinilor din Planul General de Măsuri pentru Implementarea Strategiei.³² Potrivit regulamentului cadru de organizare și funcționare³³, birourile au următoarele responsabilități:

- evaluarea situației romilor aflați în zona lor de răspundere;
- identificarea de soluții pentru nevoile comunităților locale;
- mobilizarea resurselor comunitare pentru atingerea obiectivelor Strategiei;

³⁰ Strategia, Capitolul VIII, Structuri, 3. Birouri Județene pentru Romi, „Birourile Județene pentru Romi sunt structuri organizate la nivel județean în cadrul Prefecturilor și sunt subordonate Comisiei Ministeriale pentru Romi din cadrul Ministerului Administrației Publice.” Actualmente acest minister se numește Ministerul Administrației și Internelor.

³¹ Ordin al Ministerului Administrației Publice nr. 408/28.06.2001.

³² Strategia, Capitolul IX, Planul General de Măsuri pentru Implementarea Strategiei, Nr. 5.

³³ Ordin al Ministerului Administrației Publice nr. 548/27.11.2001, privitor la aprobarea regulilor pentru organizarea și funcționarea Birourilor Județene pentru Romi (Regulamentul cadru de organizare și funcționare).

- asigurarea comunicării continue cu autoritățile administrative locale;
- scoaterea în evidență a problemelor care sunt responsabilitatea autorităților cu scopul de a li se găsi o rezolvare;
- inițierea de parteneriate între membrii comunităților romi și autoritățile locale;
- colaborarea cu instituții descentralizate;
- medierea oricăror conflicte interetnice sau intercomunitare;
- raportarea regulată la Direcția Generală pentru Relațiile cu Prefecturile din cadrul Ministerului Administrației și Internelor.

Fiecare B.J.R. trebuie să aibă un personal de trei sau patru oameni, din care minim unul trebuie să fie de etnie romă. Există puține detalii în Strategie despre responsabilitățile specifice ale personalului B.J.R.. A fost remarcat faptul că există inconsecvențe în terminologia Strategiei, din cauza cuvintelor „consilier” și „expert” care sunt folosite în mod interșanjabil. În fiecare județ monitorizat, un etnic rom a fost angajat ca și Consilier al Prefectului pentru problemele romilor (Consilier în acest text). Acești Consilieri au diverse grade de expertiză referitor la situația romilor din județele monitorizate. Ca punct pozitiv, experții din cele cinci județe sunt absolvenți de studii superioare și sunt tineri, doar unul dintre ei având mai mult de 40 de ani. Expertul din județul Timiș este angajat cu jumătate de normă, în timp ce ceilalți patru experți sunt angajați cu normă întreagă de către Prefectură. Toți cei cinci experți au fost angajați după o consultare cu P.R.S.D., deși în Timiș și Brăila P.R.S.D. nu este bine dezvoltată ca organizație și ar fi fost de dorit consultarea adițională cu alte grupuri locale.

Alcătuirea B.J.R.-urilor din cele cinci județe este cât se poate de uniformă, cu doi până la trei funcționari publici desemnați ca membri ai biroului. Monitorizarea a dezvăluit că activitatea lor este totuși limitată datorită faptului că le lipsește experiența în domeniul problemelor romilor și că au și alte responsabilități curente. O situație specială există în județul Timiș, unde biroul este alcătuit din patru lideri romi membri ai P.R.S.D.-ului care lucrează oarecum ca voluntari. Această situație este în contradicție cu structura specificată în Strategie, care menționează că Biroul trebuie să fie subordonat Ministerului Administrației și Internelor, iar cei patru voluntari din Timiș nu au statutul de funcționari publici.³⁴ Se pare, deci, că biroul din Timiș nu a îndeplinit criteriile pentru constituirea sa legală.

Experții romi din B.J.R.-uri identifică drept principale dificultăți în activitatea lor: gradul mic de implicare a autorităților publice în implementarea Strategiei; lipsa de

---

³⁴ Ordin al Ministerului Administrației Publice nr. 548/27.11.2001, articolul 2, „Alcătuirea Birourilor Județene pentru Romi va fi stabilită printr-un Ordin al Prefectului care va desemna doi funcționari publici din dispozitivul Prefecturii și ei vor lucra alături de reprezentanții romi angajați...”

capacitate a experților de a lua decizii și lipsa de resurse financiare disponibile la nivel local.³⁵ În județele monitorizate, lipsa de spațiu și de resurse este de asemenea o problemă comună a B.J.R.-urilor. Spațiul alocat pentru birouri este în general neîncăpător și destul de greu accesibil clienților romi. Birourile au în dotare calculatoare și imprimante. Resursele pe care le au experții la dispoziție sunt limitate, și capacitatea lor de a lua decizii este serios restricționată, astfel că pentru a merge pe teren sau pentru a participa la un eveniment legat de problemele romilor, expertul trebuie să aibă aprobarea Prefectului, fapt ce poate întârzia sau împiedica un răspuns eficient într-o situație de criză.

Populația romă solicită în general serviciile B.J.R.-ului în probleme ce includ ajutorul social, accesul la servicii publice, documente de interes public, șomaj, construcții de locuințe, acte de proprietate și identitate. Deși munca lor a fost obstrucționată de lipsa de resurse și autoritate a biroului, B.J.R.-ul a fost implicat într-o serie de programe de succes, deseori în colaborare cu organizații locale ale romilor. În Brăila, de exemplu, B.J.R.-ul a ajutat etnici romi să obțină acte de identitate și de proprietate. În mai multe județe, B.J.R.-ul a ajutat la organizarea unor burse ale locurilor de muncă pentru romi.

2.1.2 Experți locali pentru problemele romilor

Experții locali pentru problemele romilor au ca responsabilitate desfășurarea de activități pentru îmbunătățirea situației romilor la nivel local. Ei activează în cadrul primăriilor și sunt subordonați și Birourilor Județene pentru Romi (B.J.R.), dar și Primăriilor. Strategia nu trasează clar responsabilitățile experților locali pentru problemele romilor, menționând doar că ei sunt principalii mediatori între autoritățile publice și comunitățile de romi.³⁶ Nu există nici o detaliere a responsabilităților sau a competenței lor în Strategie, fapt care lasă Primăriilor un spațiu larg de apreciere în determinarea gradului activităților experților locali.

Deși experții locali au un rol esențial în implementarea Strategiei la nivelul comunității, procesul de angajare a fost îndelung amânat din mai multe motive. În general, primăriile locale nu au resurse pentru angajarea unui nou membru de personal. De exemplu, nici unul dintre orașele din județul Timiș nu a angajat încă un expert pentru problemele romilor.

Strategia le permite experților locali pentru problemele romilor să aibă și responsabilități suplimentare. Majoritatea experților au fost selectați din administrația locală și au primit

---

³⁵ Interviuri cu Titi Marius, expert rom, B.J.R. Cluj, 13 octombrie 2003; Florin Andronache, expert rom, B.J.R. Dolj, 18 iunie 2003; Grosu Săndel, B.J.R. Brăila, 1 iulie 2003.

³⁶ Strategia, Capitolul VIII, Structuri, 3. Birouri Județene pentru Romi.

o nouă titulatură și un portofoliu adițional de sarcini. Cu toate acestea, puțini dintre acești experți sunt membri ai comunității rome. De exemplu, în județul Cluj, unde au fost desemnați 43 de experți locali, doar cinci dintre aceștia sunt membri ai comunității rome. Dintre acești cinci romi, doar unul a fost angajat în funcția de expert local pentru problemele romilor, în timp ce ceilalți, chiar dacă au aceleași activități de îndeplinit, au primit alte funcții disponibile în instituție — de exemplu, portar, curator, etc., sau primesc pur și simplu venitul minim garantat.³⁷ În județul Brăila, doar cinci experți locali de origine romă au fost angajați, împreună cu 40 de mediatori comunitari formați în cadrul unui proiect Phare din 2003 care lucrează ca voluntari în 40 de comune.³⁸ Semnificativ este și faptul că un expert local pentru problemele romilor a fost angajat în doar două dintre cele cinci capitale regionale,³⁹ în timp ce celelalte Primării par a fi incapabile să îndeplinească această măsură la trei ani de la adoptarea Strategiei.

În majoritatea județelor, rapoartele au descoperit nemulțumiri în legătură cu faptul că desemnarea experților locali pentru problemele romilor a fost făcută în colaborare directă cu P.R.S.D.-ul, în timp ce alte organizații rome nu au fost implicate iar criteriile profesionale nu au fost respectate în cadrul procesului de selecție.

Experții locali pentru problemele romilor și-au exprimat opinia că activitățile lor ar fi mult mai eficiente dacă ei ar avea un spațiu adecvat pentru birou în care să-și poată menține relația cu clienții. Ei și-au exprimat, de asemenea, îngrijorarea că personalul alocat biroului este insuficient și au sugerat ca responsabilitățile lor suplimentare să fie redistribuite pentru a le ușura munca. Experții locali au arătat, de asemenea, că romii înșiși ar dezvolta o mai bună înțelegere a contextului și a limitelor activităților lor, și că atunci comunitățile de romi ar participa la procesele electorale și și-ar alege reprezentanți la nivel local.⁴⁰

Problemele cel mai des întâlnite pentru care romii apelează la experții locali sunt legate de construcția de locuințe și accesul la utilități, incluzând electricitatea, apa și gazul, dar și probleme legate de beneficiile venitulului minim garantat, de șomaj și de acte de identitate și titluri de proprietate.

---

³⁷ Interviu cu Titi Marius, expert rom, Biroul Județean pentru Romi Cluj, 13 octombrie 2003.

³⁸ Proiectul „Relații de egalitate” finanțat de Fondul pentru Îmbunătățirea Situației Romilor, Phare RO0004.02.02, administrat de Prefectură în parteneriat cu filiala locală a Alianței pentru Unitatea romilor.

³⁹ Experți locali pentru problemele romilor au fost angajați la Iași și Brăila.

⁴⁰ Interviuri cu Liliana Ecedi, expert local pentru problemele romilor, Gilău, județul Cluj, 10 septembrie 2003; Sebastian Hoda, expert local pentru problemele romilor, Feleac, Cluj, 10 septembrie 2003; Simona Fizeșan, expert local pentru problemele romilor, Florești, Cluj, 10 septembrie 2003.

2.1.3 Grupuri de Lucru Mixte

Conform Strategiei, Birourile Județene pentru Romi au responsabilitatea de a organiza Grupuri de Lucru Mixte la nivel județean sau local, acolo unde este necesar. Aceste Grupuri sunt constituite atât din instituții publice cât și din organizații neguvernamentale ale romilor.⁴¹ Activitățile exacte ale acestor Grupuri de lucru nu sunt precizate nici în Strategie și nici în Planul General de Măsuri. Un raport al Guvernului editat în aprilie 2003 subliniază importanța a trei elemente esențiale pentru succesul acestei intervenții sociale: expertiza ONG-urilor în identificarea nevoilor, în elaborarea și implementarea proiectelor; comunicarea cu autoritățile locale și autoritatea liderilor romi sau a reprezentanților lor în comunitățile locale.⁴²

Din păcate, există încă o mare diferență între intențiile declarate ale acestui raport guvernamental și situația reală. În toamna anului 2003, încă nu erau înființate Grupuri în județele Brăila și Dolj. În județul Dolj, expertul rom a pregătit o listă cu 20 de reprezentanți ai instituțiilor publice și ai P.R.S.D.-ului. Această selecție a fost criticată atât de reprezentanții romi cât și de unii funcționari publici⁴³. În cazul județului Timiș, o structură numită „Consiliul Județean pentru Romi” a fost creată în locul Grupului de Lucru Mixt. Această structură are o denumire similară Consiliului Județean, care este principala structură publică administrativă ce există la nivel județean. Acest „Consiliu Județean pentru Romi” este constituit și condus de același grup de reprezentanți romi ca și B.J.R.-ul, și nu există nici o dovadă că alte entități participă.⁴⁴

În acele cazuri în care asemenea Grupuri de Lucru au fost înființate la nivel județean, gradul de participare al structurilor publice la activitățile Grupurilor de Lucru Mixte este mai degrabă scăzut. Aceste instituții delegă, de regulă, funcționari publici care nu cunosc suficient de bine domeniul și care nu sunt foarte motivați să participe la întâlniri.⁴⁵ Nu există resurse financiare alocate pentru organizarea de întâlniri, și acestea au loc de obicei o dată sau de două ori pe lună și nu concluzionează asupra nici unei decizii importante. O posibilă soluție pentru îmbunătățirea eficienței Grupurilor de

⁴¹ Strategia, Capitolul IX, Planul General de Măsuri, măsura nr. 10.

⁴² Raport despre progresul în implementarea Strategiei Guvernamentale pentru Îmbunătățirea Situației Romilor, București, aprilie 2003, pagina 6.

⁴³ Interviuri cu Velcu Vasile Năzdrăvan, Președinte al Uniunii Romilor Craiova, 20 iunie 2003; Sorina Popa, consilier la Direcția de Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Dolj, la masă rotundă, Craiova, noiembrie 2003.

⁴⁴ Declarație de constituire a Consiliului Județean pentru Romi, 7 decembrie 2002, Timișoara și Raport al Prefecturii Timiș, 7 aprilie 2003.

⁴⁵ Masă rotundă în Cluj-Napoca, decembrie 2003; Masă rotundă în Iași, Timiș, Brăila, Craiova, noiembrie 2003.

Lucru Mixte ar fi adoptarea de către Consiliul Județean a unei Hotărâri care să valideze această structură, fapt care ar aduce după sine și resurse financiare.

Rolul pe care îl au ONG-urile romilor și colaborarea acestora cu structurile publice în implementarea Strategiei este considerat crucial. Una dintre problemele menționate de mai mulți activiști romi este lipsa de coeziune a diferitelor organizații romi, inclusiv relația dificilă cu P.R.S.D.-ul. Datorită acestei slabe cooperări, romii nu pot prezenta un punct de vedere coerent în legătură cu relația cu instituțiile publice, iar lansarea și menținerea unui parteneriat stabil este aproape o imposibilitate.⁴⁶

Exemple de instituții publice care fac parte din Grupurile de Lucru Mixte sunt: Agenția pentru Formare Profesională și Ocuparea Forței de Muncă, Agenția pentru Locuințe; Direcția de Muncă și Solidaritate Socială; Direcția de Sănătate Publică; Casa de Asigurări și Sănătate; Inspectoratul Poliției; Inspectoratul Școlar; Direcția pentru Tineret și Sport; Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național; Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului. ONG-urile locale ale romilor participă, de asemenea, în aceste structuri.

2.2 Construcții de locuințe

Strategia este generoasă în a propune măsuri pentru îmbunătățirea situației locuințelor comunităților de romi, în special în ceea ce privește situația proprietății terenurilor și caselor și construcția sau reabilitarea caselor.⁴⁷

Din păcate, monitorizarea locală nu a descoperit aproape nici un rezultat concret al măsurilor Strategiei la nivel local și aproape că nu au fost alocate fonduri pentru asemenea activități. În schimb, mai multe familii romi au fost evacuate din unele orașe și mutate în alte locuri. De exemplu, în Cluj-Napoca au fost create două colonii izolate, Pata Rîț 2 și Pata Rîț 3, în vecinătatea unei colonii deja existente denumite Pata Rîț. Aceste colonii au fost formate prin mutarea unor familii de romi și a altor cetățeni fără locuință din diferite zone ale orașului.⁴⁸ După ce filiala P.R.S.D. și Asociația Amare Phrala au avut mai multe încercări de a atrage atenția opiniei publice asupra acestei situații și au scris numeroase scrisori autorităților publice, în decembrie 2003, Consiliul Local din Cluj-Napoca a alocat un buget de 200.000.000 lei (aproximativ 5.000 de Euro) pentru materiale de încălzire, mâncare și electricitate.⁴⁹

---

⁴⁶ Interviu cu Dinu Iulian, Președinte al Asociației Studenților Romi „Romanitin”, Iași, octombrie 2003.

⁴⁷ Strategia Guvernului, Capitolul VII, Secțiunea B.

⁴⁸ Pata Rîț este o comunitate de lângă rampa de gunoi a orașului în care aproximativ 400 de romi trăiesc și colectează materiale reciclabile.

În unele județe, activități limitate de reabilitare au fost desfășurate. De exemplu, în județul Brăila, activități de reabilitare pentru "Colonia KM 10" au fost demarate în august 2003.⁵⁰ În județul Dolj, patru familii au primit materiale de construcție din bugetul orașului pentru reabilitarea propriilor case, iar alte locuințe vor fi cumpărate de Primărie și transformate în locuințe sociale.⁵¹

Una dintre cele mai importante probleme cu care se confruntă comunitățile de romi este statutul legal al locuințelor, de la proprietatea asupra terenului până la lipsa actelor de proprietate pentru case. Cu toate acestea, au existat câteva cazuri de legalizare de proprietăți în județele monitorizate. În județul Iași, marea majoritate a caselor romilor nu au acte de proprietate și nici autorizație de construcție. În satul Zanea, din 159 de case, dintre care unele sunt noi, doar patru au acte de proprietate pentru teren și nici una nu are autorizație pentru construcție. În Timișoara, județul Timiș, un număr de case construite de romi fără autorizație sunt în pericol de a fi demolate de către autorități.⁵²

O opinie generală exprimată de reprezentanți ai romilor este că respectivele Consilii Locale nu sunt interesate de soluționarea statutului legal al terenurilor și caselor și că aceste probleme sunt exacerbate din cauza numărului mare de romi care nu au acte de identitate și nu cunosc legile proprietății.

Raportul Guvernului despre starea implementării Strategiei menționează doar că B.J.R.-ul a strâns informații despre situația locuințelor comunităților de romi și că viitorul proiect finanțat de Phare „Sprijin pentru Strategiile Naționale pentru Îmbunătățirea Situației Romilor” va fi focalizat pe probleme de infrastructură și locuințe sociale. Începând cu 2004, programul va aloca 2.000.000 de Euro pentru asemenea proiecte și încă 64 de miliarde de lei (aproximativ 1,6 milioane de Euro) vor fi alocate de către Guvern în 2004 pentru proiecte conduse de autoritățile publice din acest domeniu. Aceste proiecte vor fi mai eficiente dacă se vor adresa problemelor de bază, cum ar fi lipsa de acte de identitate și superficiala cunoaștere a legilor proprietății de către romi.

---

⁴⁹ Masă rotundă, județul Cluj, decembrie 2003.

⁵⁰ Interviu cu Ion George, inspector al departamentului Construcții de Locuințe, 2 iulie 2003, Brăila.

⁵¹ Interviu cu Vasile Bulucea, primar al Craiovei, județul Dolj, 30 iunie 2003.

⁵² Interviu cu Mircea Barbu, reporter al programului radio în limba Romani, 12 iulie 2003.

2.3 Protecție socială

Raportul Guvernului din 2003⁵³ prezintă unele dintre măsurile luate de către Ministerul Muncii și al Protecției Sociale, inclusiv beneficiile pentru copii specificate de Legea nr. 61/1993; beneficiile pentru copiii aflați în familii adoptive, conform Ordonanței Guvernului nr. 26/1997; venitul minim garantat de Legea nr. 416/2001; sprijin pentru încălzire, conform legii nr. 416/2001 și Ordonanței Guvernului nr. 121/2002; beneficii pentru copiii nou-născuți potrivit Legii nr. 416/2001 și ajutorul de urgență conform Ordonanței Guvernului nr. 118/1999. Din păcate, toate aceste măsuri sunt direcționate către populația majoritară și nu sunt focalizate pe nevoile specifice ale comunităților de romi sau pe scopurile Strategiei.

În cele cinci județe monitorizate, majoritatea activităților legate de protecția socială sunt în relație cu venitul minim garantat, conform Legii nr. 416/2001. În realitate, Consiliile Locale reduc cantitatea de venituri minime garantate pe perioada verii pe baza presupunerii că beneficiarii lucrează ca zilieri și au, prin urmare, un anume venit. Cu toate acestea, astfel de reduceri ar trebui să fie impuse doar dacă se demonstrează că beneficiarii au venituri peste limita pentru beneficii.

O problemă foarte importantă legată de accesul la protecția socială este lipsa actelor de identitate, situație care există în toate cele cinci județe. Copiii care nu au acte de identitate și sunt născuți în familii cu părinți căsătoriți după obiceiurile tradiționale, deci nu la oficiul stării civile, sunt prin urmare neeligibili pentru ajutor social. Acești factori restricționează și mai sever accesul romilor la serviciile sociale, acces deja compromis de procedurile foarte complexe și care necesită mult timp și multe resurse.⁵⁴

În județele Cluj (Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca), Iași (Universitatea A. I. Cuza, Iași), Timiș (Universitatea Timișoara) și Dolj (Universitatea Craiova) există un grup important de studenți romi, din care un număr mare studiază Asistența Socială în fiecare dintre Universitățile locale menționate. Din păcate, doar puțini dintre ei au reușit să se angajeze în serviciile sociale. Există puține oferte de locuri de muncă în instituții de asistență socială și toți absolvenții Facultăților de Asistență Socială întâmpină dificultăți în găsirea unui loc de muncă.⁵⁵

Mai multe activități în domeniul protecției sociale au fost inițiate de către ONG-urile romilor, cele mai multe dintre ele în parteneriat cu organizații nerome, și în unele cazuri cu autorități publice. În Cluj-Napoca, un proiect finanțat prin programul Phare al

---

⁵³ Raport despre progresul implementării Strategiei Guvernamentale pentru Îmbunătățirea Situației Romilor, București, aprilie 2003, pagina 12.

⁵⁴ Mese rotunde în Cluj, Iași, Timișoara, Craiova, Brăila, noiembrie-decembrie 2003.

⁵⁵ Mese rotunde în Iași, Timiș, Dolj, noiembrie-decembrie 2003.

Uniunii Europene din 2002, un parteneriat între Primărie și Asociația Studenților Romi „Romano Suno” a avut ca scop îmbunătățirea accesului romilor la serviciile publice oferite de instituția respectivă.⁵⁶ Aproximativ 80 de romi au fost beneficiarii direcți ai proiectului, prin informarea directă și consultanța care le-au fost oferite. Broșuri cu informații despre serviciile sociale locale au fost tipărite și distribuite, și instruire în domeniul drepturilor omului, anti-discriminării, problemelor de protecție a drepturilor copilului, sănătate, etc, le-au fost oferite cetățenilor romi și neromi. Un birou pentru informare și consultanță a fost deschis și dotat în interiorul Primăriei, dar nu au fost create posturi permanente care să asigure funcționarea sa continuă.⁵⁷

În Brăila, un alt proiect finanțat prin programul Phare și inițiat de către Prefectură / Biroul Județean pentru Romi și de Alianța pentru Unitatea Romilor a avut ca scop o mai bună integrare în societate a comunităților de romi.⁵⁸ Ca rezultat al proiectului, o organizație neguvernamentală a romilor a fost creată la nivel județean, având patru filiale în zona rurală, și 40 de romi din județul Brăila au fost formați ca lucrători comunitari și implicați direct în identificarea problemelor de la nivel local, în activități de mediere și informare. Patru dintre lucrătorii comunitari implicați în program au fost angajați de către Primăriile locale. În plus, acte de identitate și certificate de căsătorie au fost emise pentru 292 de romi. Parteneriatul dintre Prefectură / B.J.R., Primăriile locale și organizațiile rome locale (Alianța pentru Unitatea Romilor din județul Brăila), a fost esențial pentru succesul proiectului. El a fost facilitat de faptul că expertul rom este și președintele Alianței pentru Unitatea Romilor din județul Brăila.

2.4 Sănătate

O mai mare includere a romilor în sistemul de asigurări de sănătate este probabil cel mai important aspect din domeniul pentru Sănătate al Strategiei. Cu toate acestea, rezultatele de până acum nu sunt satisfăcătoare⁵⁹, și eforturi continue ar trebui făcute de sistemul de Sănătate pentru organizarea și reorganizarea resurselor umane, și măsuri legislative ar trebui adoptate pentru a pune în aplicare dispozițiile Strategiei.⁶⁰

---

⁵⁶ Phare RO 0004.02.02, Dezvoltarea Societății Civile, Fondul pentru Îmbunătățirea Situației Romilor

⁵⁷ Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi, monitorizare de proiect fișă FISR.

⁵⁸ Phare RO 0004.02.02, Dezvoltarea Societății Civile, Fondul pentru Îmbunătățirea Situației Romilor

⁵⁹ Mese rotunde în Iași, Timiș, Dolj, noiembrie-decembrie 2003.

⁶⁰ Mese rotunde în Cluj, Iași, Timișoara, Brăila, Craiova, noiembrie-decembrie 2003.

Un proiect inițiat în 2001 cu scopul de a identifica, instrui și angaja mediatori sanitari pentru comunitatea romă este încă la un nivel scăzut. După ce postul de mediator sanitar a fost adăugat în registrul de profesii recunoscute, aproximativ 166 de posturi de mediatori au fost create pe plan național, un număr de reprezentanți romi considerând că este mult prea puțin pentru ca aceștia să poată face față solicitărilor.⁶¹

În județul Cluj, din patru mediatori sanitari formați, doar unul a fost angajat în cadrul Direcției Județene de Sănătate, în timp ce în județul Brăila trei mediatori sanitari au fost angajați. În județul Timiș, trei romi au fost formați, dar nici unul nu a fost angajat, iar în județul Dolj trei au fost angajați. Situația este mai bună în județul Iași, unde opt romi au fost angajați ca mediatori sanitari. Un subiect de nemulțumire a fost colaborarea cu P.R.S.D. în cadrul procesului de selecție, deoarece s-a insistat pe recomandarea persoanelor care aveau legătură cu această organizație⁶². În unul din cazuri, monitorizarea a descoperit că unuia dintre mediorii sanitari i s-a cerut de către P.R.S.D. să promoveze înscrierea în partid printre membrii comunității rome, fapt care vine în contradicție cu statutul de angajat al unei instituții publice.⁶³

Personalul medical care lucrează direct cu mediorii sanitari percepe activitățile acestora ca fiind folositoare și unii recunosc chiar că este nevoie de mai mulți mediatori pentru a avea impact asupra comunităților țintă. Principalele activități desfășurate de către mediorii sanitari sunt în legătură cu identificarea problemelor de sănătate și alte probleme sociale asociate cu acestea; pregătirea înscrierii la medicul de familie; pregătirea campaniilor de vaccinare; diseminarea de informații privind sistemul de sănătate, igiena, contracepția și planificarea familială și îmbunătățirea comunicării cu personalul medical.

Deși în cele cinci județe monitorizate nu este inițiat aproape nici un program și fondurile alocate pentru prevederile de Sănătate ale Strategiei sunt aproape inexistente, unele inițiative ale societății civile au avut ca țintă problemele de sănătate cu care se confruntă comunitățile de romi. În județul Cluj, un parteneriat între Asociația pentru Emanciparea Femeilor Rome, Societatea Română de Cancer și Institutul Oncologic „Ion Chiricuță” a fost creat cu scopul de a se implementa un proiect finanțat de fondul Phare;⁶⁴ scopul proiectului a fost efectuarea screening-ului pentru depistarea cancerului de col uterin la femeile de etnie romă și educația sanitară. Ca rezultat al proiectului, aproximativ 1600 de teste Papanicolau au fost efectuate pentru femei rome, cărora li s-

---

⁶¹ Mese rotunde în Cluj, Iași, Timișoara, Brăila, Craiova, noiembrie-decembrie 2003.

⁶² Interviu telefonic cu Mariana Buceanu, coordonator de programe la Romani CRISS.

⁶³ Interviu cu un mediator sanitar care a dorit să rămână anonim.

⁶⁴ Phare RO 0004.02.02, Dezvoltarea Societății Civile, Fondul pentru Îmbunătățirea Situației Romilor

a oferit și tratament în caz de necesitate; 11 femei din rândul populației rome au fost instruite ca mediatore sanitare și au lucrat pe perioada implementării proiectului; o unitate mobilă cu echipament medical și medicamente este gata pentru a fi utilizată în alte comunități. În județul Dolj, o inițiativă a Asociației Studenților „Eurodrom” și a Asociației „Vasiliada” a avut ca țintă școli din municipiul Craiova, în care 1000 de pliante despre sănătate au fost distribuite, și, de asemenea, 40 de copii romi din familii foarte dezavantajate au participat la un program de sfârșit de săptămână pentru educație sanitară, igienă și activități extracurriculare.⁶⁵

2.5 Inițiative economice

Felul în care Strategia abordează dezvoltarea economică a comunităților de romi se bazează pe chestiuni cheie de reducere a sărăciei și de acces la piața locurilor de muncă. Cu toate acestea, în toate județele monitorizate, autoritățile locale au înregistrat mai degrabă progrese în înregistrarea romilor pentru primirea venitului minim garantat decât în derularea de proiecte care să mărească procentul de angajare și de autonomie în comunitățile de romi.

Cele mai frecvente activități în domeniul dezvoltării economice sunt legate de instruirea profesională și calificarea romilor. În 2003, în toate cele cinci județe s-au organizat burse ale locurilor de muncă pentru etnicii romi, bazate pe colaborarea dintre Agențiile Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă, Birourile Județene pentru Romi și organizații neguvernamentale ale romilor. Persoanele rome care au participat la aceste burse ale locurilor de muncă au fost mulțumite de acest gen de activități și speră că bursele ulterioare vor avea mai mult succes și vor cuprinde mai multe firme care să ofere mai multe oportunități de locuri de muncă.⁶⁶

În județele Cluj, Iași, Timiș și Dolj, Agenția de Dezvoltare Comunitară „Împreună”, în parteneriat cu asociații ale studenților romi și cu Agențiile Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă, a implementat un proiect numit „Facilitarea accesului romilor pe piața muncii”, proiect finanțat de Uniunea Europeană prin programul Phare.⁶⁷ Aproximativ 200 de Romi au fost instruiți în meserii cerute pe piață; procesul de găsire a locurilor de muncă este însă mai dificil, și un număr mic dintre ei și-au găsit locuri de muncă.⁶⁸

⁶⁵ Proiect finanțat de Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi Cluj-Napoca, Arhiepiscopia Craiovei și World Vision Craiova.

⁶⁶ Mese rotunde în Cluj, Iași, Timișoara, Brăila, Craiova, noiembrie-decembrie 2003.

⁶⁷ Phare RO 0004.02.02, Dezvoltarea Societății Civile, Fondul pentru Îmbunătățirea Situației Romilor

⁶⁸ Interviu cu Roxana Acojocăriței, monitor al Agenției de Dezvoltare Comunitară „Împreună”, 4.07.2003.

Cu excepția unui proiect inițiat în județul Iași, activitățile generatoare de venit nu sunt promovate în cele cinci județe. În Tîrgu Frumos, Asociația „Help”, în parteneriat cu Asociația „Șansa Romani” și cu Consiliul Local implementează un proiect pentru instruirea în meseria de croitor și angajarea a 20 de femei rome; proiectul are aproximativ 56.000 de Euro, fonduri de la guvern.⁶⁹

În domeniul activităților generatoare de venit și formare profesională, programul Phare a alocat 1,8 milioane de Euro pe 2004 pentru proiecte în parteneriat între autoritățile locale și comunitățile de romi.⁷⁰ Programul a început în mai 2004 și va sprijini, de asemenea, infrastructura mică și construcția de locuințe sociale (2 milioane de Euro) și sectorul de sănătate (652.000 de Euro); programul va fi administrat de către Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi din Cluj Napoca.

Nu există nici o dovadă că romilor le-au fost date terenuri pentru activități agricole sau pentru construirea de locuințe conform politicilor Guvernului.⁷¹

2.6 Justiție și ordine publică

Secțiunea „Justiție și ordine publică” a Strategiei este focalizată pe dezvoltarea de programe de informare a persoanelor rome și nerome despre cazuri de discriminare, programe de educație juridică și prevenire a infracționalității și pe angajarea de cetățeni de origine romă în forțele de ordine și în poliție.

La nivel local, puține inițiative au fost luate, cele mai multe constând în organizarea întâlnirilor regulate dintre liderii romi și reprezentanți ai poliției. O trăsătură comună este semnarea unor protocoale de colaborare între P.R.S.D. și Inspectoratele de Poliție; din păcate, aceste protocoale rareori au avut un impact concret asupra membrilor comunităților de romi.

În cele cinci județe monitorizate, nu există programe educaționale cu focalizare pe membrii comunităților de romi, deși asemenea programe ar ușura accesul la justiție.

---

⁶⁹ Bugetul este contribuția Guvernului pentru programul Phare 2002 „Sprijin pentru Strategia Națională pentru Îmbunătățirea Situației Romilor”. Bugetul total alocat de către Guvern este de aproximativ 1,3 milioane de Euro.

⁷⁰ Programul Phare 2002 „Sprijin pentru Strategia Națională pentru Îmbunătățirea Situației Romilor” are două componente, dezvoltare instituțională și schemă de granturi. Autoritatea Contractantă este Oficiul de Plăți și Contractare Phare și Autoritatea de Implementare este Departamentul pentru Relații Interetnice din cadrul Guvernului.

⁷¹ Hotărârea Guvernamentală nr. 256/18.03.2003 privind terenul agricol oferit romilor la nivel de comunitate locală.

Marea majoritate a romilor nu cunosc principalele proceduri și reguli legale și sunt, prin urmare, supuși unor dese amenzi de către poliție. Cu toate acestea, această situație este complicată de lipsa actelor de identitate, de lipsa resurselor cu care să se poată supuna regulilor, ca și de discriminarea sistemului juridic.⁷²

Subiectul violenței rasiste nu este menționat în Strategie, fapt care constituie o omisiune importantă, deoarece aceste probleme au fost evidențiate atât de organizații naționale, cât și de organizații internaționale.⁷³ Violențele de la Craiova din septembrie 2003 sunt un exemplu relevant.⁷⁴ Acolo, o confruntare violentă între un grup de tineri romi și membrii unei presupuse grupări anti-rome a fost subiect de presă în toată țara. Ca replică, poliția a arestat 33 de romi, deși cauza inițială a confruntării a fost faptul că romii îi acuzaseră pe patronii mai multor restaurate și cluburi că refuză să primească clienți romi.

Centrul Romilor pentru Politici Publice „Aven Amentza”, Ministerul Culturii și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării au organizat o „Caravană pentru Educație Interculturală și Revalorizare a Patrimoniului Cultural Rom” în toate județele, inclusiv în cele cinci monitorizate. A apărut astfel o oportunitate de a pune în legătură Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării atât cu organizații ale romilor, cât și cu reprezentanți ai administrației publice, și de a-i informa pe aceștia despre ultimele progrese și proceduri pentru combaterea acțiunilor discriminatorii.

Într-un proiect inițiat de Romani CRISS, organizații neguvernamentale ale romilor au participat la un proces consultativ pentru îmbunătățirea legislației anti-discriminatorii.⁷⁵ Rezultatul a constat într-o serie de recomandări făcute Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării și în crearea unei bune structuri comunicative în interiorul acestei instituții.⁷⁶

2.7 Protecția copilului

Toate rapoartele și măsurile luate de Agenția Națională pentru Protecția Copilului și Adopții au menționat faptul că nu există discriminare în politica acesteia, nici pozitivă

⁷² Mese rotunde în Cluj, Iași, Timișoara, Brăila, Craiova, noiembrie-decembrie 2003.

⁷³ Monitorii ai drepturilor omului participă într-un proiect condus de Romani CRISS și se documentează în permanență despre asemenea cazuri.

⁷⁴ Interviu cu Vasile Velcu Năzdrăvan — lider rom; revista „Aven Amentza”, septembrie 2003.

⁷⁵ Proiect finanțat de Institutul pentru o Societate Deschisă România.

⁷⁶ Ivan Gheorghie, fostul șef al Oficiului Național pentru Romi a fost recrutat în 2003 ca și consilier al Președintelui NCCD.

și nici negativă. De exemplu și copiii romi, dar și ne-romi trăiesc în instituții ale statului pentru protecția copilului și este foarte posibil ca majoritatea copiilor care primesc sprijin din partea Direcțiilor Județene pentru Protecția Drepturilor Copilului să fie de etnie romă. Tot românii par a fi și principalii beneficiari ai proiectelor de des-instituționalizare și oferire de alternative familiale.⁷⁷ Cu toate acestea, organizațiile romilor și-au exprimat îngrijorarea că această politică generală nu răspunde nevoilor specifice ale copiilor romi care trăiesc sau nu în familie, și că anumite măsuri ar trebui luate, în mod special în ceea ce privește păstrarea fondului cultural al copiilor.

În cele cinci județe monitorizate există puține inițiative consistente legate de situația copiilor romi. În Cluj-Napoca, Direcția Județeană pentru Protecția Drepturilor Copilului a implementat proiectul Centrul de Zi „Țara Minunilor”,⁷⁸ destinat copiilor preșcolari romi dintr-o comunitate foarte dezavantajată care trăiește în apropierea rampei de gunoi a orașului Cluj-Napoca⁷⁹. În cadrul acestui proiect, un număr de copii preșcolari și familiile lor sunt sprijiniți pentru o mai bună integrare a copiilor în primul an de școală. Până acum, din cei zece copii care frecventează activitățile Centrului de Zi, trei sunt integrați în învățământul de masă, în timp ce restul sunt în clase de educație specială din cadrul Centrului de Zi pentru Copiii Romi al Școlii din Cluj-Napoca.⁸⁰ Se așteaptă ca Inspectoratul Școlar Județean și Școala numărul 12 să înceapă anul școlar 2005-2006 cu copii de clasa I proveniți din comunitatea mai sus-menționată, care să fie integrați în învățământul de masă, punându-se astfel capăt unui tip mai degrabă segregat de educație.

Rata ridicată de șomaj din rândul asistenților sociali romi în sistemul de protecție a drepturilor copilului este o problemă serioasă. Deși mulți etnici romi au absolvit facultăți de Asistență Socială, Sociologie, Psiho-pedagogie și ar putea constitui o resursă importantă, numărul de romi care lucrează în acest domeniu este foarte mic.⁸¹

---

⁷⁷ Raport despre progresul implementării Strategiei Guvernamentale pentru Îmbunătățirea Situației Romilor, București, aprilie 2003, pag. 29.

⁷⁸ Finanțat de programul Phare pentru Protecția Copilului

⁷⁹ Comunitatea Pata Rît este formată din aproximativ 500 de oameni care trăiesc în condiții mizere, reciclând metal, sticlă, hârtie, etc. pe care le găsesc în rampa de gunoi. Copiii care trăiesc în Pata Rît merg la Școala numărul 12, unde un Centru de Zi este organizat și unde programa este în conformitate cu nivelele speciale de învățământ. Ei primesc haine și mâncare și, în timpul după-amiezii, sunt ajutați la teme.

⁸⁰ Școala are un număr de clase speciale în care sunt școlarizați copiii din comunitatea Pata Rît.

⁸¹ Mese rotunde în Cluj, Iași, Timișoara, Brăila, Craiova, noiembrie — decembrie 2003.

2.8 Educație

În contextul în care ciclul sărăciei rămâne foarte pronunțat, educația este printre cei mai importanți factori care pot aduce o schimbare în bine. În comparație cu populația majoritară din România și cu alte minorități există un nivel scăzut de educație în rândul populației rome, iar de la adoptarea Strategiei se poate vorbi de realizarea unor dezvoltări pozitive. Printre acestea se găsește un substanțial program finanțat prin Phare, numit „Acces la educație pentru grupurile dezavantajate, cu focalizare pe romi”, cu un buget total de 8,6 milioane de Euro, din care 1,6 milioane sunt contribuție guvernamentală.

În cadrul noului creat Comitet de Sprijin al programului Phare “Access la educație ...” există mai mulți activiști romi și alți profesioniști care sprijină Ministerul Educației și Cercetării; ca rezultat al muncii lor comune, subiectul discriminării în educație și, în mod special, subiectul segregării școlare se află pe agenda comitetului și a ministerului. O notificare privind situația segregării școlare a fost emisă de Ministerul Educației și Cercetării, creând un mediu propice pentru un mai bun acces al copiilor romi la ceea ce se numește educație inclusivă și de calitate.⁸² Această notificare este primul document de politică educațională care sprijină accesul egal la educația de calitate al tuturor copiilor și admite faptul că segregarea în educație este o formă severă de discriminare.

Programul „Acces la educație pentru grupurile dezavantajate, cu focalizare pe romi” s-a desfășurat în zece Inspectorate Școlare, județul Cluj fiind inclus printre acestea. În județul Cluj opt școli au beneficiat de proiect, acesta incluzând activități școlare și extra-curriculare, formări pentru profesori și reabilitare a infrastructurii. Semnificativ este faptul că, deși strategia județeană elaborată de Inspectoratul Școlar menționează participarea comunităților de romi, proiectul nu a avut organizații ale romilor ca parteneri formali, într-un județ în care societatea civilă romă este probabil cel mai bine dezvoltată. ONG-urile rome și-au exprimat nemulțumirea în legătură cu această situație, însă procesul de revitalizare a colaborării directe cu instituția a durat ceva vreme.⁸³

Județul Cluj a beneficiat, de asemenea, de două proiecte educaționale finanțate de programul Phare. Unul dintre proiecte a fost implementat de Grupul de Chimie Industrială din Turda în parteneriat cu un ONG local. Elevi romi au primit sprijin pentru a-și îmbunătăți rezultatele școlare, educație sanitară, mese, etc. După terminarea contractului Phare, proiectul a fost continuat cu sprijin din partea Primăriei și a

---

⁸² Notificare a Ministerului Educației și Cercetării numărul 29323/20.04.2004 care interzice segregarea în educație.

⁸³ Masă rotundă în Cluj-Napoca, decembrie 2003.

Inspectoratului Școlar. Cel de al doilea proiect a fost implementat de Asociația Gaborilor cu Pălărie în parteneriat cu Inspectoratul Școlar și a creat un program de grădiniță pentru copiii gabori.

În toate cele cinci județe, numărul de copii romi care învață în limba romani este în creștere, la fel ca și numărul de profesori de limba romani disponibili. Brăila este în mod tradițional gazda Olimpiadei Naționale de Limba Romani organizată în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării și cu organizații române.

Toți copiii romi care merg la școală beneficiază de programul guvernamental „laptele și cornul”. Acest program a încurajat un număr sporit de copii romi să meargă la școală, demonstrând astfel încă o dată că nivelul de sărăcie extremă al comunităților de romi este o adevărată barieră în calea educației.⁸⁴

Alte activități educaționale au fost organizate în toate cele cinci județe, de la sprijin pentru pregătirea pentru examene la formări pentru profesori, activități culturale și interculturale.

2.9 Cultură și culte

Mai multe activități culturale au avut loc în cele cinci județe, în mod special festivaluri de muzică și dans. De exemplu, în județul Cluj există un festival anual în memoria unui cunoscut violonist, Alexandru Țitruș. În județul Brăila, în preajma sărbătorilor de iarnă se organizează un eveniment în care toate minoritățile își prezintă colindele tradiționale; în județul Timiș, un ansamblu cultural de copii romi a fost organizat de Asociația Femeilor Rome „Pentru Copiii Noștri”.

Sărbătorirea Zilei Internaționale a Romilor pe 8 aprilie a devenit deja o tradiție, și acest lucru se manifestă prin evenimente culturale, marșuri și conferințe.

Așa cum se menționează în secțiunea 2.6, Centrul Romilor pentru Politici Publice „Aven Amentza”, în parteneriat cu ministerul Culturii și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, a organizat, în toate cele cinci județe monitorizate, o „Caravană pentru Educație Interculturală și Revalorizare a Patrimoniului Cultural Rom”.

---

⁸⁴ Mese rotunde în Cluj, Iași, Timișoara, Brăila, Craiova, noiembrie — decembrie 2003.

2.10 Participare publică

Nivelul de participare publică a romilor din cele cinci județe monitorizate este încă scăzut. După alegerile locale din 2000, un număr mic de consilieri locali au fost aleși, majoritatea de pe listele P.R.S.D. Cu toate acestea, datorită lipsei de colaborare dintre organizațiile rome de la nivel local și datorită faptului că voturile romilor s-au împărțit între acestea, reprezentarea etniei rome a rămas scăzută, cu aproape nici o voce la nivel local.⁸⁵

Este, de asemenea, important să menționăm faptul că noile prevederi ale Legii pentru Alegerile Locale au împiedicat în 2004, pentru prima oară în istoria post-decembristă a României, asociațiile minorităților naționale, cu excepția celor deja reprezentate în Parlament să participe la alegerile locale. Consecința acestui lucru este reprezentarea mai slabă la nivel local, acolo unde mai multe organizații, în mod special ale comunităților locale de romi, erau de obicei reprezentate.⁸⁶

Noul protocol politic semnat între P.R.S.D. și Partidul Social Democrat promovează participarea candidaților romi pe listele PSD-ului. Cu toate acestea, acest acord este posibil să creeze dezavantaje candidaților romi deoarece filialele locale ale P.R.S.D.-ului au o capacitate limitată de negociere.

Se poate remarca faptul că în cele cinci județe există o prezență promițătoare a mai multor ONG-uri rome active. De asemenea, măsurile afirmative luate de către Universitățile din Cluj, Iași, Craiova și Timișoara sprijină dezvoltarea în continuare a unei noi generații de lideri romi.

2.11 Comunicare și implicare civică

Există din păcate o lipsă de cunoaștere a conținutului Strategiei de către instituțiile publice, în special datorită nivelului scăzut de participare la Grupurile de Lucru Mixte. În domeniul media s-au făcut puține lucruri pentru încurajarea unei reflectări corecte și echilibrate a vieții de zi cu zi și a culturii romilor.⁸⁷ Cu toate acestea, au existat unele inițiative în acest domeniu în județele monitorizate.

⁸⁵ Mese rotunde în Cluj, Iași, Timișoara, Brăila, Craiova, noiembrie — decembrie 2003.

⁸⁶ „Evaluare sumară a îndeplinirii de către România a criteriilor politice de aderare la Uniunea Europeană“, realizat de Institutul pentru o Societate Deschisă — România, Institutul pentru Politici Publice, Centrul de Resurse Juridice și Centrul Parteneriat pentru Egalitate, mai 2004, pagina 18.

⁸⁷ Mese rotunde în Cluj, Iași, Timișoara, Brăila, Craiova, noiembrie — decembrie 2003.

În județul Timiș, un post de radio de stat local a început, în 2003, să emită o emisiune pentru romi, cu sprijinul direct al Asociației Studenților Romi „Parudimos”; programul are alocate 60 de minute pe săptămână și prezintă aspecte ale vieții romilor, știri și muzică.

În județele Cluj și Timiș, o nouă inițiativă de a pregăti tineri romi ca reporteri de televiziune a debutat în 2003, pe baza unui parteneriat între Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi, Studiourile Regionale ale Televiziunii Române din Cluj și Timișoara, Asociația Studenților Romi „Romano Suno” din Cluj-Napoca și Asociația Studenților Romi „Parudimos” din Timișoara. 12 tineri studenți romi au fost instruiți în munca de televiziune și și-au început activitățile practice sub supravegherea profesioniștilor locali. „Amari Emisiunea” continuă să existe la studioul regional TVR Cluj, iar o nouă emisiune din viața romilor a demarat la studioul regional TVR Timișoara.

În toate cele cinci județe, organizațiile rome, în special cele conduse de studenți, organizează diverse evenimente, sesiuni de formare, activități culturale și mese rotunde. Problematika discriminării romilor este adusă pe agenda publică de către ONG-uri ori de câte ori este posibil, dar nu există până în prezent nici un program guvernamental pentru conștientizarea și combaterea discriminării față de romi sau ne-romi.

În Cluj-Napoca, ONG-urile rome active desfășoară întâlniri săptămânale găzduite de Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi, întâlniri în timpul cărora se discută cele mai urgente probleme și soluțiile lor pentru beneficiul comunităților rome.

3. Concluzii

Trei ani după adoptarea sa, Strategia rămâne un document esențial pentru îmbunătățirea situației romilor din România. Strategia a reunit cele mai importante și active organizații ale romilor din țară și a creat un mediu benefic pentru implicarea activă a unui larg număr de instituții și ONG-uri. Strategia conține o listă extensivă de măsuri ce ar trebui să fie implementate la nivel național și local, cu responsabilități și termene stabilite pentru actorii relevanți.

Un număr important de măsuri pentru implementarea obiectivelor Strategiei au fost deja implementate. Crearea unei rețele de birouri specializate la nivelul întregii țări, responsabile pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă comunitățile de romi, are potențialul de a crea o creștere a eficienței eforturilor autorităților locale de îmbunătățire a situației romilor. Din păcate, momentul pozitiv creat de elaborarea Strategiei a fost ratat, iar Guvernul și partenerii săi au fost incapabili până acum să producă o schimbare concretă a situației romilor.

Ca urmare a adoptării Strategiei și activităților imediate acesteia, au fost create Birourile Județene pentru Romi și au fost numiți experții de la nivel local. Totuși, aceste structuri nu au fost investite și cu autoritatea sau resursele necesare pentru a putea realiza acțiuni efective din aria lor de responsabilitate, iar încrederea în Strategie a scăzut substanțial. O altă problemă este aceea a coordonării limitate cu organizațiile romilor, cu excepția P.R.S.D., ceea ce a dus la o discreditare a practicii oficiale de abordare a problematicii romilor la nivel local. Prea puține lucruri s-au făcut la nivel național pentru a se asigura că autoritățile înțeleg, acceptă și implementează obiectivele stabilite prin Strategie. Strategia însăși nu are o definiție specifică și linii directoare pentru asumarea responsabilității de către autoritățile locale. Instrucțiunile mult mai detaliate vor trebui elaborate astfel încât sarcinile sunt puse în practică și obiectivele îndeplinite.

Unele dintre domeniile Strategiei au cunoscut o îmbunătățire în ultimii trei ani. În timp ce un progres poate fi constatat în ceea ce privește accesul romilor la servicii de sănătate, prin pregătirea și angajarea mediatorilor sanitari, problemele de locuire rămân critice, devreme ce un număr mare de familii romi rămân sub riscul evacuării ca urmare a lipsei unor documente care să dovedească proprietatea. Nevoia de integrare a romilor în școlile din structura de învățământ la nivel național a fost recunoscută de Ministerul Educației și Cercetării, însă pași suplimentari trebuie făcuți pentru a asigura accesul complet al romilor la educație de calitate la nivelul întregii țări. Nivelul ridicat de neangajare în muncă și șomaj în rândul romilor rămâne neschimbat, deși o serie de proiecte au demonstrat că la nivel local parteneriatul pentru crearea de locuri de muncă poate fi de succes.

Obiectivele Strategiei rămân relevante și urgente și este de importanță crucială ca

Guvernul să nu facă pași înapoi de la realizările de până acum, ci să continue să construiască pe structurile deja stabilite și pe experiența acumulată. România are o societate civilă în expansiune și care ar putea oferi expertiză și cunoștințe pentru dezvoltarea unei politici mai eficiente pentru îmbunătățirea situației romilor. Finanțarea Uniunii Europene, canalizată spre proiecte locale, este, de asemenea, o resursă pe care Guvernul ar trebui să o folosească în realizarea de politici publice. Multe practici pozitive și experiențe valoroase pot fi identificate din aceste proiecte locale și incluse în inițiative largi, de nivel național.

O chestiune de importanță crucială este reînnoirea relației constructive dintre autoritățile publice și societatea civilă romă, la fel ca și punerea Strategiei înapoi pe agenda publică. Noile inițiative regionale, cum ar fi Deceniul Incluziunii Romilor, ar trebui să evalueze Strategia și rezultatele acesteia și să le încorporeze în politicile pe termen lung. Situația romilor din România nu se va îmbunătăți fără eforturi coordonate, colaborative și susținute, pe de-o parte, ale Guvernului și, pe de altă parte ale societății civile și actorilor internaționali. Monitorizarea continuă și independentă a acestor eforturi devine un factor esențial pentru asigurarea că toate acțiunile angajate contribuie la îmbunătățirea continuă a situației romilor din Europa și din România.

Monitorizarea implementării
la nivel local a Strategiei de
Îmbunătățire a Situației Romilor
în județul Brăila

GENERALITĂȚI

Județul Brăila este situat în sud-estul României și are o populație totală de 373.897 locuitori, dintre care 1,6% sunt de etnie romă.¹ Potrivit ultimelor două recensăminte, numărul de persoane care se identifică drept romi a crescut cu 30%.

1. REZUMAT

În județul Brăila, a existat un oarecare progres în implementarea obiectivelor Strategiei în domeniile protecției sociale, sănătății, justiției, ordinii publice și educației. Cu toate acestea, implementarea Strategiei nu a contribuit încă semnificativ la rezolvarea problemelor comunității rome care sunt în principiu legate de sărăcie și discriminare, acces dificil la educația de calitate, lipsa de locuințe și locuri de muncă, lipsa de acte de identitate și titluri de proprietate. Marea majoritate (aproximativ 80%) a romilor din județul Brăila trăiesc din venitul minim garantat.

La data când aceste pagini au fost scrise, județul Brăila nu dezvoltase încă o strategie județeană pentru implementarea Strategiei. Un Birou Județean pentru Romi (BJR în acest text) a fost înființat în județul Brăila și experți locali pentru problemele romilor au fost desemnați. Cu toate acestea, deși solicitat de către Strategie, un Grup de Lucru Mixt nu a fost creat la nivelul județului.

La mai mult de doi ani de la adoptarea sa, Strategia nu este cunoscută încă în toate instituțiile județene. Și chiar în acele instituții pentru care Strategia este ceva familiar, nu există măsuri organizaționale coerente pentru îmbunătățirea situației romilor la nivel județean. De asemenea, Strategia nu este bine cunoscută nici de comunitățile de romi. Singura persoană care a jucat un rol esențial în informarea comunității de romi a fost Consilierul Prefectului pentru Problemele Romilor (BJR). Cu toate acestea, eforturile sale de a promova implementarea măsurilor Strategiei nu au avut un foarte mare succes.

BJR a reușit să progreseze în anumite domenii; de exemplu, BJR a asistat peste 200 de romi care au obținut acte de identitate. Cu toate acestea, faptul că Grupul de Lucru Mixt nu a fost constituit la nivel de județ, lipsa de consultare cu organizațiile rome, necunoașterea termenilor pentru implementarea Strategiei și, în mod special, lipsa resurselor financiare rămân cele mai serioase probleme legate de nivelul redus al implementării Strategiei în județul Brăila.

---

¹ Structura populației după etnie din recensământul pe anul 2002.

2. IMPLEMENTARE LOCALĂ

2.1 Structuri administrative

2.1.1 Biroul Județean pentru Romi (BJR)

În Brăila, Biroul Județean pentru Romi (BJR în acest text) a fost înființat în septembrie 2003. Biroul Județean pentru Romi are în componența sa trei membri: Consilierul Prefectului pentru Problemele Romilor (Consilierul în acest text), Directorul Direcției Programe din cadrul Prefecturii Brăila și Directorul Direcției Servicii Decentralizate din cadrul Prefecturii Brăila.

BJR-ul comunică cu structurile locale guvernamentale pentru a facilita accesul romilor la serviciile publice, contactează organizațiile romilor și le informează cu privire la sursele de finanțare și comunică cu direcțiile din cadrul Prefecturii și cu consilierii locali. Printre principalele realizări ale BJR-ului din Brăila se numără realizarea unei structuri la nivel județean capabilă să răspundă nevoilor comunității; în acest sens, înființarea unei organizații județene cu patru filiale legal înregistrate și alte 36 de persoane active în localitățile din județ este semnificativă.²

Conform afirmațiilor Consilierului, principalele probleme care au îngreunat implementarea Strategiei în Brăila includ lipsa de surse de finanțare directă pentru implementarea măsurilor Strategiei la nivel județean și gradul foarte scăzut de implicare a instituțiilor locale în implementarea Strategiei. Există de asemenea o lipsă a sancțiunilor pentru cazul în care obiectivele Strategiei nu sunt atinse și o lipsă de instrucțiuni clare privind înființarea la nivel județean a Grupului de Lucru Mixt și a responsabilităților acestuia.³ Mai mult decât atât, BJR-ul ar fi mult mai eficient dacă ar fi angajate în mod curent trei sau patru persoane, care să elaboreze, coordoneze și monitorizeze implementarea Strategiei. De asemenea, dacă BJR-ul ar fi inclus în structura Consiliului Județean ar avea un mai mare acces la programe de finanțare.⁴

---

² Interviu din data de 01. 07.2003 cu domnul Săndel Grosu, Consilierul Prefectului pentru problemele romilor.

³ Interviu din data de 01. 07.2003 cu domnul Săndel Grosu ,Consilierul Prefectului pentru problemele romilor.

⁴ Interviu din data de 01. 07.2003 cu domnul Săndel Grosu ,Consilierul Prefectului pentru problemele romilor.

2.1.2 Experți locali pentru problemele romi

În județul Brăila există cinci experți locali pentru problemele romilor, din care patru au fost angajați în Primăriile din comunele Suțești, Viziru, Galben și Bărăgan, ca urmare a implementării unui proiect Phare intitulat „Raporturi de egalitate”. Acest proiect a inclus, de asemenea, formarea a 40 de persoane de etnie romă ca lucrători comunitari care acum sunt voluntari în tot județul.⁵ Cel de-al cincilea expert local pentru problemele romilor a fost angajat la nivelul municipiului Brăila. Experții locali au fost desemnați de către Alianța pentru Unitatea Romilor Brăila (AUR în acest text), cea mai importantă organizație neguvernamentală a romilor din județ. Experții locali mențin permanent legătura cu Biroul Județean pentru Romi și se întâlnesc în cadrul unor ședințe săptămânale ale Alianței pentru Unitatea Romilor. În general, experții locali sunt solicitați să se ocupe de probleme sociale, în special de cele legate de ajutorul de șomaj și de acte de identitate.⁶

2.1.3 Grupul de Lucru Mixt

Cu toate că Strategia prevede constituirea la nivel județean a unor Grupuri de Lucru Mixte, la nivelul județului Brăila acest lucru nu a fost încă realizat. Biroul Județean pentru Romi a realizat o listă cu persoanele și instituțiile ce ar urma să fie reprezentate în Grupul de Lucru. Crearea Grupului de Lucru ar fi trebuit să aibă loc până la sfârșitul lui noiembrie 2003, prin hotărâre a Consiliului Județean.

La inițiativa BJR-ului, Grupuri de Lucru Mixte au fost constituite la nivel local în primăvara lui 2003 în comunele Șuțești, Bărăganul, Grădiștea, Râmnicelu, Chișcani și Victoria. Aceste grupuri au în componență un număr de cinci până la șase persoane, de regulă primarul, vice-primarul, directorul școlii, preotul, șeful de post și lucrătorul comunitar care reprezintă comunitatea romilor. Din păcate însă, aceste Grupuri de Lucru nu funcționează încă la nivel optim.⁷ Încă nu au fost constituite Grupuri de Lucru în comunele Ciocile și Mircea-Vodă, deoarece administrațiile din aceste comune au indicat că nu există populație de etnie romă în zonele lor și, prin urmare, consideră că nu este necesară constituirea unor asemenea grupuri.⁸

---

⁵ Proiect finanțat în cadrul programului Phare RO 0004.02.02, Fondul pentru Îmbunătățirea Situației Romilor, numit „Raporturi de egalitate”, realizat de Prefectura Brăila în parteneriat cu AUR, cu Serviciul pentru evidență informatizată a populației și cu Primăria Brăila.

⁶ Interviu din data de 23. 06.2003 cu domnul Isofache Georgian, expert pe problemele romilor.

⁷ Interviu din data de 01. 07.2003 cu domnul Săndel Grosu, Consilierul Prefectului pentru problemele romilor.

⁸ Adresa nr. 601/4.04.2003 de la Mircea-Vodă; Adresa nr. 402/18.03.2003 din partea primăriei comunei Ciocile către BJR.

2.2 Construcții de locuințe

În județul Brăila au fost puține activități legate de măsurile Strategiei cu privire la situația locuințelor. Cu sprijinul Alianței pentru Unitatea Romilor, 11 familii romi vor beneficia de legalizarea situației proprietății.⁹ Mai mult decât atât, activități de reabilitare pentru „Colonia Km 10”, o comunitate cu o majoritate de 80% etnici romi, au început în luna august 2003 și sunt încă în desfășurare. Aceste activități au fost realizate de către Direcția Serviciilor Publice din cadrul Primăriei Brăila.¹⁰ Condițiile în care se trăiește și se locuiește sunt o problemă serioasă a comunităților de romi din județul Brăila; multe familii trăiesc fără energie electrică și fără apă potabilă.¹¹

2.3 Protecție socială

Prin înființarea și prin activitățile Direcției Județene de Asistență Socială, numărul persoanelor de etnie romă beneficiare ale venitului minim garantat a crescut considerabil. Direcția a instruit administrațiile din județ să renunțe la obiceiul de a reduce din beneficii pe perioada verii, pe baza presupunerii că beneficiarii au alte surse de venit rezultate în urma muncilor de sezon; în schimb, beneficiarii trebuie să declare oricare alte surse de venit.

O Comisie de Mediere Socială va lua ființă în anul 2004 în cadrul Direcției Județene pentru Dialog, Familie și Solidaritate Socială și care ar trebui să se ocupe de plângerile legate de serviciile sociale. Personalul său va avea în componența sa reprezentanți ai Direcției pentru Dialog, Familie și Solidaritate Socială, ai Serviciului Public de Asistență Socială, ai Direcției Județene pentru Protecția Drepturilor Copilului, ai Direcției pentru Servicii Publice și un reprezentant al societății civile.¹²

Proiectul finanțat de Phare numit „Raporturi de Egalitate” a dus la creșterea accesului romilor la serviciile publice prin formarea unui număr de 40 lucrători comunitari din

⁹ Interviu cu vice-primarul Radu Mușat.

¹⁰ Interviu realizat în data de 02.07.2003 cu domnul Ion George — Fondul Locativ.

¹¹ Interviu realizat în data de 02.07.2003 cu domnul Stanciu Florin, contabil-șef al D.S.P.

¹² O.U.G. nr. 118/1999 privind înființarea și utilizarea Fondului Național de Solidaritate. Legea nr. 366/2001 pentru aprobarea O.U.G. nr. 118/1999, art. 5, al. 1, lit. E.

¹³ Proiect finanțat în cadrul programului Phare RO 0004.02.02, Fondul pentru Îmbunătățirea Situației Romilor. Celelalte județe sunt Tulcea, Buzău, Constanța, Vrancea și Călărași.

județul Brăila și din alte cinci județe învecinate.¹³ Proiectul a sprijinit de asemenea etnici romi în obținerea actelor de identitate. La nivel județean, tot romii sunt beneficiarii unui alt proiect finanțat din fonduri europene, intitulat „Un pas spre viitor”.¹⁴ Acest program își propune formarea unui număr de 16 operatori PC și înființarea unui centru internet în care copiii romi să folosească computerul și să beneficieze de meditații.

La inițiativa Biroului Județean pentru Romi, Direcția Dialog, Familie și Solidaritate Socială, Casa de Asigurări de Sănătate și Agenția Județeană pentru ocuparea Forței de Muncă au vizitat comunitățile locale de romi pentru a informa populația romă despre drepturile și obligațiile ce decurg din legea asigurării pentru șomaj, despre legislația privind ocuparea profesională, despre venitul minim garantat și despre reglementările privind incluziunea socială.¹⁵

Trimestrial, Direcția pentru Dialog, Familie și Solidaritate Socială trimite rapoarte Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei cu privire la implementarea Strategiei. Planul Național Anti-sărăcie și Promovare a Incluziunii Sociale este monitorizat de către Consiliul Județean printr-o Comisie Anti-sărăcie. Cu toate acestea, nu există reprezentanți romi în Comisie, deși 75% din populația de etnie romă este foarte săracă.

2.4 Sănătate

Alianța pentru Unitatea Romilor (AUR) Brăila și Direcția de Sănătate Publică Brăila, cu sprijinul Prefecturii și al Primăriei, au înființat un cabinet medical în cadrul unei policlinici locale pentru a îmbunătăți accesul comunității romi la servicii medicale. Romii care nu sunt înscriși la medicul de familie beneficiază astfel de servicii medicale prin intermediul acestui cabinet.

Un sistem de îngrijire la domiciliu a fost creat ca parte a „Programului Național nr. 3”, program inițiat de Ministerul Sănătății și Familiei. În cadrul acestui program, au fost instruiți timp de trei luni trei membri ai Alianței pentru Unitatea Romilor ca mediatori socio-sanitari și apoi au fost angajați în cadrul Direcției de Sănătate Publică.¹⁶ Deoarece este nevoie de mai mulți mediatori socio-sanitari care să lucreze în comunitățile de romi,

---

¹⁴ Proiect finanțat în cadrul programului Phare RO 0004.02.02, Fondul pentru Îmbunătățirea Situației Romilor.

¹⁵ Interviu cu d-na Preda Racoviță Anica, Director interimar al Serviciului Asistență Socială.

¹⁶ Program de pregătire realizat de Ministerul Sănătății și Familiei în colaborare cu Romani CRIS.

s-a propus organizației Romani CRISS să formeze încă două persoane ca mediatori sanitari.

Mediatorii sanitari informează și educă populația de etnie romă cu privire la vaccinare, metode contraceptive, depistarea virusului TBC și alte boli. Aproximativ 150 de copii cu vârsta sub trei ani au beneficiat de campaniile de vaccinare și au fost depistate și tratate zece persoane bolnave de tuberculoză. Mediatorul sanitar împreună cu medicul de familie supraveghează tratamentul copiilor și oferă consultanță de planing familial în cadrul Spitalului de Obstetrică-Ginecologie.¹⁷ Activitatea mediatorilor sanitari este în general bine primită, atât de către comunitățile de romi, cât și de către sistemul medical. Medicii apreciază faptul că în locurile unde personalul medical are acces limitat, mediatorii socio-sanitari pot să aibă rezultate.¹⁸

BJR a sprijinit, de asemenea, implementarea cercetării situației sănătății în două comunități de romi, cu finanțarea Ambasadei Marii Britanii.¹⁹

2.5 Inițiative economice

În Brăila, implementarea măsurilor Strategiei în sfera economică este modestă, datorită faptului că instituțiile publice relevante nu s-au concentrat asupra acestor obiective, iar proiectele derulate au avut o abordare mai generală, neavând ca țintă comunitățile de romi.

În mai 2003, a fost organizată o Bursă a locurilor de muncă pentru persoanele de etnie romă, unde 12 angajatori au oferit un total de 57 de locuri de muncă vacante. Cu toate acestea, doar 12 dintre ele au fost ocupate, deși un număr mare de romi au fost prezenți, acest lucru indicând că există un interes sporit pentru angajare.²⁰

Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă, în colaborare cu reprezentanți ai BJR-ului, ai Direcției pentru Dialog, Familie și Solidaritate Socială, ai Alianței pentru Unitatea Romilor și cu C.A.S. au organizat activități lunare de informare a comunităților de romi asupra diverselor probleme economice, cum ar fi legislația în vigoare, reconversia profesională, asistența socială și alte drepturi.²¹

⁷ Interviu realizat în data de 16.06.2003 cu doctor specialist boli interne Aurel Stanciu.

¹⁸ Interviu realizat în data de 16.06.2003 cu d-na doctor Liliana Venter.

¹⁹ În comunitatea de romi din cartierul Nedelcu Chercea și în comunitatea de romi din satul Lanurile, județul Brăila.

²⁰ „Bursa locurilor de muncă”, articol din ziarul Monitorul de Brăila, apărut în data de 10 mai 2003.

²¹ Interviu din 01.07.2003 cu d-na Marilena Răileanu, șef serviciu reconversie profesională A.J.O.F.M.

2.6 Justiție și ordine publică

În Brăila, BJR-ul a sprijinit 292 de romi în obținerea de acte de identitate și certificate de căsătorie.²²

Nu există programe de educație juridică și de prevenire a delincvenței în rândul tinerilor romi. Singurele activități în acest domeniu au constat în campaniile de informare cu privire la educația juridică, organizate de Alianța pentru Unitatea Romilor în comunele din județ, la care au participat și cadre ale Poliției județene. Instituțiile publice abilitate în acest domeniu afirmă că nu este nevoie de astfel de programe destinate doar romilor, deoarece nu există măsuri discriminatorii împotriva romilor la acest nivel.²³ La nivelul județului nu s-au făcut eforturi pentru angajarea de romi în cadrul forțelor de poliție și se pare că există o percepție conform căreia etnicilor romi le lipsește calificarea pentru munca în poliție.²⁴

2.7 Protecția copilului

Direcția Județeană pentru Protecția Drepturilor Copilului nu derulează în acest moment programe destinate doar copiilor romi, deoarece politica instituției este de a nu face nici o discriminare. Direcția colaborează cu diferite organizații neguvernamentale din județ, cum ar fi Fundația Lumina, Euro 21, Surorile Clarice Franciscane, pentru a identifica copiii și familiile cu dificultăți, inclusiv cele de etnie romă și propun posibile soluții.

De măsurile luate de către Direcția Județeană pentru Protecția Drepturilor Copilului beneficiază în prezent un număr de peste 900 de copii, dintre care 500 se află în plasament familial și îngrijire. Din restul copiilor instituționalizați, 70% locuiesc în centre de zi și case de tip familial unde copiilor cu disabilități li se oferă servicii de consiliere și de recuperare. Nu au existat inițiative speciale de recrutare a romilor în vederea angajării în instituțiile de protecție a copilului, dar există angajați romi în aceste instituții.²⁵

---

²² Proiectul „Relații de Egalitate”, finanțat de fondul Phare RO 0004.02.02, Fondul pentru Îmbunătățirea Situației Romilor, derulat de Prefectura Brăila în parteneriat cu AUR, cu Serviciul pentru Evidența Informatizată a Populației și cu Primăria Brăila.

²³ Interviu realizat în data de 26.06.2003 cu subcomisarul de poliție Grosu.

²⁴ Interviu realizat în data de 26.06.2003 cu subcomisarul de poliție Grosu. La întrebarea dacă există eforturi de recrutare a romilor în cadrul forțelor de poliție și jandarmerie, răspunsul a fost „Ce mă, să învețe dacă vor să ajungă aici”.

²⁵ Interviu realizat în data de 12.06.2003 cu Directoarea Generală a DJPDC, Alexandrina Broască.

2.8 Educație

În județul Brăila, numărul elevilor romi care studiază limba romani ca limbă maternă este în creștere. Dintr-un număr estimat de 1200 elevi de etnie romă, 737 studiază limba romani ca limbă maternă în școli din mai multe orașe și comune. Ministerul Educației și Cercetării acordă anual elevilor romi participanți la Olimpiada Națională de Limba Literară Romani locuri gratuite în tabere de vară. De asemenea, o dată pe semestru se organizează „Cercul Pedagogic de Limba Romani”, în care un profesor susține o lecție în limba romani cu elevii romi.

Județul Brăila a fost gazda mai multor activități destinate îmbunătățirii învățământului în limba romani, cum ar fi:

- 27-29 Mai 2002 - Seminarul național al inspectorilor pentru învățământul pentru romi. Scopul reuniunii a fost evaluarea măsurilor concrete inițiate în fiecare județ în domeniul școlarizării romilor și încercarea de a se armoniza țintele strategice locale cu reperatele strategice Planul de Acțiune al Strategiei.²⁶
- 2-19 Iulie 2002 — Ediția a IV-a a Cursurilor naționale de limba romani²⁷, în cadrul cărora au fost formați 45 de cursanți în vederea predării limbii romani ca limbă maternă. S-au desfășurat cursuri de limba romani, de metodică a predării limbii romanii, elemente de psihologie și pedagogie și drepturile copilului.
- 1-15 Septembrie - Cursurile naționale de istoria și metodică predării istoriei și a tradițiilor rome - Ediția I28, unde au participat un număr de 40 de cursanți romi și ne-romi calificați în acest domeniu. Pe lângă orele de istoria romilor, de metodică predării istoriei și a tradițiilor rome, s-au derulat un număr de ore de tradițiile romilor și un curs de istorie socială a romilor.
- Începutul anului școlar 2003-2004 — o școală din Brăila a devenit „Centrul de resurse pentru comunitățile de romi“. O sală de clasă va fi dotată cu toate materialele necesare studierii limbii romani și culturii romilor.²⁹ În prezent, această școală derulează un proiect „Socrates Comenius I”³⁰ la care participă

²⁶ Nota nr. 31013 din 03.05.2002 privind desfășurarea celei de a șasea ședințe a inspectorilor romi.

²⁷ Cursuri organizate de M.E.C. cu finanțare asigurată de U.N.I.C.E.F. și Fundația Phoenix București.

²⁸ Cursuri organizate de M.E.C. cu finanțare asigurată de U.N.I.C.E.F.

²⁹ Interviu realizat cu dl. inspector școlar general Viorel Mortu.

³⁰ „Obiectivele generale ale COMENIUS sunt sporirea calității și consolidarea dimensiunii europene a învățământului, în special prin încurajarea cooperării transnaționale între școli, contribuind la îmbunătățirea dezvoltării profesionale a personalului implicat direct în sectorul de învățământ și promovând învățarea limbilor și conștientizarea interculturalității.” Vezi http://www.europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/comenius/moreabout_en.html

reprezentanți ai instituțiilor școlare din Belgia, Italia, Polonia, România; acest proiect are ca obiectiv îmbunătățirea comunicării între școli.³¹

Nu există module de instruire privind nevoile specifice ale elevilor romi dar, o dată pe lună, Inspectorul școlar pentru învățământul pentru romi convoacă o ședință cu toți profesorii romi în care se pun în discuție toate problemele elevilor romi întâlnite de ei și se caută modalități de rezolvare. În anul școlar 2001-2002, 20 de copii romi au mers la o grădiniță locală, cu sprijinul Centrului pentru Educație și Dezvoltare Profesională „Step by step”. Ei au primit mese gratuite din partea Centrului și rechizite și îmbrăcăminte de la Primăria Municipiului Brăila. Toți elevii care frecventează școala beneficiază de programul guvernamental „Laptele și cornul”, program care a dus la creșterea participării copiilor romi la procesul educațional. Faptul că niște suplimente nutriționale limitate sunt un stimulent puternic pentru ca familiile de romi să-și trimită copiii la școală este o dovadă a nivelului ridicat de sărăcie a acestor comunități.

Într-un caz izolat, la intervenția Biroului Județean pentru Romi a fost dispusă revocarea unei măsuri arbitrare a unui profesor care hotărâse ca hainele elevilor romi să fie așezate separat de hainele celorlalți copii.³²

Conform Strategiei, este încurajată educația superioară pentru tinerii romi și, în acest sens Alianța pentru Unitatea Romilor a acordat scrisori de recomandare pentru cei care au dorit să își continue studiile; de asemenea, la mai multe universități există locuri speciale pentru etnicii romi.³³

Pentru încurajarea prezenței școlare și reducerea abandonului școlar, atât elevii romi, cât și cei neromi, au primit burse sociale și rechizite școlare gratuite din partea Primăriei și a Prefecturii Brăila.

Proiectul „Împreună pentru o comunitate mai bună”, coordonat de Centrul Educația 2000+ și finanțat de Consiliul Europei și UNICEF se derulează în două școli din județul Brăila. Proiectul are ca scop îmbunătățirea comunicării dintre comunitățile de romi și școli și include un modul de creare a unui program de meditații școlare.³⁴ Proiectul are și o componentă de pregătire destinată profesorilor, în cadrul căreia profesorii au fost informați despre tradițiile și obiceiurile romilor. Părinții sunt implicați în activități școlare și extracuriculare.³⁵

---

³¹ Interviu realizat în data de 27.10.2003 cu directorul școlii cu clasele I-VIII nr. 9, d-na Tincuța Burlacu.

³² Școala cu clasele I-VIII din satul Lanurile.

³³ Interviu realizat cu dl. Săndel Grosu, președintele Alianței pentru Unitatea Romilor.

³⁴ Interviu cu Anton Nicu, mediator școlar.

³⁵ Interviu realizat în data de 05.06.2003 cu directorul școlii cu clasele I-VIII nr. 9, d-na Tincuța Burlacu.

2.9 Cultură și culte

Nu există programe culturale specifice de afirmare a identității romilor, însă Oficiul pentru minorități din cadrul Direcției de Cultură promovează pe toată perioada anului cultura minorităților.³⁶ În cadrul manifestărilor organizate cu ocazia sărbătorii Zilei Internaționale a Romilor, Alianța pentru Unitatea Romilor a organizat un marș de comemorare și un spectacol, primind ajutor din partea Prefecturii și Primăriei Municipiului Brăila.³⁷

În acest moment, pe agenda manifestărilor organizate cu sprijinul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Național nu există manifestări care să fie dedicate special sprijinirii promovării culturii, tradițiilor și folclorului romilor.³⁸

2.10 Comunicare și implicare civică

Nu se poate vorbi de o cunoaștere bună a conținutului Strategiei de către instituțiile publice și nu există programe de combatere a discriminării în mass-media. Percepția unor reprezentanți ai mass-media locală este că liderii romilor ar trebui să facă mai mult în ceea ce privește popularizarea prevederilor Strategiei.³⁹

Cu toate acestea, la nivelul județului Brăila, atenția mass-media a fost îndreptată și asupra problematicei rome. Ziarști de la cotidienele „Obiectiv - vocea Brăilei” și „Monitorul de Brăila”⁴⁰ au scris, din proprie inițiativă, articole despre problematicele minorității. Majoritatea domeniilor acoperite de Strategia Guvernamentală au fost menționate în variate articole publicate în aceste ziare.⁴¹

³⁶ Interviu din 05.06.2003 cu Monica Popoacă, Director Direcția Programe Prognoze Finanțare Externe din cadrul Primăriei Municipiului Brăila.

³⁷ Interviu din data de 01. 07.2003 cu domnul Săndel Grosu, Consilierul Prefectului pentru problemele romilor.

³⁸ Interviu cu consilierul pentru minorități Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Național.

³⁹ Interviu din data de 06.07.2003 cu d-na Silvia Preda, director al ziarului Obiectiv - vocea Brăilei.

⁴⁰ Interviu din data de 06.07.2003 cu dl. Sava Gabriel, redactor-șef al ziarului „Monitorul de Brăila”.

⁴¹ Ziarele Monitorul de Brăila și Obiectiv - vocea Brăilei au publicat articole cum ar fi: „Măsuri pentru școlarizarea romilor”, „Mai multe locuri pentru romi în universități”, „Bursa locurilor de muncă”, „Romii vor să muncească”, „Romii au birou în Prefectură”, „Coșmarul de la KM

2.11 Participare publică

Numărul de reprezentanți romi în Consiliile Locale și în Consiliul Județean este foarte scăzut, deși etnici romi au fost incluși pe listele electorale la alegerile din 2000. Cinci romi sunt angajați în administrațiile locale publice locale; patru în comunele din județ⁴² și doi în municipiul Brăila.⁴³ La nivelul județului Brăila nu există un partid politic al romilor. Există un număr de organizații neguvernamentale, cea mai activă fiind Alianța pentru Unitatea Romilor.⁴⁴

---

10 continuă”, „Cel mai rău lucru pentru țigani este autodiscriminarea”, „Romii-minoritate în curs de modernizare”, etc.

⁴² Cei patru lucrători comunitari pregătiți în cadrul programului „Raporturi de egalitate”, angajați în comunele Suțești, Viziru, Bărăganu și Galbenu.

⁴³ Consilierul Prefectului pentru problemele romilor Săndel Grosu și expertul local pentru problemele romilor Isofache Georgică.

⁴⁴ Interviu din data de 01. 07.2003 cu domnul Săndel Grosu, Consilierul Prefectului pentru problemele romilor.

Monitorizarea implementării la
nivel local a Strategiei de
Îmbunătățire a Situației Romilor
în județul Cluj

GENERALITĂȚI

Județul Cluj este localizat în Transilvania, în nord-vestul României. Populația județului Cluj se cifrează la 703.269 locuitori¹, distribuiți pe o suprafață de 6674 kilometri pătrați. La recensământul populației din anul 2002, un număr de 20.052 rezidenți s-au declarat ca aparținând etniei romilor, adică 2,9% din totalul populației.² Acest lucru ar însemna o creștere de 20% a populației de romi față de 1992, interval în care numărul locuitorilor județului Cluj a scăzut cu aproximativ 36.000. Cu toate acestea, estimările neoficiale susțin existența unui număr de aproximativ 35.000 până la 45.000 de romi care locuiesc pe teritoriul județului Cluj.

1. REZUMAT

În județul Cluj, la trei ani de la adaptarea Strategiei, implementarea nu a adus după sine schimbarea dorită a vieții populației de romi. Cu toate acestea, un Birou Județean pentru Romi (BJR în acest text) și un Grup de Lucru Mixt au fost înființate la nivel local și județean, iar experți locali pentru problemele romilor au fost desemnați. În ciuda acestor aspecte pozitive, gradul de implicare a Grupului de Lucru Mixt este scăzut și nu sunt alocate aproape de loc resurse pentru implementarea prevederilor Strategiei.

La data când aceste pagini au fost scrise, județul Cluj nu dezvoltase încă o Strategie Județeană pentru implementarea Strategiei, dar în februarie 2004 Prefectura a aprobat un Plan Județean de Acțiune bazat pe Strategie, care conține măsuri pentru toate cele zece domenii pe care le acoperă Strategia.³

Prezența unui grup activ de organizații neguvernamentale ale romilor pare să fie insuficientă pentru a îmbunătăți participarea romilor la viața publică, iar o lipsă constantă de cooperare cu instituțiile publice continuă să existe. Un exemplu grăitor este proiectul implementat de Inspectoratul Școlar Județean în mai multe școli și localități cu populații numeroase de romi, unde însă nu există nici un parteneriat cu organizațiile importante ale romilor.⁴

---

¹ Conform datelor Recensământului populației din 2002, capitolul despre structura etno-demografică a populației.

² Conform datelor Recensământului populației din 2002, capitolul despre structura etno-demografică a populației.

³ Interviu realizat cu dl. Titi Marius, Consilier al Prefectului pentru Problemele Romilor, Cluj-Napoca, 10 aprilie 2004.

⁴ Inspectoratul Școlar Județean implementează un proiect finanțat în cadrul programului Phare RO-0104.02: „Accesul la educație pentru grupuri dezavantajate, cu focalizare pe romi”. Nu

BJR-ul, împreună cu experții locali pentru problemele romilor, au înregistrat unele progrese în implementarea obiectivelor Strategiei. Cu toate acestea, lipsa autorității de a lua decizii și lipsa de finanțare au fost identificate ca fiind principalii factori care îngreunează activitățile BJR-ului în județul Cluj. Doar un mic progres în principalele domenii ale Strategiei poate fi înregistrat, printre care se află sănătatea, construcția de locuințe, ocuparea forței de muncă și serviciile sociale.

2. IMPLEMENTARE LOCALA

2.1 Structuri administrative

2.1.1 Biroul Județean pentru Romi (BJR)

Conform Strategiei⁵, Biroul Județean pentru Romi (BJR în acest text) s-a înființat în județul Cluj în Aprilie 2002. Prefectul Clujului este Președintele BJR-ului care este finanțat prin bugetul Prefecturii Cluj. BJR-ul are cinci membri, dintre care unul este rom. Membrii BJR-ului au și alte sarcini pe lângă responsabilitățile curente ale biroului.

Între membrii BJR se numără și Consilierul Prefectului pentru Problemele Romilor (Consilierul în acest text) care a fost angajat în Prefectura Cluj ca urmare a unui concurs de dosare. Consilierul a studiat în cadrul secției de Asistență Socială a Universității „Babeș-Bolyai” și a fost anterior membru al Asociației Studenților Romi „Romano Suno” din Cluj-Napoca. Consilierul este în prezent vicepreședinte al P.R.S.D. Cluj-Napoca. Cei patru membri ne-romi ai BJR-ului lucrează în cadrul Direcției pentru Integrare Europeană și Relații Externe, Direcției pentru Strategii Guvernamentale și Relația cu Sindicatele, Departamentului Juridic și Relațiilor Publice din cadrul Prefecturii Cluj pentru o perioadă mai lungă de opt ani.

La începutul activității sale, Consilierul a fost confruntat cu diverse probleme, de la cele organizaționale la cele de relaționare, printre acestea aflându-se lipsa de cunoaștere de către membrii BJR a rolului BJR-ului și a contextului său în cadrul Strategiei. Consilierul are la dispoziție resurse foarte limitate și o scăzută capacitate de a lua decizii. Toate deciziile trec prin filtrul aprobării nivelurilor ierarhice superioare din cadrul Prefecturii, și astfel devine imposibilă adoptarea unor reacții imediate sau eficiente în situații de criză.

---

există ONG-uri rome ca parteneri formali în proiect, deși ele și-au exprimat disponibilitatea de participare.

⁵ HG 430/2001, Strategia Guvernului României privind Îmbunătățirea Situației Romilor

Activitățile BJR se desfășoară după un program propus o dată la trei luni de către Consilier și aprobat de Prefect.⁶ Orarul include program cu publicul la birou și deplasări pe teren. Programul de lucru cu publicul, așa-numitele audiențe, se desfășoară de două ori pe săptămână. Deplasări lunare pe teren la diferite primării ale județului Cluj au fost organizate pentru consilierea experților locali pentru romi și pentru îmbunătățirea relației dintre comunitățile de romi și autoritățile locale. Consilierul vizitează, de asemenea, serviciile publice descentralizate, ONG-uri, comunități de romi și alte instituții din Cluj-Napoca, conform prevederilor Strategiei.

Dotarea biroului Consilierului este constituită din calculator și imprimantă, precum și acces la telefon și fax și acces limitat la Internet. Totuși, alocarea unui spațiu suplimentar pentru birou în cadrul Prefecturii numai pentru activitatea BJR ar facilita activitățile acestuia. Consilierul poate utiliza mijloacele de transport ale Prefecturii, dar numai cu o aprobare prealabilă. Atunci când deplasarea trebuie să se efectueze de urgență și nu mai este timp fizic pentru o programare prealabilă, Consilierul apelează la organizațiile neguvernamentale ale romilor și la P.R.S.D.

În implementarea Strategiei la nivelul județului Cluj, principalele dificultăți identificate au fost slaba implicare a autorităților locale din anumite Primării în implementarea Strategiei și alocarea insuficientă de fonduri de la bugetul local pentru activitățile prevăzute în Planul de Măsuri pentru aplicarea Strategiei.⁷ Mai mult decât atât, Consilierul nu are capacitate de decizie, ci doar posibilitatea de a face propuneri către primăriile din județ și de a solicita informații.⁸

Consilierul consideră colaborarea cu instituțiile locale care participă în Grupul de Lucru ca fiind de succes. Diverse proiecte au fost derulate în parteneriat cu Poliția, cu Direcția de Cultură și Culte și cu Inspectoratul școlar Județean.

Relația BJR-ului cu ONG-urile romi din județ a fost, de asemenea, productivă și a avut ca rezultat depunerea de proiecte în parteneriat și o abordare comună a rezolvării de probleme. P.R.S.D. este un partener constructiv, atât la nivel local cât și județean. Reprezentantul Partidei Romilor pe orașul Cluj-Napoca face parte din Grupul Mixt de Lucru și participă la rezolvarea comună a problemelor comunităților de romi.

Percepția organizațiilor neguvernamentale ale romilor asupra activității și a rezultatelor Consilierului este împărțită. Multe grupuri atrag atenția asupra nerealizărilor

---

Interviu realizat cu dl. Titi Marius, Consilier al Prefectului pentru Problemele Romilor, Cluj-Napoca, 13 octombrie 2003.

⁷ Interviu realizat cu dl. Titi Marius, Consilier al Prefectului pentru Problemele Romilor, Cluj-Napoca, 15 aprilie 2004.

⁸ Conform L 215 a Administrației Publice Locale. Interviu realizat cu dl. Titi Marius, Consilier al Prefectului pentru Problemele Romilor, Cluj-Napoca, 13 octombrie 2003.

Consilierului, deși recunosc că lipsa resurselor materiale și capacitatea extrem de limitată în luarea de decizii restricționează posibilitatea Consilierului de a lucra eficient.

2.1.2 Experți locali pentru problemele romilor

La nivelul Primăriilor din județul Cluj au fost angajați 43 de experți locali. Dintre aceștia, 38 lucrau deja în cadrul Primăriilor și au primit noi responsabilități, iar restul de doi sunt voluntari. Totuși, doar cinci dintre acești experți locali sunt de etnie romă, și doar unul dintre ei a fost angajat oficial ca expert pentru problemele romilor, în timp ce ceilalți îndeplineau aceleași sarcini dar aveau alte funcții sau erau voluntari.

În cele mai multe cazuri, experți locali pentru problemele romilor au primit această funcție pe lângă cea pe care o aveau deja în Primărie. În majoritatea cazurilor, ei nu sunt familiarizați cu problemele romilor, deși mulți au lucrat ca asistenți sociali, poziție care solicită o interacțiune substanțială cu comunitățile de romi. Mulți dintre experții locali nu au motivația să muncească pentru o schimbare reală deoarece ei consideră acest lucru doar o sarcină în plus și nu primesc un salariu adițional care să compenseze această muncă suplimentară.⁹

La data realizării raportului, în cadrul Primăriei municipiului Cluj-Napoca nu era angajat un expert local pentru problemele romilor, deoarece nu fusese stabilit un nou post în organigrama personalului administrativ. Primarul municipiului Cluj-Napoca a semnat un document prin care se angajează să modifice organigrama pentru ca un expert local să fie angajat.

Munca și responsabilitățile experților locali sunt foarte diferite. Unii au o fișă a postului¹⁰, alții au fișă de post doar pentru celelalte funcții pe care le dețin.¹¹ Există un număr semnificativ de experți locali care nu știu dacă au sau nu o fișă de post.¹² Mulți

---

⁹ Interviuri cu Liliana Ecedi, expert local pentru problemele romilor Gilău, Cluj, 10 septembrie 2003; Takacs Tunde, Primăria Buza, Cluj, 10 septembrie 2003; Nagy Ana, expert local pentru problemele romilor Suatu, Cluj, 10 septembrie 2003; Sebastian Hoda, expert local pentru problemele romilor, Feleac, Cluj, 10 septembrie 2003; Simona Fizeșan, expert local pentru problemele romilor Florești, Cluj, 10 septembrie 2003.

¹⁰ Interviuri cu Simona Fizeșan, expert local pentru problemele romilor Florești, Cluj, 10 septembrie 2003.

¹¹ Interviuri cu Sebastian Hoda, expert local pentru problemele romilor Feleac, Cluj, 10 septembrie 2003.

¹² Interviuri cu Liliana Ecedi, expert local pentru problemele romilor Gilău, Cluj, 10 septembrie 2003; Takacs Tunde, expert local pentru problemele romilor Buza, Cluj, 10

dintre cei care au primit funcția de expert local și dețin și alte funcții au declarat că nu au timp să se ocupe de rezolvarea problemelor comunităților de romi, ci interacționează cu persoanele de etnie romă ca urmare a celorlalte activități pe care le îndeplinesc.

În unele cazuri, experții locali au declarat că au întâlniri periodice, de regulă săptămânale, cu reprezentanții romilor din zona respectivă și discută problemele curente cu care se confruntă comunitatea locală.¹³ Comunicarea dintre experții locali și Consilierul Prefectului pentru Problemele Romilor este calificată de către experții locali ca fiind bună, având o frecvență de aproximativ o dată pe săptămână prin telefon și fax, și chiar mai des atunci când acest lucru este necesar.

Realizările percepute ca fiind cele mai importante de către experții locali pentru problemele romilor sunt:

- dezvoltarea unei relații bazate pe încredere cu etnicii romi;
- organizarea la nivel local a comunității de romi astfel încât să existe unul sau mai mulți lideri ai romilor care să reprezinte comunitatea în relație cu autoritățile locale; este vorba de cele mai multe ori de lideri informali, respectați în comunitățile din care provin și acceptați de către autoritățile locale ca atare;
- convingerea unor grupuri de romi să-și execute orele de muncă necesare pentru a primi venitul minim garantat;
- pietruirea drumului de acces până într-una dintre comunitățile de romi, activitate la care romii au contribuit în mod direct.

Experții locali pentru problemele romilor consideră că activitatea lor ar avea rezultate mai bune dacă ar exista:

- un spațiu pentru birou destinat exclusiv întâlnirilor cu comunitățile de romi;
- angajarea în posturile de experți locali pentru problemele romilor a unor reprezentanți ai comunității, asigurându-se astfel o mai mare apropiere de comunitate și o mai bună înțelegere a problematicii respective;
- angajarea suplimentară de personal sau reducerea celorlalte responsabilități ale experților locali, volumul de muncă fiind foarte mare;
- dezvoltarea unei atmosfere de cooperare între romi, conștientizarea faptului că rezolvarea problemelor lor nu depinde numai de primar, ci și de alte structuri, și

---

septembrie 2003; Nagy Ana, expert local pentru problemele romilor Suatu, Cluj, 10 septembrie 2003.

¹³ Interviu cu Szatmari Levente, expert local pentru problemele romilor voluntar Unguraș, Cluj, 10 septembrie 2003.

că implicarea lor înșiși este esențială;

- existența, în urma participării la procesul electoral, a unor reprezentanți aleși ai comunităților de romi în structurile de decizie de la nivel local.

Problemele pentru care cetățenii de etnie romă se adresează cel mai frecvent experților locali pentru problemele romilor¹⁴ sunt lipsa utilităților pentru locuințe, respectiv conectarea la rețeaua electrică, apă, canalizare și gaz. De asemenea, există probleme legate de întocmirea dosarelor pentru obținerea venitului minim garantat, pentru înscrierea locuințelor în cartea funciară, lipsa terenurilor pentru construcție, lipsa locurilor de muncă etc.

2.1.3 Grupul de Lucru Mixt

La nivelul județului Cluj, Grupul de Lucru Mixt a fost format în anul 2001, cu câteva luni înainte de emiterea Ordinului Ministerului Administrației Publice¹⁵ pentru înființarea Grupului de Lucru Mixt. Grupul de Lucru a fost format prin consens,¹⁶ la inițiativa Consilierului Prefectului pentru Problemele Romilor, care a convocat reprezentanții instituțiilor descentralizate și ONG-urile romilor pe baza Strategiei Guvernului. Mai târziu, Grupul de Lucru a fost oficializat prin ordin al Prefectului (nr. 518/29.08.2002).

Membrii Grupului de Lucru de la nivel județean sunt atât reprezentanți ai instituțiilor descentralizate, cât și ai organizațiilor neguvernamentale ale romilor. Activitatea Grupului de Lucru s-a desfășurat fără fonduri bugetare special alocate. Responsabilitățile Grupului sunt în acord cu cele precizate în Strategie¹⁷ și sunt esențial legate de evaluarea principalelor nevoi ale comunității de romi conform Planului General de Măsuri pentru aplicarea Strategiei.¹⁸

---

¹⁴ Interviuri cu Liliana Ecedi, expert local pentru problemele romilor Gilău, Cluj, 10 septembrie 2003; Sebastian Hoda, expert local pentru problemele romilor Feleac, Cluj, 10 septembrie 2003; Simona Fizeșan, expert local pentru problemele romilor Florești, Cluj, 10 septembrie 2003.

¹⁵ Cu Ordinul Prefectului nr. 328/18.04.2002.

¹⁶ Interviu cu dl. Titi Marius, Consilier al Prefectului pentru Problemele Romilor, Cluj-Napoca, 13 octombrie 2003.

¹⁷ Interviu cu dl. Titi Marius, Consilier al Prefectului pentru Problemele Romilor, Cluj-Napoca, 13 octombrie 2003.

¹⁸ Strategia, capitolul XI, Planul General de Măsuri pentru Aplicarea Strategiei pentru Îmbunătățirea Situației Romilor.

Din păcate, încă nu se poate vorbi de realizări semnificative ale Grupului de Lucru Mixt, deși a existat sprijin din partea diferitelor instituții pentru realizările obținute de BJR. Din toamna anului 2002, întâlnirile Grupului de Lucru se derulează o dată la două luni, cu o participare destul de bună deși, de foarte multe ori, persoanele care reprezintă instituțiile publice nu au capacitatea de a lua anumite decizii, fiind simpli delegați ai instituțiilor respective. Eficiența Grupului de Lucru Mixt s-ar putea îmbunătăți printr-o mai bună organizare și îndrumare a ședințelor sale și prin întocmirea unor planificări și ordini de zi clare pentru efectuarea acestora.

Grupul de Lucru Mixt are nevoie de fonduri pentru derularea activităților proprii și pentru activitățile specifice pe care instituțiile trebuie să le desfășoare conform Strategiei. Până în acest moment, toate activitățile au fost realizate fără fonduri alocate de la nivel instituțional, dar printr-o bună colaborare.¹⁹ Îmbunătățirea colaborării cu ONG-urile ar ajuta, de asemenea, la creșterea eficienței Grupului de Lucru, deoarece multe ONG-uri au expertiză și experiență care ar trebui folosite. Clarificarea responsabilităților fiecăruia dintre parteneri este esențială, iar parteneriatul real dintre instituțiile publice și societatea civilă trebuie să devină, dintr-un concept abstract, o realitate comună.

2.1.4 Alte măsuri administrative

La nivelul Consiliului Județean a fost angajat un tânăr rom absolvent de învățământ superior ca și Consilier Asistent în cadrul Serviciului Instituției Publice al Direcției Generale de Administrație Publică și Juridică.²⁰

Mai mult decât atât, sunt organizate cursuri de instruire în scrierea propunerilor de finanțare, drepturile omului și dezvoltare comunitară pentru experții locali pentru problemele romilor și pentru alți membri ai Grupului de Lucru. Aceste cursuri au fost organizate la inițiativa Consilierului Prefectului pentru Problemele Romilor, în colaborare cu Fundația Ramses din Dej și Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi. Prin acest proiect, 30 de persoane au beneficiat de instruire până la ora actuală.

---

¹⁹ Interviu realizat cu dl. Titi Marius, Consilier al Prefectului pentru Problemele Romilor, Cluj-Napoca, 13 octombrie 2003.

²⁰ Interviu cu dl. Lakatos Marius, Consilier Asistent în cadrul Serviciului Instituției Publice al Direcției Generale de Administrație Publică și Juridică, Consiliul Județean Cluj, Cluj-Napoca, 21 noiembrie 2003.

2.2 Construcții de locuințe

În județul Cluj, o strategie la nivel local este necesară pentru a garanta că autoritățile locale alocă din timp resursele financiare necesare, asigurând accesul persoanelor defavorizate, inclusiv al celor aparținând etniei romilor, la locuințe sociale decente.

În toamna lui 2003, Consilierul Prefectului pentru Problemele Romilor (Consilierul în acest text) nu avea cunoștință de cazuri de împrumut a terenurilor pentru agricultură sau construcții de locuințe. ONG-urile romilor, Consilierul și Partida Romilor Social Democrată au făcut demersuri către Primăria Cluj pentru îmbunătățirea situației romilor din cartierul Byron care nu aveau contracte de închiriere pentru spațiile în care locuiau. Ca rezultat, toate cele 24 de familii, aproximativ 170 de persoane, locuiesc acum în condiții legale, având contracte de închiriere.

Până în luna ianuarie a anului 2003, conform Planului General de Măsuri pentru Aplicarea Strategiei de Îmbunătățire a Situației Romilor²¹, în domeniul construcțiilor de locuințe trebuia elaborat un program național de reabilitare a locuințelor și a mediului înconjurător, inclusiv a zonelor locuite romi. BJR-ul a strâns informații, dar încă nu este nici un semn că ar exista un asemenea program național. La sfârșitul lui 2003, Consilierul a primit și a trimis Ministerului Administrației Publice și Afacerilor Interne o situație la zi a nevoilor de reabilitare de locuințe și a numărului de case din zonele locuite de romi; aceste informații au fost primite de către Primăriile din județ.

Cu fonduri guvernamentale, Primăria din Cătina a implementat un proiect de reabilitare a locuințelor, iar Primăria din Călățele a reabilitat un drum de acces pentru comunitatea de romi. Valoarea celor două proiecte este de aproximativ trei miliarde de lei (aproximativ 75.0000 de euro).

Proiecte de construcții de locuințe au fost elaborate și depuse spre aprobare. Aceste proiecte au ca obiective construirea de locuințe pentru comunitățile de romi din Pata Rîț și Negreni și reabilitarea locuințelor din romilor din cartierul Byron. Consilierul, împreună cu Consilierul Asistent din cadrul Consiliului Județean, cu membri ai organizațiilor neguvernamentale ale romilor și cu funcționari publici au elaborat aceste proiecte. La ora realizării interviului nu fusese primit un răspuns referitor la cererile de finanțare înaintate.

Mutarea unor familii de romi și a altor cetățeni fără locuințe din diferite zone ale orașului a dus la constituirea a încă două zone, Pata Rîț 2 și Pata Rîț 3. Această mutare nu a fost însoțită de măsuri de sprijinire a familiilor respective care suferă de frig și de lipsa apei. Încercarea de a muta responsabilitatea pentru aceste familii către societatea civilă nu a dus la rezolvarea situației, organizațiile neguvernamentale ale romilor

---

²¹ Strategia, capitolul IX, Planul General de Măsuri nr. 24

neavând resurse financiare pentru construirea de locuințe. Ca urmare a demersurilor efectuate către Consiliul Local Cluj-Napoca de către Consilier, Consilierul Asistent, organizația Amare Phrala și P.R.S.D., au fost alocate sumele de 50 milioane de lei pentru lemne de foc și alimente cu ocazia sărbătorilor de iarnă pentru romii din colonia Pata Rât 2 și suma de 800 milioane de lei pentru realizarea rețelei de curent electric pentru aceeași colonie.

2.3 Protecție socială

Primăria Cluj-Napoca a desfășurat, în perioada octombrie 2002 — septembrie 2003, în parteneriat cu Asociația Studenților Romi „Romano Suno”, proiectul “Creșterea accesului romilor la serviciile oferite de Primăria Cluj-Napoca”, cu finanțare Phare.²² La încheierea proiectului se cheltuiuse doar jumătate din buget, deși cele mai multe dintre activități au fost îndeplinite. Aceste activități au cuprins deschiderea în cadrul Primăriei a unui birou de informare și consultanță pentru persoanele de etnie romă, angajarea unei persoane rome în cadrul personalului și crearea unei baze de date din care să rezulte nevoile comunităților de romi. Un pliant cuprinzând informații referitoare la serviciile oferite a fost editat și distribuit, iar aproximativ 850 de persoane de etnie romă au fost informate prin intermediul campaniilor de conștientizare ale biroului.

În ceea ce privește situația actelor de identitate, nu a existat nici un proiect axat numai pe acest obiectiv, deși instituțiile locale și ONG-urile au încercat, în cadrul proiectelor derulate, să contribuie și la rezolvarea acestei probleme. În cursul anului 2002, Asociația pentru Emanciparea Femeilor Rome a oferit informații în legătură cu obținerea actelor de identitate, întocmirea dosarelor în vederea obținerii venitului minim garantat, obținerea alocațiilor de stat pentru copii, cantina de ajutor social și indemnizația pentru îngrijirea persoanelor cu handicap. Acest proiect s-a numit „Informația la tine în comunitate” și a asigurat, de asemenea, consultanță în completarea cererilor către respectivele instituții. Tot în cadrul acestui proiect s-a colaborat și cu Inspectoratul Județean de Poliție, care a furnizat o evidență a persoanelor care necesită acte de identitate. Procesul s-a oprit însă în această fază, deoarece Asociația nu a avut suficiente resurse pentru a acoperi taxele necesare pentru eliberarea respectivelor documente.²³

---

²² Phare RO 0004.02.02, Dezvoltarea Societății Civile, Fondul de Îmbunătățire a Situației Romilor; proiectul a primit 67.000 de euro de la fondul Phare. Interviu cu dl. Radu Sabău, Inspector în cadrul Direcție Control, Primăria Cluj-Napoca, coordonatorul proiectului „Creșterea accesului romilor la serviciile oferite de Primăria Cluj-Napoca”, Cluj-Napoca, 25 noiembrie 2003.

²³ Interviu cu Ioana Francisca Etves, Președinte AEFR, Cluj-Napoca.

În cadrul unui proiect Phare numit „Copiii mai întâi”, Direcția Generală Județeană pentru Protecția Drepturilor Copilului Cluj, prin intermediul Centrului de Zi pentru preșcolari „Țara minunilor” a sprijinit 50 de copii romi și 35 de persoane adulte din comunitatea Pata Rât în obținerea actelor de identitate.²⁴ De asemenea, Fundațiile Wassdas²⁵, Ecce Homo²⁶ și Ajutorul Familiei²⁷ au sprijinit mai multe persoane de etnie romă în obținerea actelor de identitate, dar nici această activitate nu s-a desfășurat în cadrul unui proiect, ci din resurse proprii.

2.4 Sănătate

Identificarea soluțiilor pentru includerea tuturor romilor în sistemul asigurărilor de sănătate, pentru înscrierea la medicul de familie și medicație compensată este probabil cea mai importantă problemă din domeniul Sănătății al Strategiei. În a doua jumătate a anului 2003, ONG-urile care lucrează cu comunitățile de romi din Cluj căutau încă soluții concrete pentru rezolvarea acestei probleme. Cu toate acestea, ca urmare a demersurilor Direcției Generale Județene pentru Protecția Drepturilor Copilului și a Centrului de Zi „Țara minunilor”, un număr de 35 de copii romi au fost înscriși la medicul de familie.

În cadrul unui program inițiat de Ministerul Sănătății și Familiei este prevăzută dezvoltarea sistemului de mediatori socio-sanitari din cadrul comunităților de romi. În județul Cluj, deși patru mediatori sanitari au fost pregătiți și calificați, doar unul a fost angajat de către Direcția de Sănătate Publică în cadrul Spitalului de Copii Cluj-Napoca.²⁸ Cadrele medicale consideră că activitatea mediatorului este benefică dar nu suficientă, datorită faptului că există un singur mediator sanitar activ.²⁹ Doi dintre mediatorii sanitari pregătiți sunt studenți și este încă posibil să fie angajați pentru a lucra cu comunitățile de romi.³⁰

²⁴ Interviu cu dl. Claudiu Caulea, Director al Centrului de Zi pentru preșcolari „Țara minunilor”, Cluj-Napoca, 10 septembrie 2003.

²⁵ Interviu cu dl. Geza Otvos, Președinte al Fundației Wassdas, Cluj-Napoca, 18 septembrie 2003.

²⁶ Interviu cu d-na Flavia Irimie, Ecce Homo, asistent social, Cluj-Napoca, 9 decembrie 2003.

²⁷ Interviu cu d-na Ioana Szanday, Ajutorul Familiei, asistent social, Cluj-Napoca, 9 decembrie 2003.

²⁸ Programul de pregătire a mediatorilor socio-sanitari realizat de Romani CRISS în parteneriat cu Ministerul Sănătății și Familiei.

²⁹ Interviu cu dl. Filip Tarni, reprezentant al Direcției de Sănătate Publică în Grupul de Lucru Mixt, Cluj-Napoca, 18 iulie 2003.

³⁰ Interviu cu dl. Titi Marius, Consilier al Prefectului pentru Problemele Romilor, Cluj-Napoca, 9 decembrie 2003.

În Cluj-Napoca, Asociația pentru Emanciparea Femeilor Rome, în parteneriat cu Direcția de Sănătate Publică și cu filiala clujeană a SECS a implementat un proiect numit „Femeile rome aleg sănătatea” care avea ca scop îmbunătățirea accesului la informații de planing familial al femeilor rome din județul Cluj. SECS a instruit 23 de femei din comunitățile rome din Cluj-Napoca, Râscruci, Bonțida și Gilău ca și consilier în planing familial.³¹ Consilierile au informat tinere femei din județul Cluj despre resursele disponibile în centrele de planing familial și au contribuit la diseminarea de pliante conținând informații despre metode contraceptive, accesul la serviciile publice de sănătate și planing familial. Au fost distribuite gratuit contraceptive împreună cu instrucțiunile de folosire.³²

În județul Cluj, un parteneriat între Asociația pentru Emanciparea Femeilor Rome, Societatea Română de Cancer și Institutul Oncologic „Ion Chiricuță” a fost inițiat pentru implementarea unui proiect care avea ca scop efectuarea screening-ului pentru depistarea cancerului cervical la femeile de etnie romă din județul Cluj și împrejurimi. Proiectul a format 11 mediatore sanitare din rândul populației rome și s-au efectuat 1500 de teste Papanicolau pentru femeile rome din județul Cluj. În urma acestor consultații, femeile identificate cu diferite probleme de sănătate au fost ajutate să se înscrie la medicii de familie pentru a beneficia de tratament gratuit.

În județul Cluj nu au fost întreprinse acțiuni pentru crearea unui sistem de îngrijire la domiciliu adresat comunităților de romi. Nu există programe de informare cu privire la îngrijirea maternală croite pe nevoile specifice ale comunităților de romi.

Direcția de Sănătate Publică a inițiat campanii de vaccinare împotriva gripei și a hepatitei B, în special în comunitatea de romi din Pata Rât; Fundația Wassdas a activat ca mediator, asigurând intrarea în comunitate a echipelor medicale. În luna decembrie a anului 2003, Consilierul Prefectului pentru Problemele Romilor, împreună cu Consilierul Asistent, au inițiat o campanie de vaccinare în comunitatea de romi din Pata Rât; Direcția de Sănătate Publică a asigurat vaccinurile și personalul medical. Spațiul pentru consultații și vaccinări a fost asigurat de Fundația Ajutorul Familiei, iar mediatizarea campaniei în comunitate a fost realizată de Consilierul Asistent pentru Problemele Romilor din cadrul Consiliului Județean, organizația Amare Phrala și P.R.S.D.³³

---

³¹ Proiect cu finanțare Phare, RO 9803.01.011, Fondul de Parteneriat pentru Romi.

³² Interviu d-na Claudia Kovacs, Coordonator al proiectului „Femeile rome aleg sănătatea”, Cluj-Napoca, 7 octombrie 2003.

³³ Interviu telefonic cu dl. Titi Marius, Consilier al Prefectului pentru Problemele Romilor, Cluj-Napoca, 12 decembrie 2003.

2.5 Inițiative economice

În anul 2002, Organizația Amare Phrala a derulat proiectul „Cursuri de calificare”, cu finanțare obținută în cadrul Fondului de Parteneriat pentru Romi. Beneficiari ai acestui proiect au fost 83 de tineri romi care au beneficiat de cursuri de calificare în 14 meserii, printre care croitor, operator PC, chelner, barman și frizer pentru o perioadă de șase luni. Proiectul a fost unul de succes și datorită faptului că a fost al treilea de acest fel al ONG-ului, iar experiența s-a dovedit utilă. Buna colaborare cu Școala Profesională „Spiru Haret” a contribuit la scăderea costului cursului, iar o soluție inovatoare pentru prevenirea abandonului - semnarea unui contract cu părinții cursanților care îi obliga să plătească contravaloarea pregătirii dacă acel cursant renunța — a ajutat la menținerea prezenței la cursuri.³⁴ Asociația Amare Phrala a încercat să colaboreze cu Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă pe durata proiectului, dar disponibilitatea de cooperare din partea AJOFM a fost redusă, astfel încât crearea unui parteneriat s-a dovedit imposibilă.³⁵ La nivelul municipiului Cluj-Napoca, proiectul a fost implementat de Asociația pentru Emanciparea Femeilor Rome în parteneriat cu AJOFM Cluj, scopul proiectului fiind de a oferi suport pentru integrarea pe piața muncii a etnicilor romi. În urma absolvirii cursurilor de calificare, 50 de romi au obținut diplome de calificare în meserii cerute pe piața muncii.³⁶

Prima ediție a Bursei Locurilor de Muncă pentru persoanele de etnie romă a fost organizată la nivel județean de către AJOFM Cluj, în data de 9 mai 2003 și inițiată de Agenția de Dezvoltare Comunitară „Împreună”. Țapte persoane de etnie romă au găsit cu această ocazie locuri de muncă.

Ca urmare a colaborării dintre AJOFM și Prefectura Cluj au fost obținute 250 de locuri de muncă pentru romi la nivelul Consiliului Local Turda, pe baza Legii 76/2002 privind stimularea forței de muncă.

Nu există inițiative de instruire a personalului din cadrul AJOFM Cluj cu privire la angajarea romilor, oferta Agenției fiind aceeași pentru toți clienții.³⁷ La nivelul județului Cluj nu există programe de susținere a absolvenților de învățământ superior romi în găsirea unei slujbe.

³⁴ Proiect finanțat în cadrul programului Phare RO 0004.02.02, Fondul de Îmbunătățire a Situației Romilor.

³⁵ Interviu cu dl. Doghi Pavel, Președinte „Amare Phrala”, Cluj-Napoca, 21 noiembrie 2003.

³⁶ Interviu cu d-na Etves Francisca — AEFR, coordonator local pentru municipiul Cluj în cadrul proiectului „Facilitarea accesului romilor pe piața muncii”, Cluj-Napoca, 20 noiembrie 2003.

³⁷ Interviu cu dl. Don Daniel, Director AJOFM Cluj, membru al Grupului de Lucru Mixt, Cluj-Napoca, 18 iulie 2003.

Implementarea scopului Strategiei de a stimula meseriile tradiționale este contingent cu faptul că persoana care le practică trebuie să întrunească nivelul de studii cerut de lege pentru aceasta.³⁸ Persoanele care nu au calificarea necesară nu sunt eligibile să participe la cursurile oferite de AJOFM. ONG-urile, împreună cu AJOFM, ar trebui să colecteze date despre persoanele aflate în această situație și apoi, pe baza acestor date, să organizeze cursuri de calificare în colaborare Inspectoratul Școlar Județean.³⁹

2.6 Justiție și ordine publică

Programele de educație juridică și de prevenire a delincvenței derulate de instituții ale statului sau ONG-uri nu sunt focalizate pe romi. Singurele acțiuni în acest sens sunt întâlniri ale reprezentanților Inspectoratului Județean de Poliție cu lideri ai romilor din județ. Liderii locali și ONG-urile diseminează informațiile asimilate în cadrul acestor întâlniri în comunitățile de romi. Accesul în justiție al etnicilor romi este îngreunat de lipsa de informare în domeniu și de sărăcie. BJR-ul, în colaborare cu Poliția, i-a ajutat pe romii din Pata Rîț să obțină acte de identitate.

Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi a făcut eforturi de informare a romilor privind conținutul unor acte normative în cadrul programului „Apără-ți drepturile” finanțat prin fonduri Phare.⁴⁰ Romani CRISS București a desfășurat, în perioada noiembrie 2001 - martie 2003, prin contractarea unui monitor local pe drepturile omului, o activitate de monitorizare, prevenire și combatere a oricăror forme de discriminare la care sunt supuși romii din județ.

Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi a implementat, în perioada martie — septembrie 2003, un proiect de consiliere finanțat de Centrul European Roma Rights. Proiectul a oferit consiliere juridică persoanelor de etnie romă cărora le-au fost încălcate drepturile; unul dintre cazurile de care s-a ocupat proiectul a fost adus în atenția Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării.⁴¹

ONG-urile rome și-au arătat interesul față de o eventuală recrutare a romilor în cadrul

---

³⁸ Strategia Guvernului, Planul General de Măsuri, nr. 56.

³⁹ Interviu cu dl. Don Daniel, Director AJOFM Cluj, membru al Grupului de Lucru Mixt, Cluj-Napoca, 18 iulie 2003.

⁴⁰ Interviu cu d-na Claudia Macaria, Coordonator al proiectului „Apără-ți drepturile”, Cluj-Napoca, 10 decembrie 2003.

⁴¹ Interviu cu d-na Ursu Maria, Coordonator al proiectului „Monitorizarea respectării drepturilor romilor”, 10 decembrie 2003.

forțelor de ordine și al poliției, iar în acest sens li s-a cerut să recomande persoane eligibile de etnie romă care să fie luate în considerare.⁴²

În județul Cluj nu există programe privind probațiunea, recuperarea și reabilitarea socială care să fie, particularizate deținuților de etnie romă, iar Ministerul Justiției nu a solicitat nici o propunere în acest sens. Există persoane de etnie romă care sunt consiliate în cadrul Biroului de Reintegrare Socială de pe lângă Tribunalul Cluj.

2.7 Protecția copilului

Direcția Județeană pentru Protecția Drepturilor Copilului nu derulează în acest moment nici un program destinat doar copiilor romi, deoarece politica instituției este de a nu face nici o discriminare pe criterii etnice.

Direcția Generală pentru Protecția Drepturilor Copilului a înființat Centrul de Zi „Țara minunilor” pentru copiii preșcolari din cartierul Someșeni și comunitatea Pata Rât. Anul școlar 2001-2002 a fost primul an de funcționare și zece copii de etnie romă din Pata Rât au terminat primul an de grădiniță, în care s-a încercat comasarea programei astfel încât să fie pregătiți pentru clasa I. Trei dintre acești copii au fost evaluați ca având nevoi educaționale speciale și au fost îndrumați către clase speciale, în timp ce ceilalți au fost plasați în învățământul de masă. Cu toate acestea, cei mai mulți copii din Pata Rât nu au reușit să se înscrie la școlile cele mai apropiate de casa lor, astfel că unii dintre ei frecventează cursurile unui colegiu tehnic din centrul orașului, iar ceilalți sunt înscriși în clase speciale.⁴³

2.8 Educație

Conform datelor Inspectoratului Școlar Județean, în anul școlar 2001-2002 au fost cuprinși în învățământul de masă un număr de 4150 de elevi romi, iar limba romani a fost introdusă ca disciplină opțională, la cererea părinților, în patru unități școlare.

Un protocol de colaborare cu Universitatea Babeș-Bolyai, cu reprezentanți ai ONG-urilor rome și cu BJR-ul a fost semnat, iar ca rezultat au fost alocate 28 de locuri pentru studenți romi, comparativ cu cele 20 propuse inițial.

Inspectoratul Școlar Județean este beneficiarul unei finanțări Phare pentru un proiect intitulat „Sprijin educațional și de integrare specific pentru comunități cu romi”⁴⁴, cu

⁴² Interviu cu dl. Doghi Pavel, Președinte „Amare Phrala”, Cluj-Napoca, 21 noiembrie 2003.

⁴³ Interviu cu dl. Claudiu Caulea, coordonator al Centrului de Zi pentru preșcolari, „Țara minunilor”, Cluj-Napoca, 18 noiembrie 2003.

un total de 423.225 de euro, din care 45.347 contribuție proprie. Scopurile proiectului sunt îmbunătățirea includerii romilor în sistemul educațional prin îmbunătățirea coordonării instituțiilor relevante și crearea unui mediu educațional mai deschis. Proiectul vizează opt școli din mediile rural și urban și va cuprinde atât activități educaționale cât și activități de reabilitare a infrastructurii.

O atenție deosebită va fi acordată situațiilor de segregare educațională din sistemul școlar, cum ar fi cazul Școlii nr. 12 din cartierul Someșeni, în cadrul căreia funcționează un Centru de Zi pentru elevii romi care are o programă specifică școlilor speciale. În 2003 nu s-a reușit intrarea copiilor de clasa I în clasele normale și, într-adevăr, strategia Inspectoratului Școlar Județean menționează că „școlile segregate par a fi formulele instituționale în care schimbarea este cel mai puțin probabil să se producă”.⁴⁵

Un alt element important ce poate fi menționat este faptul că deși prioritățile și principiile strategiei ISJ vorbesc de participarea comunității, proiectul menționat mai sus nu cuprinde participarea ca partener a nici unei organizații neguvernamentale a romilor din județ, aceasta și în contextul existenței unui număr mare de ONG-uri romi cu experiență în munca în comunitățile de romi care fac obiectul proiectului.

Grupul Școlar de Chimie Industrială, în parteneriat cu Uniunea Liber Democratică a Romilor Turda, a derulat un proiect care a creat un cadru de internat care să-i încurajeze pe romi să urmeze studii liceale și universitare.⁴⁶ Proiectul a fost inițial finanțat cu fonduri Phare și a continuat deoarece costurile pentru plata profesorilor au fost acoperite din bugetul Inspectoratului Școlar Județean.

Asociația Gaborilor cu Pălărie din România a derulat un proiect de alfabetizare și integrare în grădiniță, finanțat prin fondul Phare.⁴⁷ Obiectivul proiectului a fost combaterea analfabetismului în rândul copiilor romi și integrarea copiilor romi în grădinițe. Inspectoratul Școlar Județean a asigurat salariile celor două educatoare și a căutat un spațiu în care activitățile grădiniței să fie continuate după încheierea proiectului.

---

⁴⁴ Phare RO-0104.02: „Accesul la educație pentru grupuri dezavantajate, cu focalizare pe romi”.

⁴⁵ ISJ, „Strategie de asigurare a accesului la educație pentru grupuri dezavantajate, cu focalizare pe romi”, pagina 33.

⁴⁶ Phare RO 0004.02.02, Fondul de Îmbunătățire a Situației Romilor.

⁴⁷ Phare RO 0004.02.02, Fondul de Îmbunătățire a Situației Romilor.

2.9 Cultură și culte

Singurul program de promovare a culturii romani și de formare a unei imagini pozitive a romilor la nivelul județului Cluj este „Amari Emisiunea”, o emisiune TV lunară emisă de Studioul TVR Cluj. La inițiativa Studioului, doi studenți romi lucrează la această emisiune din decembrie 2001. În 2002, Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi a asigurat suportul financiar pentru program, plătind salariile pentru fotoreporter și realizator, costurile de deplasare și cele pentru filmare și materiale. Emisiunea este recepționată în zece județe din Transilvania și are o durată de 15-20 minute.⁴⁸

Comisia Ministerială pentru Romi a Ministerului Culturii și Cultelor, în colaborare cu Centrul de Politici Sociale pentru Romi „Aven Amentza”, cu Direcția Județeană de Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Cluj, și cu sprijinul reprezentanților Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării a organizat, în februarie 2002 și aprilie 2003, „Caravana pentru educație interculturală și revalorizare a patrimoniului cultural rom”. Pe plan local, această acțiune a beneficiat de sprijinul Asociației Studenților Romi „Romano Suno”. Evenimentul s-a focalizat pe identificarea soluțiilor de colaborare pe plan local a organizațiilor romilor cu structurile descentralizate ale ministerelor în implementarea Strategiei.

2.10 Participare publică

Spre deosebire de alte județe, în județul Cluj există un număr mare de organizații rome active.⁴⁹ Printre acestea se află Fundația de Sprijin Socio-Educațional a Romilor „Wassdas” din Cluj-Napoca; Asociația „Amare Phrala” din Cluj-Napoca; Asociația Studenților Romi „Romano Suno” din Cluj-Napoca; Fundația pentru Dezvoltarea Socială a Romilor „Ramses” din Dej; Asociația Gaborilor cu Pălărie din Cluj-Napoca; Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi, organizație membră a Soros Open Network.

La nivelul județului Cluj există nouă consilieri romi, cinci dintre ei fiind aleși din partea Partidei Romilor Social Democrate, iar patru din partea filialei Cluj a Alianței pentru Unitatea Romilor, acestea două fiind organizațiile active în domeniul politic la nivelul județului Cluj.⁵⁰

⁴⁸ Interviu cu Zita Moldovan, realizatoarea emisiunii, Cluj-Napoca, 5 noiembrie 2003.

⁴⁹ Interviu cu Florin Moisă, Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi, Cluj-Napoca, 15 septembrie 2003.

⁵⁰ Interviuri cu dl. Titi Marius, Consilier al Prefectului pentru Problemele Romilor, Cluj-Napoca, 13 octombrie 2003; Doghi Pavel, Președinte „Amare Phrala”, Cluj-Napoca, 21 noiembrie 2003.

Filiala din Cluj Partidei Romilor Social Democrate nu este înregistrată juridic, ceea ce, dat fiind nivelul ridicat al centralizării deciziilor, contribuie la lipsa de transparență. conflicte permanente au existat între liderii locali ai P.R.S.D.-ului și reprezentanții locali ai celorlalte organizații orientate politic ale romilor. Acest lucru împiedică rezolvarea problemelor cu care se confruntă comunitățile de romi și nu contribuie la îmbunătățirea imaginii acestora.

2.11 Comunicare și implicare civică

Reprezentanții locali ai ONG-urilor romie nu au cunoștință de existența unor programe de combatere a discriminării în mass-media sau de combatere a discriminării în cadrul sectorului de angajare.⁵¹ Cele mai multe cazuri de discriminare la care au fost supuși romii au fost aduse atenției publicului de către mass-media.

Cu toate că reprezentarea romilor în mass-media este una predominant negativă, au fost dese cazurile de reflectare mai obiectivă a unor situații tensionate din comunitățile locale.⁵²

La inițiativa Fundației de Sprijin Socio-Educațional a Romilor „Wasdas”, organizațiile neguvernamentale ale romilor au început să aibă întâlniri săptămânale pentru a discuta problemele curente și a adopta cele mai bune soluții. Fundația „Ramses” din Dej derulează un proiect de promovare a comunicării dintre comunitățile de romi și administrația publică locală.⁵³ În cadrul acestui proiect se desfășoară activități de îmbunătățire a comunicării cu instituțiile publice și de instruire pentru Grupurile Mixte de Lucru din județele Cluj, Bistrița-Năsăud, Sălaj, Maramureș și Bihor.

---

⁵¹ Interviuri cu dl. Titi Marius, Consilier al Prefectului pentru Problemele Romilor, d-na Etves Francisca — președintă AEFR Cluj-Napoca, 20 noiembrie 2003, dl. Geza Otvos, Președinte al Fundației Wasdas, Cluj-Napoca, 18 septembrie 2003, Doghi Pavel, Președinte „Amare Phrala”, Cluj-Napoca, 21 noiembrie 2003.

⁵² Interviuri cu Doghi Pavel, Președinte „Amare Phrala”, Cluj-Napoca, 21 noiembrie 2003.

⁵³ Proiect finanțat în cadrul programului Phare RO 0004.02.01, Dezvoltarea Societății Civile 2000.

Monitorizarea implementării
la nivel local a Strategiei de
Îmbunătățire a Situației Romilor
în județul Dolj

GENERALITĂȚI

Județul Dolj se situează în partea de sud-vest a României aproape de fluviul Dunărea care formează frontiera cu Bulgaria. Județul Dolj este alcătuit din 3 municipii, 2 orașe și 95 de comune cu 380 de sate care ocupă o suprafață de 7414 km pătrați. Potrivit rezultatelor Recensământului Populației din 2002, județul Dolj are un număr de 734.231 locuitori, din care 31.544 (4,3%) s-au declarat romi.¹ Estimările făcute de Partida Romilor Social Democrată (P.R.S.D. în acest text) Dolj vorbesc însă de un număr de peste 40.000 de etnici romi, iar cele ale Comunității Etniei Romilor de peste 70.000.²

1. Rezumat

Prefectura Dolj a elaborat o Strategie Județeană pentru Aplicarea Strategiei Guvernului³ care cuprinde un număr de 43 de măsuri, din care 19 în domeniul educației. Cu toate acestea, trebuie menționat faptul că Strategia Județeană a fost elaborată cu întârziere și fără consultarea ONG-urilor rome. Nu sunt specificate termenele de finalizare și nici instituțiile responsabile de implementarea măsurilor.

Strategia Guvernului pentru Îmbunătățirea Situației Romilor (Strategia în acest text) nu a fost îndeajuns promovată la nivelul județului Dolj. Deși instituțiile responsabile cu implementarea la nivel local a Strategiei știu de existența acesteia, puține sunt cele care cunosc în detaliu prevederile și modul de aplicare a măsurilor prevăzute. De asemenea, eforturile autorităților locale de informare a comunității rome asupra conținutului Strategiei au fost minime, eforturi în acest sens făcând doar BJR-ul și unele ONG-urile rome.

---

¹ Conform recensământul populației 2002, structura etno-demografică a populației.

² Organizațiile rome au identificat mai multe cauze ale acestei situații: multor romi le este jenă de originea lor din cauza „asocierii cuvântului <rom> cu cuvântul <infractor>” (Masă rotundă, Craiova, 28 decembrie 2003, Velcu Vasile Năzdrăvan, Președintele Uniunii Romilor din Craiova și Prim-vicepreședinte al Comunității Etniei Romilor din România; cel puțin 50% din populația romă se află în străinătate (Masă rotundă, Craiova, 28 decembrie 2003, Silvian Filoti Ilie — președinte executiv Comunitatea Etniei Romilor din România); și comisiile de recensământ nu au avut membri romi. (Masă rotundă, Craiova, 28 decembrie 2003, Aurel Raicu vicepreședinte filiala Segarcea a Comunității Etniei Romilor din România).

³ Documentul a fost elaborat în februarie 2003 (fără a avea un număr de înregistrare) de către Prefectură în colaborare cu Biroul Județean pentru Romi (BJR în acest text) și cu Inspectoratul Școlar pentru Minorități din cadrul Inspectoratului Școlar Județean.

Instituțiile implicate în aplicarea la nivel local a Strategiei s-au consultat, în puținele acțiuni întreprinse, doar cu una din organizațiile romilor din județ (P.R.S.D.), deși există disponibilitate de colaborare în implementarea Strategiei și din partea altor ONG-uri romi. Rezultatul presiunilor exercitate de celelalte ONG-uri la nivelul BJR și Prefecturii s-a concretizat în angajarea a trei experți locali reprezentând aceste ONG-uri. Cu toate acestea, acești experți întâmpină dificultăți deoarece nu sunt membrii ai P.R.S.D.⁴

Deși există personal calificat la nivelul județului Dolj, acesta nu este respectat și, datorită resurselor financiare insuficiente, eficiența B.J.R și a celorlalte instituții responsabile de implementarea Strategiei este slabă.

2. IMPLEMENTAREA LOCALĂ

2.1 STRUCTURI ADMINISTRATIVE

2.1.1 Biroul județean pentru romi

Biroul Județean pentru Romi (BJR în acest text) s-a constituit în noiembrie 2001. BJR are în componență trei membri: Consilierul Prefectului pentru Problemele Romilor (Consilierul în acest text), angajat al Prefecturii, un consilier în cadrul Direcției Coordonarea Serviciilor Publice Descentralizate și directorul economic adjunct al Consiliului Județean Dolj.

Membrul BJR de etnie romă a fost desemnat pe post la propunerea P.R.S.D. Consilierul este absolvent al Colegiului de Științe Economice și are experiență în domeniul financiar - contabil. Contribuția celorlalți doi membri este doar formală, ei fiind angajați ai Prefecturii și având alte responsabilități curente. Pentru funcția de membru al BJR nu există o fișă a postului, „programul și prioritățile fiind stabilite de către Prefect”⁵. Nu au fost alocate resurse financiare pentru BJR.

---

⁴ Interviu din 18.06.2003 cu Ștefan Buzdugan, expert local din partea Comunității Etniei Romilor în cadrul Primăriei Segarcea.

⁵ Masă Rotundă, Craiova, 28.12.2003, Florin Andronache, membru al BJR și Consilier al Prefectului pentru problemele romilor

BJR-ului îi lipsește personalul administrativ și mijloacele de transport pentru munca pe teren. Potrivit ONG-urilor rome, gradul de implicare a BJR-ului în rezolvarea problemelor importante nu este adecvat. Părerile lor este că activitatea BJR este influențată în mare parte de liderul filialei județene a P.R.S.D.⁶ Această opinie este împărtășită și de reprezentanții altor instituții.⁷

2.1.2 Experți locali pe problemele romilor

Din toamna lui 2003, 36 de experți locali pentru problemele romilor au fost numiți în Primăriile din județ la propunerea P.R.S.D. și doi la propunerea Comunității Etnice Romilor și unul din partea Uniunii Romilor din Craiova; toți cei 39 de experți locali sunt romi. ONG-urile rome locale consideră că numărul mare de experți proveniți de la P.R.S.D. se datorează adreșelor făcute de Prefectură în teritoriu.⁸ Romii au solicitat ca experții să fie desemnați de comunitățile locale pe baza anumitor criterii.⁹ Doar 14 dintre experții locali sunt remunerați pentru activitatea desfășurată, datorită lipsei fondurilor.

Experții locali nominalizați de către P.R.S.D. comunică cu BJR—ul în cadrul ședințelor săptămânale ale P.R.S.D., precum și în cazul unor evenimente.

Activitatea experților locali se rezumă în general la sprijinirea romilor în întocmirea dosarelor privind acordarea venitului minim garantat, obținerea actelor de identitate, înscrierea în sistemul asigurărilor de sănătate și obținerea de terenuri pentru construcția de locuințe.¹⁰

---

⁶ Interviu din 20.06.2003 cu Velcu Vasile Năzdrăvan, Președintele Uniunii Romilor din Craiova și Prim-vicepreședinte al Comunității Etnice Romilor din România.

⁷ Masă Rotundă, Craiova, 28.12.2003.

⁸ Interviu din 20.06.2003 cu Velcu Vasile Năzdrăvan, Președintele Uniunii Romilor din Craiova și Prim-vicepreședinte al Comunității Etnice Romilor din România Rotundă, Craiova, 28.12.2003, Aurel Raicu vicepreședinte filiala Segarcea a Comunității Etnice Romilor Masă Rotundă, Craiova, 28.12.2003, Silvian Filoti Ilie — președinte executiv Comunitatea Etnice Romilor

⁹ Masă Rotundă, Craiova, 28.12.2003, Felix Costache, membru R.E.D.

¹⁰ Interviuri cu Zaharia Ionel, președintele filialei Uniunii Romilor - filiala Amărăștii de Jos; Oiță Gheorghe, expert local — comuna Sadova.

2.1.3 Grupul de Lucru Mixt

Deși Strategia prevede înființarea la nivel județean a Grupurilor de Lucru Mixte, în județul Dolj acest lucru nu s-a întâmplat din toamna lui 2003. În prezent există o listă cu 20 de propuneri, întocmită la inițiativa Consiliului Județean, a Prefecturii și a Biroului Județean pentru Romi.

Deși Strategia prevede ca în componența Grupului de Lucru Mixt să se regăsească reprezentanți ai ONG-urilor locale și reprezentanți aleși ai comunității de romi, majoritatea celor propuși sunt fie membri ai filialei locale a P.R.S.D., fie angajați ai administrației publice; BJR-ul nu s-a consultat cu nici un alt ONG în momentul întocmirii listei¹¹. Până în prezent nu s-a emis o hotărâre a Consiliului Județean care să valideze înființarea Grupului de Lucru.

Eforturi au fost făcute pentru îmbunătățirea colaborării dintre structurile administrației publice și comunitățile de romi. Consiliul Județean și Prefectura organizează periodic întâlniri cu liderii formali și informali ai romilor din mai multe localități doljene.¹² Cu toate acestea, romii și-au exprimat îngrijorarea referitor la lipsa de interes a unor Primării în ceea ce privește Strategia.¹³

2.2 Construcții de locuințe

La nivelul județului există foarte puține cazuri de împrumutarea a romilor cu teren destinat construcției de locuințe. 40 de familii de romi din comuna Amărăștii de Jos, sat Ocolna, au primit din partea Primăriei câte 0,5 ha pentru construcția de locuințe.¹⁴ Primăria intenționează să continue alocarea de teren în funcție de numărul de solicitări și suprafața de teren disponibilă.¹⁵ În comuna Ostroveni, opt familii de romi au primit, de asemenea, terenuri pentru construcția de locuințe prin Hotărâri ale Consiliilor

¹¹ Interviuri cu Velcu Vasile Năzdrăvan, Președintele Uniunii Romilor din Craiova și Prim-vicepreședinte al Comunității Etniei Romilor din România, 20 iunie 2003; Sorina Popa, consilier în cadrul Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Dolj - Masă Rotundă, Craiova, 28.12.2003.

¹² Interviuri din 25.06.2003 cu Ion Voiculescu, Președintele Consiliului Județean Dolj - Masă Rotundă, Craiova, 28.12.2003.

¹³ Masă Rotundă, Craiova, 28.12.2003.

¹⁴ Interviuri din 22.06.2003 cu Zaharia Ionel, președintele filialei Uniunii Romilor - Amărăștii de Jos.

¹⁵ Interviuri telefonice cu Sever Pășcă - viceprimar al comunei Amărăștii de Jos.

Locale.¹⁶ Aceste împrăștiări au fost legalizate în cadrul unor acțiuni adresate exclusiv romilor. Cu toate acestea, în mai multe zone există îngrijorări legate de dezinteresul unor consilii locale în ceea ce privește intrarea în legalitate a locuințelor construite de romi fără autorizație eliberată de organele competente.¹⁷

În ceea ce privește reabilitarea locuințelor și a mediului în cartierele de romi, se cunosc inițiativele Biroului de Asistență Socială al Episcopiei Craiovei, care, în colaborare cu Asociația Tinerilor și Studenților Romi „Romano-Euro Drom” (R.E.D în acest text) a inițiat un proiect pentru îmbunătățirea condițiilor de locuit ale romilor din cartierul craiovean Lăpuș-Barăci¹⁸. Aceeași comunitate a primit din partea Primăriei orașului materiale de construcții pentru reabilitarea a 4 dintre cele mai afectate imobile. Municipality intenționează să achiziționeze aceste imobile, care se află în prezent în proprietatea Băncii „Ion Țiriac”, cu scopul de a le transforma în locuințe sociale pentru romii din acest cartier. Valoarea acestei achiziții se ridică la aproximativ 300 milioane de lei.¹⁹

În decursul anului 2002, Primăria Craiovei a transformat un cămin de nefamiliști în locuințe sociale pentru 50 de familii, dintre care 13 locuiau în barăcile din incinta Târgului de animale.

2.3 Protecție socială

Direcția Județeană de Asistență Socială a fost înființată în anul 2003 cu scopul de a mări accesul la măsurile de asistență socială al persoanelor aflate în dificultate, inclusiv cele de etnie romă. În prezent, Direcția Județeană de Asistență Socială a preluat doar atribuțiile Inspectoratului Teritorial de Stat pentru Persoanele cu Handicap.²⁰

În prezent nu există măsuri de asistență socială focalizate exclusiv pe romi. Majoritatea romilor din județul Dolj beneficiază de venitul minim garantat (Legea 416/2001): dintr-un total de 4741 de beneficiari din județul Dolj, 83% sunt etnici romi.²¹ Unele

---

¹⁶ Interviu din 28.06.2003 cu Gheorghe Oprescu, primarul comunei Ostroveni.

¹⁷ Masă Rotundă, 28.12.2003, Craiova; Costel Matache, lider al romilor din comuna Malu Mare.

¹⁸ Interviu din 03.07.2003 cu sora Viruța Maxim, asistent social în cadrul Biroului de Asistență Socială al Arhiepiscopiei Craiovei.

¹⁹ Interviu din 30.06.2003 cu Vasile Bulucea, primar al Craiovei.

²⁰ Interviu din 24.06.2003 cu George Vilă, director al Direcției Județene de Asistență Socială.

²¹ Nota informativă nr. 124.225/29.07.2003 a Serviciului de Asistență Socială din cadrul Primăriei municipiului Craiova.

plângeri privind accesul dificil la servicii sociale au fost făcute: există posibilitatea ca funcționarii publici să supra-estimeze veniturile familiilor de romi când depun cererea²², iar transportul la locul de muncă nu este asigurat ²³, ceea ce îi face pe unii dintre romi să piardă dreptul la aceste beneficii.

Discriminarea rămâne o problemă care are legătură cu accesul la servicii publice. Majoritatea cazurilor de discriminare raportate sunt legate de accesul tinerilor romi în baruri și discoteci din Craiova.²⁴ Datorită faptului că abia în iulie 2002 s-a constituit Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, reclamațiile și sesizările Uniunii Romilor din Craiova (U.R.C. în acest text) au fost depuse la Poliție, Prefectură și Primăria municipiului; “acestea nu au fost soluționate și nici nu s-a întreprins vreo altă măsură în acest sens”.²⁵ Poliția consideră că nu a existat o discriminare a romilor în aceste cazuri, acestora fiindu-le refuzat accesul în discoteci datorită “unui comportament anterior violent”.²⁶

Un alt sector în care romii se consideră discriminați este cel al locuințelor sociale; au existat numeroase proteste, inclusiv o grevă a foamei în fața Primăriei municipiului Craiova.²⁷

2.4 Sănătate

Implementarea măsurii Strategiei de a dezvolta un sistem de medietori sanitari a început cu întârziere, în septembrie-octombrie 2002, deoarece se pare că filiala Dolj a P.R.S.D. nu a înaintat în timp util propunerile pentru aceste posturi.²⁸ În urma propunerilor,

²² Interviu din 18.06.2003 cu Ștefan Buzdugan, expert local din partea Comunității Etniei Romilor în cadrul Primăriei orașului Segarcea

²³ Interviu din 22.06.2003 cu Zaharia Ionel, președintele filialei Uniunii Romilor - Amărăștii de Jos.

²⁴ Interviu din 20.06.2003 cu Velcu Vasile Năzdrăvan, Președintele Uniunii Romilor din Craiova și Prim-vicepreședintele Comunității Etniei Romilor din România; vezi și zierele locale Gazeta de Sud și Ediție Specială de Oltenia din 4 decembrie 2002.

²⁵ Interviu din 20.06.2003 cu Velcu Vasile Năzdrăvan, Președintele Uniunii Romilor din Craiova și Prim-vicepreședinte al Comunității Etniei Romilor din România.

²⁶ Interviu din 27.06.2003 cu Constantin Petrescu, prim-adjunct al șefului Inspectoratului Județean de Poliție - Dolj.

²⁷ Vezi ziarul local Gazeta de Sud din 19 martie 2003.

²⁸ Interviu cu dr. Beneduc Ionuț Adrian, inspector de specialitate în Biroul de Asistență a Mamei și Copilului din cadrul Direcției Județene de Sănătate Publică Dolj.

patru mediatori sanitari au fost selecționați, toți cu domiciliul în localitățile în care își desfășoară activitatea.²⁹ Doar trei dintre aceștia au participat însă la cursul de pregătire organizat de Romani CRISS. Ei sunt angajați pe perioada de un an cu posibilitate de prelungire și se află în subordinea spitalului municipal „Filantropia” din Craiova.

În prezent, doar trei mediatori își desfășoară activitatea, unul dintre ei demisionând. Mediatorii facilitează comunicarea între membrii comunității și personalul medico-sanitar, cultivă încrederea reciprocă între autoritățile publice locale și comunitatea din care fac parte, mobilizează membrii comunității la campanii de vaccinare, de informare și de educare. Aproximativ 2500 de persoane au beneficiat de serviciile mediatorilor de începutul programului, cererile depășind posibilitățile acestora.

Acțiunile mediatorilor sanitari se concentrează, în principal, pe informarea și educarea populației de etnie romă pe diferite teme: planing familial, creșterea adresabilității comunității la controalele medicale periodice, depistarea precoce a TBC și tratamentul în caz de boală.³⁰ Mediatorii întocmesc rapoarte săptămânale către medicul supervisor și lunare către Direcția de Sănătate Publică.

Intervenția mediatorilor sanitari în comunitățile de romi a avut o influență pozitivă asupra serviciilor medicale oferite, populația având un grad de receptivitate ridicat. Medicii de familie au sesizat și ei o creștere a adresabilității comunității rome la serviciile medicale în zonele unde lucrează mediatori sanitari. În general, mediatorii au contribuit la îmbunătățirea serviciilor medicale și la creșterea nivelului de informare sanitară a beneficiarilor romi.³¹

În județul Dolj există multe localități în care se resimte nevoia unor mediatori sanitari care să disemineze informații pe teme medicale în comunitățile de romi; prin urmare, Direcția de Sănătate Publică Dolj a făcut demersuri pentru angajarea a încă zece mediatori sanitari.³²

Societatea civilă a fost, de asemenea, activă în domeniul sănătății; Asociația Tinerilor și Studenților Romi “Romano-Euro Drom” a derulat în acest sens două proiecte, unul vizând informarea igienico-sanitară a elevilor, iar celălalt informarea despre HIV-SIDA. Asociația A.R.A.S. - Oltenia a derulat un proiect ce viza educația pentru sănătatea reproducerii³³, iar Alianța pentru Unitatea Romilor derulează un proiect de educație

---

²⁹ Au fost angajați mediatori sanitari în Craiova și în comunele Vârtop, Caraula și Lipov.

³⁰ „Plan de activitate pe luna mai 2003” al mediatorului sanitar din comuna Vârtop.

³¹ Interviu telefonic cu Nedelea Vanda Luiza - medic de familie comuna Vârtop.

³² Interviu cu Dr. Beneduc Ionuț Adrian, inspector de specialitate în Biroul de Asistență a Mamei și Copilului din cadrul Direcției Județene de Sănătate Publică Dolj.

³³ Proiectul este finanțat de F.R.D.S.C. cu un buget de 8000 USD. Interviu cu Oana Mateescu, coordonator programe A.R.A.S. Oltenia.

sanitară în școli și comunități din Băilești, cu un buget de 15.000 Euro.³⁴ Deși Direcția de Sănătate Publică și ONG-urile locale au desfășurat campanii de informare-educare despre sănătate, se resimte nevoia extinderii acestor programe.

2.5 Inițiative economice

În sfera ocupării forței de muncă, instituțiile locale nu au realizat până în prezent obiectivele stabilite de Strategie. Măsurile de îmbunătățire a exercitării și revalorizării unor meserii tradiționale ale romilor nu au putut fi aplicate datorită lipsei unor solicitări în acest sens. Același lucru se poate spune și în cazul conceperii și implementării unor programe specifice de finanțare a unor activități generatoare de venit și mici afaceri pentru familii/comunități de romi, inclusiv pentru femeile rome.³⁵

Singura inițiativă în domeniul calificării/recalificării romilor la nivel local aparține Agenției de Dezvoltare Comunitară „Împreună”, care a desfășurat un proiect în cadrul programului Phare. Proiectul se derulează în cinci municipii ale țării, inclusiv în Craiova; la nivelul municipiului Craiova, proiectul este implementat de Asociația Tinerilor și Studenților Romi „ROMANO-EURO DROM”, în parteneriat cu Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Dolj. Scopul proiectului este de a oferi suport pentru integrarea pe piața muncii a etnicilor romi. În urma absolvirii cursurilor de calificare în august 2003, 20 de romi vor obține diploma de operator PC, 20 pe cea de zidar-zugrav, iar alți zece pe cea de frizer. A.J.O.F.M. Dolj a acordat consilierea profesională și a atestat diplomele.

Prima ediție a Bursei Locurilor de Muncă pentru persoanele de etnie romă a fost organizată la nivel județean în mai 2003 la sediul Agenției Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă Dolj. BJR și de Agenția de Dezvoltare Comunitară „Împreună” au contribuit la organizarea Bursei; totuși, filiala P.R.S.D. nu a oferit sprijinul solicitat.³⁶ Bursa a oferit 190 de locuri de muncă, dintre care 159 pentru persoanele marginalizate social. Gradul de satisfacere a ofertei de locuri de muncă a fost de 23,7%, “determinat, în principal, de întârzierile provocate de întocmirea formelor de angajare la primăriile locale”.³⁷

---

³⁴ Interviu din 24.06.2003 cu Lucian Cherata, inspector școlar pentru minorități în cadrul I.S.J. Dolj.

³⁵ Interviu din 23.06.2003 cu Adriana Breazu, Director executiv A.J.O.F.M. Dolj.

³⁶ Adresa A.J.O.F.M. Dolj Nr. 6147/05.05.2003 către A.N.O.F.M.

³⁷ Informare a A.J.O.F.M. Dolj - Iunie 2003.

Slaba participare a romilor la Bursă a fost determinată și de insuficienta informare a comunităților rome cu privire la acest eveniment. Romii participanți la Bursă apreciază ca utilă inițiativa organizării unui astfel de eveniment, considerând că o a doua ediție va avea rezultate mai bune.³⁸ Puțini romi au profitat de sistemul de credit avantajos, deoarece aceștia nu au fost informați asupra acestor oportunități.

Nou înființata „Comisie Județeană de Aplicare a H.G. nr. 256/18.03.2003 pentru aprobarea Programului privind elaborarea actelor normative necesare atribuirii în proprietate a unor terenuri agricole pentru romi” urmează să stabilească, pe baza informațiilor primite de la comisiile locale, suprafețele agricole disponibile pentru împroprietărirea romilor.³⁹

2.6 Justiție și ordine publică

Nu există programe de educație juridică și de prevenire a delincvenței care să fie derulate de instituții ale statului sau ONG-uri; singurele acțiuni în acest sens sunt întâlniri sporadice ale reprezentanților I.P.J. cu lideri ai romilor din județ, care apoi diseminează informațiile restului comunității rome.⁴⁰ ONG-urile au sprijinit diverse programe de monitorizare a unor cazuri de discriminare și de conștientizare a drepturilor omului în comunitățile de romi din Dolj.⁴¹

Conflictele sunt în general rezolvate la nivel local între autorități și liderii romilor.⁴² Cu toate acestea, tinerii romi consideră că sunt discriminați, în special în ceea ce privește accesul în localurile publice.⁴³

Starea conflictuală îndelungată dintre tinerii romi și membrii unei așa-zise grupări anti-rome cunoscută sub numele de „Frăția”⁴⁴ a dus la o adevărată revoltă a romilor în

---

³⁸ Interviu din data de 24.06.2003 cu Gheorghe Puțulache - lider informal al romilor din cartierul Lăpus-Barăci, participant la Bursă.

³⁹ Comisia a fost înființată prin Ordinul Prefectului nr.61/08.04.2003.

⁴⁰ Interviu din 25.06.2003 cu Costache Gheorghe, lider informal al romilor din Craiova-Făcăi, „judecător de pace al romilor” din Oltenia.

⁴¹ Interviu din 27.06.2003 cu Marcel Costache, membru al echipei de implementare a programului „Apără-ți drepturile” în județul Dolj.

⁴² Interviu din 27.06.2003 cu Constantin Petrescu, prim-adjunct al șefului Inspectoratului Județean de Poliție Dolj.

⁴³ Masă Rotundă, Craiova, 28 decembrie 2003.

⁴⁴ Interviu cu Velcu Vasile Năzdrăvan; vezi și publicația „Aven Amentza” din septembrie 2003.

septembrie 2003. Pentru a controla mulțimea, poliția a utilizat gloanțe de cauciuc, rănind șapte din cei aproximativ 50-60 tineri romi participanți la revoltă. În urma acestor evenimente, 33 de romi au fost arestați sub diverse acuzații.⁴⁵ Aceștia consideră ca fiind discriminare faptul că nu au fost chemați la poliție pentru declarații înainte de a fi arestați.⁴⁶

2.7 Protecția copilului

Direcția Județeană pentru Protecția Drepturilor Copilului monitorizează, asistă și ocrotește, prin măsuri de protecție temporară sau definitivă, inclusiv prin adopție, un număr de 1009 copii aflați în dificultate. Dintre aceștia, majoritatea (80%) sunt copii romi⁴⁷, deși Direcția nu desfășoară programe specifice pentru copiii romi.⁴⁸

Pentru a preveni abandonul și a îmbunătăți reintegrarea copiilor în familie, D.J.P.D.C. a colaborat cu mai multe ONG-uri locale și internaționale, incluzând în acest sens și un reprezentant rom.⁴⁹

Posibilitățile femeilor rome de a deveni asistenți maternali sau de a adopta copii instituționalizați sunt reduse datorită gradului scăzut de educație și nivelului scăzut de trai din comunitate.⁵⁰

2.8 Educație

Deși Strategia Județeană are 19 obiective educaționale, multe dintre acestea rămân în stadiul de propunere deoarece nu au existat măsuri concrete pentru implementare. Nivelul educației și al calificării profesionale a romilor din județul Dolj este, în general, scăzut.

Structura populației cu vârstă școlară la nivelul județului Dolj se prezintă astfel ⁵¹:

- Preșcolari: 18.914, dintre care 3% romi;

⁴⁵ Vezi ziarele Gazeta de Sud și Ediție Specială de Oltenia din 19, 25 septembrie și 23 octombrie.

⁴⁶ Interviu cu Ion Parnică - Vilifort — participant la revoltă.

⁴⁷ Interviu din 26.06.2003 cu Victoria Croitoru, director al D.J.P.D.C. Dolj.

⁴⁸ Masă Rotundă, Craiova, 28.12.2003, Maria Manolache, director adjunct al DJPDC Dolj.

⁴⁹ Membru al Comisiei este Dumitru Tatian, președinte al P.R.S.D. Dolj.

⁵⁰ Interviu din 26.06.2003 cu Victoria Croitoru, director al D.J.P.D.C. Dolj.

⁵¹ Interviu din 24.06.2003 cu Lucian Cherata, inspector școlar pentru minorități în cadrul I.S.J Dolj.

- Ciclul primar: 33.272, dintre care 8% romi;
- Ciclul gimnazial: 37.017, dintre care 5% romi.

În județ există un număr de 265 de școli, dintre care 142 pentru ciclul primar și 123 pentru ciclul gimnazial. Procentajul de elevi romi este mai mare de 90% în patru școli.

Pe lângă acțiunile izolate ale unor cadre didactice care se deplasează în comunitățile de romi pentru a oferi consiliere atât copiilor cât și părinților romi, Inspectoratul Școlar Județean și unități școlare fac eforturi pentru a încuraja a prezența școlară a elevilor romi. Acestea includ:

- Numirea unui inspector școlar pentru minorități în cadrul Inspectoratului Școlar Județean Dolj.
- În cadrul programului UE Socrates-Comenius 1, în parteneriat cu școli din Spania și Franța, două școli din Craiova cu elevi majoritari romi desfășoară acțiuni ce vizează integrarea copiilor romi în sistemul educațional și îmbunătățirea rezultatelor școlare ale acestora.
- Fundația „Providența” București desfășoară, în perioada 2002-2004, în colaborare cu I.S.J Dolj, un proiect prin care un număr de 35 de elevi romi beneficiază, după terminarea cursurilor, de meditații gratuite, fiindu-le asigurată și o gustare.
- Asociația Tinerilor și Studenților Romi „Romano-Euro Drom” a dus o campanie permanentă de susținere a tinerilor romi care vor să accedă în învățământul universitar, oferind informații privind locurile speciale pentru romi din cadrul Universității din Craiova.⁵²
- I.S.J. Dolj, în parteneriat cu Casa Corpului Didactic și cu Facultatea de Psihologie a Universității din Chieti (Italia), a inițiat Programul de Cooperare Transnațională „Virgilio”, având ca obiectiv reducerea abandonului școlar în comunitățile defavorizate (în special în comunitățile de romi). Programul se derulează în perioada februarie 2003-2005.⁵³
- Programul guvernamental „Laptele și cornul” și distribuirea de rechizite școlare elevilor proveniți din familii cu o situație materială precară (între care și romi).

Pentru o mai bună cunoaștere și înțelegere a nevoilor specifice elevilor romi de către cadrele didactice, Inspectoratul Școlar Județean Dolj a întocmit adrese către unitățile de

---

⁵² Universitatea din Craiova a alocat pentru anul universitar 2003-2004 un număr de 17 locuri speciale pentru romi - Ordinul MEC nr. 4120/09.06.2003.

⁵³ Interviu din 24.06.2003 cu Lucian Cherata, inspector pentru minorități în cadrul I.S.J.

învățământ, adrese ce cuprind extrase din două legi importante.⁵⁴ De asemenea, Inspectoratul a trimis o adresă prin care li se solicita directorilor de școli cu elevi romi programa catedrelor de limba romani, precum și informații cu privire la solicitările privind locurile pentru copii romi în licee și școli profesionale, conform măsurilor luate de către Ministerul Educației și Cercetării.⁵⁵ Aproximativ 30% dintre școlile vizate au răspuns acestei adrese.⁵⁶ Pentru anul școlar 2003-2004, pe locurile speciale pentru romi au fost înscriși un număr de 25 de elevi în licee, 65 în școli profesionale și 14 la completare de studii liceale. Conform Inspectorului Școlar, există în general o bună cooperare cu direcțiile școlilor, deși unii directori le-au vorbit părinților romi despre „inutilitatea limbii romani”.⁵⁷

În cursul anului școlar 2002 - 2003 au fost angajați 13 profesori suplینitori pentru predarea limbii romani. În anul școlar 2003-2004, numărul acestora a crescut la 22; dintre aceștia, 13 sunt cursanți C.R.E.D.I.S. București, alți trei absolvind în acest an. Profesorii de limba romani participă, de asemenea, la un curs de perfecționare organizat de Inspectoratul Școlar Județean în colaborare cu Casa Corpului Didactic. În urma absolvirii acestui curs, cursanții vor primi diplome avizate de Ministerul Educației. Totuși, în unele școli, directorii nu au colaborat la înființarea de catedre de limba romani.⁵⁸

În cadrul Universității din Craiova există 65 de studenți înscriși pe locurile speciale pentru romi. Pentru anul universitar 2003-2004 au fost alocate un număr de 17 locuri speciale pentru romi, locuri ce s-au dovedit insuficiente având în vedere numărul de cereri existente. Totuși, există îngrijorarea că, dat fiind numărul mare de cereri, unele ONG-uri au recomandat studenți ne-romi pentru aceste locuri. Potrivit unei estimări, e posibil ca „90% din locurile pentru romi să fie ocupate de [etnici] români”.⁵⁹ Există voci care susțin ca recomandările să fie acordate de o comisie formată din reprezentanți ai tuturor ONG-urilor din județ, fapt ce ar elimina orice urmă de suspiciune asupra candidaților și asupra corectitudinii recomandărilor acordate.⁶⁰

⁵⁴ Legea 48/2002 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare și Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale. Adresa nr. 2446/13.05.2003 a I.Ș.J. Dolj către toate școlile cu elevi romi din Dolj.

⁵⁵ Adresa nr.1328/26.02.2003 a I.Ș.J. Dolj către toate școlile cu elevi romi.

⁵⁶ Interviu din 24.06.2003 cu Lucian Cherata, inspector pentru minorități în cadrul I.S.J. Dolj.

⁵⁷ Interviu din 28.10.2003 cu Lucian Cherata, inspector pentru minorități în cadrul I.S.J. Dolj.

⁵⁸ Interviu din 28.10.2003 cu Lucian Cherata, inspector pentru minorități în cadrul I.S.J. Dolj.

⁵⁹ Interviu din 28.06.2003 cu Lucian Cherata, inspector pentru minorități în cadrul I.S.J. Dolj.

⁶⁰ Interviu din 28.06.2003 cu Lucian Cherata, inspector pentru minorități în cadrul I.S.J. Dolj.

2.9 Cultură și culte

Rolul instituțiilor locale ale statului în implementarea programelor culturale de afirmare a identității romilor prevăzute în Strategie este minim.

Comisia Ministerială pentru Romi a Ministerului Culturii și Cultelor, în colaborare cu Centrul de Politici Sociale pentru Romi „Aven Amentza”, Direcția Județeană de Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Dolj și cu sprijinul reprezentanților Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării a organizat la Craiova, în februarie 2002 și aprilie 2003, „Caravana pentru educație interculturală și revalorizare a patrimoniului cultural rom”. Pe plan local, această acțiune a beneficiat de sprijinul Asociației Tinerilor și Studenților Romi „Romano Euro-Drom”. În cadrul acestei manifestări s-a stabilit modul în care pot coopera ONG-urile locale ale romilor și structurile descentralizate ale ministerelor în implementarea Strategiei.

În cadrul manifestărilor organizate cu ocazia sărbătoririi Zilei Minorităților Naționale (18 decembrie), Forumul Interetnic Dolj, în colaborare cu Direcția Județeană de Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Dolj a organizat o masă rotundă, în cadrul căreia invitații romi au făcut cunoscute celorlalți participanți aspecte din istoria și cultura romă.

Începând cu ianuarie 2001, Radio Horion (post local privat) a alocat săptămânal o oră de dezbateri privind problematica romă, cu lideri ai romilor din județ; alte șapte ore au fost alocate difuzării de muzică din folclorul rom. În perioada mai - septembrie 2003, participarea la dezbateri a fost condiționată financiar de către conducerea postului⁶¹. De asemenea, postul local privat Oltenia TV prevede în grila sa de programe o emisiune pentru minorități intitulată „Etnii”. Emisiunea are o durată de o oră și se desfășoară săptămânal, având ca invitați reprezentanți ai minorităților din Craiova; reprezentanții etniilor sunt invitați prin rotație.

Spre deosebire de aceste inițiative private, postul public regional de radio și televiziune nu are în grila sa de programe emisiuni regulate cu specific rom.

Lipsa resurselor financiare limitează inițiativa ONG-urilor locale ale romilor în activitatea de promovare a culturii și tradițiilor rom. Cu prilejul Zilei Internaționale a Romilor (8 Aprilie), Uniunea Romilor din Craiova și filiala Dolj a Comunității Etniei Romilor organizează festivalul „Miss Țiganca Oltenia”. Uniunea Romilor din Craiova și Comunitatea Etniei Romilor au pus de curând piatra de temelie a unei biserici ce se va construi în Ocolna.

---

⁶¹ Interviu din 20.06 2003 cu Velcu Vasile Năzdrăvan, Președintele Uniunii Romilor din Craiova și Prim-vicepreședintele Comunității Etniei Romilor din România.

Facultatea de Istorie-Filosofie-Geografie a Universității din Craiova, în colaborare cu Inspectoratul Școlar Județean Dolj, elaborează studiul științific „Etno-socio-cartografia populației rome din zona Olteniei”.

2.10 Participare publică

Lipsa de unitate a ONG-urilor rome din județul Dolj a făcut imposibilă alegerea pe listele electorale a vreunui rom la nivel municipal/județean⁶². În cadrul Primăriilor din județ există un număr de 13 consilieri romi aleși pe listele electorale ale P.R.S.D. Dolj.

Organizațiile civice ale romilor din județul Dolj cuprind Partida Romilor Social Democrată, Uniunea Romilor din Craiova, Comunitatea Etniei Romilor, Uniunea Democrată a Romilor din județul Dolj-Sadova, Partidul Căramizarilor — Segarcea, Fundația „Emanciparea și Școlarizarea Copiilor Romi”-Dioști.

Lipsa de unitate și solidaritate a ONG-urilor rome a făcut ca președintele P.R.S.D. Dolj să organizeze ad-hoc o ședință „de partid” la aceeași oră la care avea loc și masa rotundă prilejuită de discutarea raportului preliminar asupra stadiului implementării la nivel local a Strategiei. Prin urmare, membrii P.R.S.D. locali nu au putut participa la această masă rotundă.

Din datele pe care le deținem, la nivelul județului nu există romi angajați în administrația publică locală, cu excepția birourilor create de Strategie.

2.11. Comunicare și implicare civică

În lipsa oricăror altor programe de informare și de combatere a discriminării romilor, Prefectura județului Dolj prevede în Strategia Județeană un „Proiect pentru combaterea discriminării romilor în mass-media”⁶³; acest proiect nu a fost încă elaborat.

Cazurile de discriminare la care au fost supuși romii au fost aduse atenției publicului de cele mai multe ori prin intermediul mass-mediei sau prin sesizări adresate Primăriei și Prefecturii de către Uniunea Romilor din Craiova.⁶⁴ Prezentarea problematicei rome din județ a fost facilitată și prin angajarea unui ziarist de etnie romă la unul din cotidianele locale.

⁶² Interviu din data de 25.06.2003 cu Ion Voiculescu, Președintele Consiliului Județean Dolj.

⁶³ Strategia județeană, punctul 37.

⁶⁴ Interviu din 20.06.2003 cu Velcu Vasile Năzdrăvan, Președintele Uniunii Romilor din Craiova și Prim-vicepreședinte al Comunității Etniei Romilor din România.

Monitorizarea implementării
la nivel local a Strategiei de
Îmbunătățire a Situației Romilor
în județul Iași

GENERALITĂȚI

Județul Iași, situat în Nord-Estul României, are o populație totală de 800.329 locuitori, dintre care 9.624 sunt de etnie romă.¹ Romii din județul Iași locuiesc în 15 comunități rurale și urbane.²

1. Rezumat

În județul Iași implementarea Strategiei nu a contribuit semnificativ la îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților de romi. Acestea continuă să se confrunte cu probleme mult mai acute decât restul populației, în special legate de sărăcie și discriminare, accesul dificil la educația de calitate, lipsa de locuințe și locuri de muncă, lipsa actelor de identitate și proprietate și accesul limitat la apă potabilă.

La data scrierii acestui raport, județul Iași nu elaborase încă o Strategie la nivel județean. Cu toate acestea, Consilierul Prefectului pentru Problemele Romilor a pregătit pentru 2004 un document ca și „strategie județeană”, dar a făcut acest lucru fără a se consulta cu factorii importanți de la nivel local.³ Totuși, un Birou Județean pentru Romi (BJR în acest text) și Grupuri de Lucru Mixte au fost înființate în județul Iași iar șapte experți locali pentru problemele romilor au fost desemnați. Până acum, activitățile BJR-ului s-au limitat mai mult la discuții decât la acțiuni concrete, iar unii reprezentanți romi au declarat că doar membrii P.R.S.D. sunt invitați la ședințele organizate BJR. Pe lângă acestea, lipsa de resurse și de coeziune a ONG-urilor romi a făcut ca Grupurile de Lucru Mixte să aibă doar un impact limitat.

O problemă importantă semnalată de către cei intervievați a fost că exprimarea imprecisă și inconsistentă a Strategiei a privat implementarea Strategiei de o participare mai largă a romilor la procesul de luare a deciziilor.

Au existat puține inițiative ale autorităților locale de a implementa obiectivele Strategiei în domeniile cheie, cum ar fi construcția de locuințe, protecția socială, sănătatea și pași

---

¹ Conform recensământului din 2002, date obținute de la Biroul de Statistică al Consiliului Județean Iași; datele filialei locale a P.R.S.D. arată că numărul real de romi este mult mai mare. Masă Rotundă - Iași, 21 nov. 2003.

² Iași (1793 romi — 0,55%), Pașcani (417 — 0,98%), Hârlău (519 — 4,60%), Tg. - Frumos (910 — 6,68%), Ciurea (601 - 10,19%), Dagâta (495 - 10,19%), Grajduri (259 — 7,94%), Lungani (1386 - 27,39%), Mironeasa (329 — 7,61%), Miroslăvesti (603 - 8,53%), Moșca (454 — 8,91%), Podu- Iloaiei (491 — 5,04%), Răducăneni (256 — 3,32%), Stolniceni - Prăjescu (325 — 5,78%), Dolhești (152 — 5,39%).

³ Masă Rotundă - Iași, 21 noiembrie 2003

în economie. Proiectele de succes, cum ar fi formarea de mediatori socio-sanitari, au fost inițiate de ONG-uri române (Romani CRISS în acest caz). Cel mai important progres a fost înregistrat în domeniul educației, în special cu privire la educația în limba română și la numărul de absolvenți români.

2. IMPLEMENTAREA LOCALĂ

2.1 STRUCTURI ADMINISTRATIVE

2.1.1 Biroul județean pentru români

Biroul Județean pentru Români a fost înființat în cadrul Prefecturii Iași în aprilie 2001. Membrii BJR sunt Prefectul⁴ județului, Consilierul Prefectului pentru Problemele Romilor, Inspectorul general pentru români al Inspectoratului Școlar Județean și Directorul Direcției de Sănătate Publică.⁵ În pofida prezenței funcționarilor publici de la nivel înalt în BJR, nu a existat un grad ridicat de sprijin pentru implementarea Strategiei.

Cu toate că organizațiile romilor din Iași au salutat constituirea BJR în 2001, ei nu au fost informați și nu cunosc componența acestei structuri și nici atribuțiile sale. Mai mult, persoane care ar trebui să interacționeze regulat cu personalul BJR nu par să știe despre instituțiile care au reprezentanți în BJR.⁶ Când au fost intervievați în 2003, doi dintre membrii BJR nu știau ce responsabilități au în cadrul acestui birou sau, mai mult decât atât, nu știau sigur dacă fac parte din acest birou.⁷ Spre sfârșitul lui 2003, membrii BJR și membrii Grupului de Lucru Mixt nu au participat la masa rotundă OSI organizată la Prefectura Iași. Doar din partea Inspectoratului Școlar Județean a fost prezent inspectorul școlar pentru români.⁸

---

⁴ Ordinul nr. 397/21.08.2003.

⁵ Interviuri cu dl. Ștefan Roman - Consilier al Prefectului pentru Problemele romilor, din datele de 24.06.2003 și 03.11.2003)

⁶ Interviuri cu Sava Remus, membru al Grupului de Lucru Mixt, Iași, 19 iunie 2003; Ion Șerban, membru al Grupului de Lucru Mixt, 14 iunie 2003.

⁷ Interviuri cu M. Dumitriu, inspector general al inspectoratului Școlar Județean, membru BJR, 10 iulie 2003; și interviuri cu Ștefan Georgescu, reprezentant al Direcției de Sănătate Publică, 9 iulie 2003.

⁸ Masă Rotundă, Iași, 21 noiembrie 2003.

În general, instituția BJR este percepută ca fiind reprezentată de o singură persoană — Consilierul Prefectului pe Problemele Romilor (Consilierul în acest text).⁹ Consilierul este și președinte al Partidei Romilor Social Democrată (P.R.S.D. în acest text) - filiala județeană și director adjunct la Școala Profesională din Târgu-Frumos. El are o experiență îndelungată în câmpul didactic.¹⁰

Consilierul a declarat că nu este mulțumit de gradul de implicare activă a ONG-urilor și a studenților romi, dar că, în schimb, există o bună colaborare cu instituțiile administrației locale și cu celelalte structuri cheie.¹¹ Deși în Strategie nu este prevăzută explicit organizarea unor ședințe, la Iași au loc lunar întâlniri la care participă membrii BJR, reprezentanții comunităților de romi și ai instituțiilor locale, președinții ONG-urilor romi, consilierii locali romi și liderii locali ai Partidei Romilor Social Democrată.¹² Aceste ședințe au în general ca temă de discuție probleme de ordin social, în special cele legate de venitul minim garantat.¹³ Unul dintre experții pentru problemele romilor apreciază că aceste ședințe au un format rigid, în cadrul cărora BJR prezintă rapoarte de activitate focalizate pe numărul de dosare întocmite pentru ajutor social.¹⁴

Potrivit multor membri ai Grupului de Lucru Mixt, prezența la ședințele BJR nu este o prioritate nici pentru persoanele desemnate și nici pentru instituțiile pe care acestea le reprezintă.¹⁵ Participarea organizațiilor neguvernamentale ale romilor este, de asemenea, redusă și, conform declarațiilor unui reprezentant ONG și membru al Grupului de Lucru Mixt, înscrierea în P.R.S.D. este o condiție obligatorie pentru a fi invitat la ședințe.¹⁶ Astfel de acuzații la adresa P.R.S.D. mai există, dar reprezentanții acesteia au

---

⁹ Interviuri cu Ion Șerban, membru al Grupului de Lucru Mixt, 14 iunie 2003; Acălușariței Cristina, mediator socio-sanitar în Grajduri, 27 iunie 2003.

¹⁰ Interviuri cu dl. Ștefan Roman, 24 iunie 2003.

¹¹ Interviuri cu dl. Ștefan Roman, 24 iunie 2003.

¹² Masă Rotundă, Iași, 21 noiembrie 2003.

¹³ Interviuri cu dl. Ștefan Roman, 24 iunie 2003.

¹⁴ Interviuri cu Mantu Florin - Grupul de Lucru Mixt, 18 iunie 2003.

¹⁵ Interviuri cu Pop Mariana, inspector școlar pentru romi, Inspectoratul Județean Școlar, membră a Grupului de Lucru Mixt, 8 iulie 2003; Ștefan Georgescu, Direcția de Sănătate Publică, membru BJR, 9 iulie 2003; Mihai Elena, membră a Grupului de Lucru Mixt, Podu-Iloaiei, 21 iunie 2003.

¹⁶ Interviuri cu dl. Dinu Iulian, președinte „Romanitin”, membru al Grupului de Lucru Mixt, 12 iunie 2003.

infirmită că ar exista asemenea practici.¹⁷

Scopul întâlnirilor este evaluarea principalelor nevoi ale comunităților de romi și aplicarea programelor de sprijinire a acestora. De fapt, reprezentanții care au participat la aceste ședințe își declară nemulțumirea în legătură cu neluarea unor decizii concrete pentru soluționarea problemelor și satisfacerea nevoilor romilor prezentate în cadrul ședințelor. Unii reprezentanți au declarat că, în timpul ședințelor, sunt analizate problemele romilor din diversele comunități, dar BJR-ul nu propune soluții sau măsuri concrete pentru rezolvarea lor; toate acestea rămân la nivel de „discuții”. Prin urmare, caracterul mai degrabă formal al întâlnirilor determină neîncrederea participanților în rolul acestei adunări.¹⁸

Biroul Județean pentru Romi întocmește rapoarte regulate pentru Oficiul pentru Problemele Romilor din cadrul Secretariatul General al Guvernului și pentru Direcția de Strategii și Programe a Prefecturii. Din păcate, aceste rapoarte nu prezintă date foarte concrete privind activitățile și programele derulate și, prin urmare, acestea nu pot fi verificate sau evaluate.

Deși una din sarcinile BJR este de a sprijini ONG-urile în dezvoltarea unor proiecte pentru romi, BJR Iași a sprijinit la modul concret doar una dintre organizațiile romilor — Asociația „Șansa Romani” din Târgu-Frumos.¹⁹ La momentul actual sunt în stadiul de derulare două proiecte, iar organizațiile lucrează la elaborarea unor proiecte pentru acordarea de urgență a unor alimente, un proiect cultural și unul privind protecția copilului.²⁰ Mai multe organizații ale romilor acuză acest tip de practică, în care organizații neguvernamentale ne-rome inițiază astfel de proiecte pentru care au nevoie de participarea organizațiilor rome doar pentru îndeplinirea criteriilor de eligibilitate.²¹

---

¹⁷ Masă Rotundă, Iași, 21 noiembrie 2003.

¹⁸ Interviuri cu Ion Șerban, 24 iunie 2003; Dinu Iulian, 12 iunie 2003; Mihai Elena, 21 iunie 2003; Mantu Florin, 18 iunie 2003.

¹⁹ Președinte este Daniel Roman, consilier BJR în Primăria Târgu-Frumos, profesor de limba romani la Școala „Ion Creangă”.

²⁰ „Stagiu de formare a mediatorilor interculturali de etnie romă”, finanțat de Comisia Europeană. Acest proiect are o durată de un an și parteneri sunt Partida Romilor Social Democrată, Școala Profesională din Târgu-Frumos, Prefectura Iași prin BJR și Asociația „Șansa Romani”. Interviuri cu Roman Ștefan; Cătălina Farcaș, președinte al Asociației „Help!”, 21 iunie 2003.

²¹ Interviu cu dl. Dinu Iulian, președinte „Romanitin”, 12 iunie 2003.

2.1.2 Experți locali pe problemele romilor

În județul Iași există șapte experți locali pentru problemele romilor: la Primăria Iași, la Primăria Târgu-Frumos, la Primăria Ciurea, la Primăria Podu-Iloaiei, la Primăria Lungani, la Primăria Hârlău și la Primăria Holboca.²² Deși există o Adresă a Prefecturii Iași către Primăria Pașcani de numire a d-nei Gabriela Prodănescu în postul de expert local pentru problemele romilor²³ nimeni nu a fost angajat în acest post deoarece primarul a refuzat sistematic ocuparea acestei funcții în instituția sa.²⁴

În fișa postului experților locali, la îndatoriri se menționează ca acesta “are obligația de a se implica activ în relația dintre administrația publică locală și comunitățile de romi în vederea aplicării Strategiei de Îmbunătățire a Situației Romilor”.²⁵ Toți experții locali din județul Iași sunt angajați ca funcționari publici, neluând însă parte la procesul decizional din administrația publică locală ce îi afectează pe romi, activitatea lor principală fiind aceea de a întocmi dosare pentru venitul minim garantat, sau pentru alte forme de ajutor social.²⁶

Teoretic, majoritatea obiectivele generale ale Strategiei sunt în cea mai mare parte a lor bine stabilite, dar în aplicare există o lipsă considerabilă a detaliilor. De exemplu, prevederile referitoare la obiectivul includerii liderilor comunităților de romi în procesul decizional nu au mecanismul de implementare enunțat explicit.²⁷ Mai mult, din punct de vedere juridic și administrativ, prevederile Strategiei sunt confuze în privința experților locali, ceea ce creează contradicții între Strategie și alte norme în vigoare, cum ar fi Legea nr. 215/2001 a Administrației Publice Locale.²⁸ Un expert pe probleme

---

²² Vasiliu Vasile: „Printr-o Hotărâre a Prefecturii Iași am fost trimis la Holboca pentru a ocupa postul de CLR, însă primarul de acolo nu a fost de acord. Ulterior, am fost trimis la Grajduri, însă primarul de acolo are o atitudine discriminatorie, secretara sa dându-mă afară din birou. Cu toate acestea, am lucrat ca voluntar trei luni, suportând eu însumi toate cheltuielile” — Masă Rotundă, Iași, 21 Noiembrie 2003.

²³ Adresa nr. 9601/2.06.2003.

²⁴ Interviu cu dl. Ștefan Roman, 24 iunie 2003.

²⁵ Fișa postului dlui consilier Sava Remus - Primăria municipiului Iași.

²⁶ Mantu Florin, Mihai Elena, Sava Remus, CLR.

²⁷ Interviu cu dl. Iulian Dinu, 12 iunie 2003.

²⁸ Legea nr. 215/2001 a Administrației Publice Locale, art. 30 — „(1) calitatea de consilier este incompatibilă cu: b) calitatea de funcționar public în aparatul propriu de specialitate al autorităților administrației publice centrale și locale...” Cu toate acestea, Strategia menționează în Secțiunea VIII. 4 că experții locali pot avea alte funcții pe lângă cea de expert pentru problemele romilor. Interviu cu dl. Romeo Chelaru - director al cabinetului prefectului, jurist, 24 iunie 2003.

juridice interviuat în această privință a subliniat neclaritățile datorate textului ambiguu al Strategiei, în primul rând folosirea inconsistentă și interșanjabilă a termenilor „expert” și „consilier”.

Aceste neconcordanțe ale textului Strategiei le oferă autorităților locale posibilitatea de a interpreta prevederea de angajare a unui expert local în sensul convenabil lor.²⁹ Unde experți locali au fost angajați, în multe cazuri un funcționar ne-rom preia pur și simplu noua denumire și responsabilitățile adiționale pentru a ocupa postul. În alte cazuri, romii nominalizați de BJR sunt angajați de Primărie ca funcționari publici.³⁰ Totuși, nici măcar în aceste cazuri liderii romi nu sunt total implicați în „procesul de luare a deciziilor politice cu impact asupra vieții economice și sociale a comunităților de romi”³¹.

2.1.3 Grupul De Lucru Mixt

Grupul de Lucru Mixt al BJR Iași s-a înființat prin Hotărârea nr. 331, la data de 11 septembrie 2001. Grupul de Lucru Mixt cuprinde reprezentanți ai ONG-urilor rome³² și ai instituțiilor locale³³, lideri locali ai P.R.S.D. și experți locali pentru romi.

Rolul societății civile a romilor, precum și colaborarea acesteia cu instituțiile locale, este perceput ca fiind determinant în implementarea măsurilor prevăzute de Strategie.³⁴ În județul Iași, o reală problemă în implementarea Strategiei este lipsa coeziunii dintre diferitele organizații neguvernamentale ale romilor, inclusiv P.R.S.D. Datorită acestei colaborări dificile, se resimte lipsa unui punct de vedere unitar în dialogul cu instituțiile administrației publice locale.

Întâlnirile Grupului de Lucru sunt doar un vehicul pentru colaborarea dintre organizațiile societății civile și nu există nici un proiect comun rezultat în urma unui

²⁹ Vezi cazurile Vasiliu Vasile (primarii din Holboca și Grajduri) și Prodănescu Gabriela (primarul din Pașcani).

³⁰ Interviu cu dl. Romeo Chelaru - director al cabinetului prefectului, jurist, 24 iunie 2003.

³¹ Interviu cu dl. Romeo Chelaru - director al cabinetului prefectului, jurist, 24 iunie 2003.

³² Ion Șerban - Asociația Culturală „Barbu Lăutaru”, Dinu Iulian - Asociația Tinerilor și Studenților Romi „Romanitin”, Sava Adolf - Fundația „Romani”.

³³ Dr. Todosiciuc Vicuța, Direcția de Sănătate Publică, inspector școlar pentru romi; d-na Pop Mariana, Inspectoratul Școlar Județean; dl. Penciu, Direcția Generală pentru Protecția Drepturilor Copilului; d-na Onuțu, Inspectoratul Județean de Poliție; dl. Bogdan Bârleanu, Direcția pentru Cultură.

³⁴ Interviu cu dl. Iulian Dinu, 12 iunie 2003.

parteneriat între organizații ale romilor.³⁵ Numărul proiectelor și programelor inițiate de ONG-urile romilor din Iași în vederea îmbunătățirii situației romilor este foarte scăzut, dar există însă parteneriate importante cu organizații ne-rome sau cu asociații și fundații bine dezvoltate din București sau Cluj.³⁶

De cele mai multe ori, reprezentanții romilor justifică această stare de fapt prin lipsa de resurse financiare, umane, informaționale și logistice.³⁷ Deși organizațiile romilor au posibilitatea de a accesa fonduri de la finanțatori interni și externi, accesul le este de fapt limitat de lipsa informării în timp util și mai ales de faptul că nu au persoane pregătite în cadrul organizațiilor pentru a solicita aceste fonduri³⁸. Romii reclamă, de asemenea, dificultatea procedurilor de aplicare pentru fondurile Phare și condițiile de eligibilitate considerate restrictive de către asociațiile mai nou înființate sau de dimensiuni reduse, așa cum sunt în general ONG-urile din această zonă a țării.³⁹

Nici din partea instituțiilor publice locale nu există capacitate ridicată de accesare a fondurilor Phare, aceeași lipsă a resurselor fiind invocată de toate instituțiile ca fiind un impediment în implementarea Strategiei.⁴⁰

2.2 Construcții de locuințe

La nivelul județului Iași nu se poate vorbi de existența unei strategii reale privitoare la îmbunătățirea condițiilor de locuit ale romilor. Zonele locuite de romi se află de cele mai multe ori la marginea orașelor, unde nu există infrastructură: drumurile nu sunt asfaltate, accesul la apă curentă, gaz, curent electric etc este minim.⁴¹ Casele în care trăiesc romii sunt construite de cele mai multe ori fără autorizații și pe terenuri ce nu le aparțin; spre exemplu, în localitatea Zănea există un număr de 159 de case din care doar patru au titluri de proprietate pentru teren și nici una nu are autorizație de

---

³⁵ Interviu cu dl. Ion Șerban, președinte al Asociației Culturale „Barbu Lăutaru”, 14 iunie 2003.

³⁶ Interviu cu dl. Dinu Iulian, președinte „Romanitin”, 12 iunie 2003; Ion Șerban, președinte Barbu Lăutaru.

³⁷ Interviu cu dl. Ion Șerban, 14 iunie 2003.

³⁸ Interviu cu dl. Sava Adolf, 12 iulie 2003.

³⁹ Masă Rotundă, Iași, 21 noiembrie 2003.

⁴⁰ Interviuri cu Sava Remus, membru al Grupului de Lucru Mixt, Iași, 19 iunie 2003; Ștefan Georgescu, Direcția Județeană de Sănătate Publică, 9 iulie 2003; Sava Adolf, președinte P.R.S.D Iași, 12 iulie 2003.

⁴¹ Interviu cu Liliana Florea, Târgu-Frumos, aprilie 2003.

construcție.⁴² În general, numărul de persoane care locuiesc sub același acoperiș este dublu față de medie.⁴³

Există o bază de date privind situația locuințelor din comunitățile de romi, urmând ca în viitor să se întreprindă și acțiuni concrete. Până în prezent, doar un mic număr de romi a beneficiat de ajutor oficial; cu toate acestea, autoritățile locale consideră că au progresat.⁴⁴

2.3 Protecție socială

Datorită numărului mare de persoane care nu au un loc de muncă și nici alte surse de venit, majoritatea romilor din Iași beneficiază de prevederile legii privind venitul minim garantat, precum și de alte forme de ajutor din partea statului precum alocații de stat pentru copii, ajutoare de urgență și pensii.⁴⁵

Referitor la situația aplicării legii venitulului minim garantat, s-a semnalat că, pe timp de vară, romilor le este oprită o parte din suma garantată de stat pe motivația fiind că ar munci ocazional, deși nu există documente care să demonstreze că beneficiarii au alte surse de venit.⁴⁶

Există numeroase situații în care romii nu se pot bucura de anumite drepturi din cauza lipsei actelor de identitate sau actelor de stare civilă.⁴⁷ Fără acte de proprietate pentru teren, romii nu pot avea adresa de domiciliu care este o condiție obligatorie pentru multe forme de ajutor social. Persoanele necăsătorite oficial și minorii fără certificate de naștere au acces dificil, dacă nu chiar imposibil la anumite forme ajutoare, bunuri și servicii, inclusiv cele medicale.⁴⁸ Dificultatea procedurilor juridice, timpul și costul necesare obținerii actelor îi pot descuraja pe romi în urmărirea drepturilor lor. Aprecierea Consilierului Prefectului este că situația a fost îmbunătățită prin eforturile de informare a populației rome cu privire la beneficiile sociale, drepturile și obligațiile sale.⁴⁹

---

⁴⁴ Interviu cu dl. Ștefan Roman, consilier BJR, 24 iunie 2003.

⁴⁵ Interviu cu Mantu Florin, expert local pentru problemele romilor, Ciurea, asistent social, 18 iunie 2003.

⁴⁶ Cătălina Fărcaș, Masă rotundă, Iași, 21 noiembrie 2003.

⁴⁷ Interviu cu Daniel Roman, asistent social, membru al Grupului de Lucru Mixt, Târgu-Frumos, 16 aprilie 2003.

⁴⁸ Interviu cu Ion Șerban, asistent social la Centrul de Primire Minori în Regim de Urgență (14 iunie 2003).

⁴⁹ Interviu cu dl. Ștefan Roman, consilier BJR, 24 iunie 2003.

Județul Iași găzduiește un număr mare de asistenți sociali romi absolvenți ai facultății de profil, a căror expertiză este o sursă prețioasă pentru comunitățile de romi. Mai mult decât atât, majoritatea consilierilor romi din Primărie sunt de profesie asistenți sociali și sunt pregătiți să furnizeze populației informațiile necesare pentru a facilita accesul la drepturile care li se cuvin prin lege.⁵⁰

Un ONG local, „Alternative Sociale”, a organizat un proiect care avut și un obiectiv referitor la oferirea de asistență în obținerea actelor de identitate pentru romi. Mai mult de 50 de romi au beneficiat, timp de șase luni, de sprijin în cadrul acestui proiect.⁵¹

2.4 Sănătate

Din structura Biroului Județean pentru Romi face parte și Directorul Direcției de Sănătate Publică Iași, dar, când a fost intervievat, acesta a declarat că nu cunoaște ce responsabilități are ca membru BJR. Potrivit Directorului, nu sunt planificate programe de sănătate pentru romi deoarece „rezolvarea necazurilor tuturor, indiferent de etnie, va rezolva și problema minorităților”.⁵²

Foarte puține măsuri au fost inițiate de autoritățile locale în domeniul sănătății⁵³. Singura măsură concretă identificată la această dată în domeniul sănătății este proiectul organizației Romani CRISS din București, în parteneriat cu Ministerul Sănătății și Familiei, privind formarea de mediatori socio-sanitari. În urma derulării acestor cursuri, în Iași au fost angajați opt mediatori socio-sanitari. Ulterior, numărul acestora a scăzut, deși prezența lor în cele 15 comunități de romi este vitală.⁵⁴

Conform unui reprezentant al organizației Romani CRISS, la nivel local s-a colaborat în acest proiect cu Partida Romilor Social Democrată care a identificat și recomandat cursantele, dar acest nivel de colaborare a fost nesatisfăcător.⁵⁵ Lipsa de monitorizare și de persistență a Biroului Județean pentru Romi a fost de asemenea nesatisfăcătoare.

---

⁵⁰ Interviuri cu Mantu Florin, expert local pentru problemele romilor, Ciurea, 18 iunie 2003; Sava Remus, membru al Grupului de Lucru Mixt Iași, 19 iunie 2003; Ștefan Roman, consilier BJR, 24 iunie 2003.

⁵¹ Proiect finanțat în cadrul Fondului de Parteneriat pentru Romi, în 2001.

⁵² Interviu cu Dr. Georgescu, director al Direcției Județene de Sănătate Publică, 8 iulie 2003.

⁵³ Interviu cu Dr. Todosiciuc Vicuța, Direcția Județeană de Sănătate Publică, 8 iunie 2003.

⁵⁴ Interviuri cu Dr. Todosiciuc Vicuța, Direcția Județeană de Sănătate Publică, 8 iunie 2003; Mihai Elena, expert local pentru problemele romilor, Podu-Iloaiei, 21 iunie 2003.

⁵⁵ Mariana Buceanu, coordonator al departamentului de sănătate, Romani CRISS, interviu telefonic pe 8 iunie 2003.

Mediatorii socio-sanitari au contribuit la îmbunătățirea numărului de vaccinări și au realizat o imagine mai detaliată a situației de sănătate din comunitățile de romi.⁵⁶ În urma acestui proiect există o bază de date referitoare la persoanele cu HIV, TBC, diabet și cancer. O scurtă perioadă de timp s-a făcut și planing familial, dar s-a renunțat la acest gen de activități deoarece mediatoarele sanitare se simțeau jenate să discute despre metode contraceptive în comunitate.⁵⁷

Deși există mici disfuncționalități de ordin administrativ, există speranța ca mediatorii să ajute la clarificarea acestor probleme, mai ales că, atât populația cât și autoritățile locale au conștientizat în cele din urmă importanța prezenței mediatorilor în comunitățile lor.⁵⁸ De asemenea, este pozitiv faptul că numărul mediatorilor socio-sanitari angajați în județul Iași este superior celui din alte județe ale țării.

2.5 Inițiative economice

În Iași, la Bursa Locurilor de Muncă pentru Romi au fost disponibile 469 de locuri de muncă pentru 512 solicitanți. Bursa a avut succes: 69 de persoane și-au găsit un loc de muncă, județul Iași clasându-se pe locul al treilea în țară între județele care au organizat asemenea burse.

Agenția „Împreună”, în colaborare cu Asociația Studenților și Tinerilor Romi „Romanitin”, Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă, S.C. Romar S.R.L. și Centrul de Calificare a Adulților și Consultanță în Legislația Muncii au colaborat pentru a implementa un proiect cu finanțare Phare, „Facilitarea accesului romilor pe piața muncii.” Prin intermediul acestui proiect au fost calificate 41 de persoane în diverse meserii;⁵⁹ cu toate acestea, până la această dată nici o persoană beneficiară a acestui proiect nu a fost angajată.⁶⁰

În anul 2000, organizația „Alternative Sociale” a inițiat un proiect mai complex pentru romii din cartierul Păcureni al municipiului Iași, finanțat în cadrul Fondului de Parteneriat pentru Romi. Partenerii proiectului au fost Asociația Culturală „Barbu Lăutaru”, Școala primară „Elena Cuza”, Școala primară „Alexandru cel Bun” și Centrul de Formare a Adulților. Cursuri de reparații încălțăminte și deprinderea de abilități de

⁵⁶ Interviu cu Cristina Acălugăriței, mediator socio-sanitar în Grajduri, 27 iunie 2003.

⁵⁷ Interviu cu Dr. Todosiciuc Vicuța, Direcția Județeană de Sănătate Publică, 8 iunie 2003.

⁵⁸ Interviu cu Dr. Todosiciuc Vicuța, Direcția Județeană de Sănătate Publică, 8 iulie 2003.

⁵⁹ Interviu telefonic cu Roxana Acojocăriței, monitor, Agenția „Împreună”, 4 iulie 2004.

⁶⁰ Interviu cu Dinu Iulian, președinte al Romanitin, partener local, 12 iunie 2003.

prelucrare a metalului au fost planificate pentru 15 tineri romi, dar, după niște întârzieri, comunitatea de romi a sugerat că un curs de producători de împletituri ar fi mai de succes pe piață, astfel că s-a făcut schimbarea cursului. La sfârșitul celor două luni de curs ei au fost pregătiți să obțină o diplomă. 12 copii au fost instruiți de către un aurar rom din comunitate cum să prelucereze metalul. Pe tot parcursul acestui proiect, colaborarea cu partenerii romi a fost limitată doar la implicarea unui profesor rom pentru copii. O mai activă implicare a partenerului rom și a comunității ar fi fost o condiție esențială pentru continuarea acestui proiect comunitar.⁶¹ La doi ani de la finalizarea acestui proiect, nici o persoană beneficiară a acestor cursuri nu a fost angajată.⁶²

În anul 2000, 20 de tineri romi au obținut o diplomă de lucrător pentru administrația publică în cadrul unui proiect sponsorizat de o fundație internațională, însă până la această dată nici unul dintre ei nu a fost angajat la nivelul instituțiilor publice.

În județul Iași nu există programe de stimulare a meseriilor tradiționale, de finanțare pentru activități economice în comunitățile de romi, nici programe de creștere a accesului romilor la activități de producție agricolă sau de obținere de credite pentru I.M.M.-uri. Deși s-au solicitat locuri de muncă pentru femeile rome, acestea nu s-au acordat. Proiectul inițiat de Asociația „Help!” și sprijinit de Consiliul Local și de Asociația „Șansa Romani” are ca obiectiv angajarea a 20 de femei de etnie romă într-o secție de croitorie, valoarea proiectului fiind de 2,7 miliarde lei.⁶³ Acest proiect este finanțat cu fonduri ale Guvernului României gestionate de Oficiul pentru Problemele Romilor din cadrul Secretariatului General al Guvernului.

2.6 Justiție și ordine publică

În cursul anului 2002, între Biroul Județean pentru Romi și Inspectoratul Județean de Poliție Iași a fost semnat un protocol de colaborare.⁶⁴ Acest protocol prevede realizarea de întâlniri lunare sau trimestriale între reprezentanți ai Poliției și lideri ai comunităților de romi cu scopul de a preveni infracționalitatea. În comunitățile de romi, președinții locali ai Partidei Romilor Social Democrați conlucrează cu Poliția pentru a preîntâmpina evenimentele neplăcute, iar reprezentantul IPJ în Grupul de Lucru Mixt participă trimestrial la vizite în comunități pentru activități de educație juridică.⁶⁵

---

⁶¹ Interviu cu Florin Moisă, președinte executiv al CRCR Cluj, 3 noiembrie 2003.

⁶² Interviu cu Florin Mantu, voluntar în proiect, 9 noiembrie 2003.

⁶³ Interviu cu Ștefan Roman, 3 noiembrie 2003.

⁶⁴ Protocol Poliție nr. 4385 / 5.03.2002.

⁶⁵ Interviu cu Ștefan Roman, 3 noiembrie 2003.

A fost încheiat, de asemenea, un protocol de colaborare și cu Jandarmeria, care stipulează colaborarea dintre această instituție și comunitățile de romi.⁶⁶ În privința recrutării romilor în cadrul forțelor de poliție sau jandarmerie nu s-a putut face nimic concret, dar aceste instituții au afirmat că, atunci când vor fi disponibile locuri, vor angaja romi și îi vor trimite la specializări.⁶⁷

2.7 Protecția copilului

Mai multe inițiative destinate îmbunătățirii activităților de protecție a drepturilor copilului au fost derulate; printre acestea, angajarea de tineri romi în instituții de protecție a copilului, cum ar fi „Centrul de primire minori în regim de urgență” din cadrul Direcției Generale de Protecție a Drepturilor Copilului Iași.⁶⁸ În 2003, două tinere absolvente în domeniul asistenței sociale, de etnie romă, au fost angajate ca asistenți sociali în Direcțiile de Protecție a Drepturilor Copilului Iași și Târgu-Frumos.⁶⁹

Tradițiile comunităților de romi au ajuns să fie în atenția internațională în 2003, când fiica minoră a unui lider rom s-a căsătorit în cadrul unei ceremonii fastuoase. Mulți romi din Iași sprijină acest obicei al căsătoriei la vârste precoce, deoarece se consideră a fi benefică atâta timp cât în rândul comunității lor nu se înregistrează cazuri de divorț, de abandon sau de familii monoparentale.⁷⁰

2.8 Educație

În județul Iași există un inspector școlar pentru romi angajat cu jumătate de normă, iar reprezentantul Inspectoratului Școlar Județean face parte din BJR. Inspectorul școlar pentru romi a ținut să sublinieze faptul că, datorită programului guvernamental „Laptele și cornul”, s-a înregistrat o creștere a frecvenței școlare în rândul elevilor romi. La aceasta a contribuit în mare măsură și distribuirea rechizitelor necesare elevilor proveniți din familii defavorizate.⁷¹

⁶⁵ Interviu cu Ștefan Roman, 3 noiembrie 2003.

⁶⁶ Protocol Jandarmerie nr. 281.789 / 24.10.2002

⁶⁷ Interviu cu Ștefan Roman, 3 noiembrie 2003.

⁶⁸ Interviu cu Ion Șerban, 14 iunie 2003.

⁶⁹ Ferariu Geanina în Iași, Sângheorghe Veronica în Tg.-Frumos. Interviu cu dl. Roman Ștefan, 3 noiembrie 2003.

⁷⁰ Interviu cu Mantu Florin, membru al Grupului de Lucru Mixt, asistent social Ciurea, 9 noiembrie 2003.

⁷¹ Interviu cu Pop Mariana, inspector școlar pentru romi, I.S.J. Cluj, 10 noiembrie 2003.

Predarea în școală a limbii romani a avut succes în județul Iași. Există 11 profesori de limba romani în județ, absolvenți ai sistemului de învățământ la distanță derulat de Universitatea București și C.R.E.D.I.S. Acești institutori romi predau în zece școli din mediul rural și șase din mediul urban. În anul curent, 63 de elevi romi din județul Iași au participat la Olimpiada națională de limba romani. Există, de asemenea, un cerc metodic pentru limba romani care se reunește lunar. În octombrie 2003, profesorii de limba romani au avut o întâlnire cu elevii romi și au discutat diferite probleme curente, inclusiv modul cum au fost primiți în școli. Printre problemele aduse în discuție de către elevi s-au regăsit cu preponderență cele de ordin material, respectiv plata taxelor pentru cămin și cantină a celor proveniți din mediul rural.⁷²

În anul școlar 2003-2004, au fost alocate pentru elevii romi 46 de locuri în licee și 60 în școli de arte și meserii. Cu toate acestea, numărul locurilor ocupate a rămas mic: doar 25 dintre acestea au fost ocupate de către elevii romi.⁷³

Deși toată lumea e de acord că numărul de licențiați și studenți romi în facultățile din Iași a crescut,⁷⁴ nu există în prezent o situație a numărului de studenți sau absolvenți romi din centrul universitar ieșean care activează în beneficiul comunităților de romi.⁷⁵

2.9 Cultură și culte

Inspectorul pentru cultură din cadrul Direcției pentru Cultură și Patrimoniu a făcut parte inițial din Grupul de Lucru Mixt, dar datorită neimplicării sale în activități culturale destinate romilor, nu a mai fost solicitat de către BJR.⁷⁶

Consilierul Prefectului pentru Problemele romilor a declarat că în fiecare an de Ziua Minorităților este sprijinit de Prefectură și Consiliul Județean în organizarea manifestărilor destinate afirmării culturii și identității romilor. De altfel, Consilierul afirmă că cea mai importantă realizare a BJR este „implicarea în problemele sociale și culturale”. În anii anteriori, patru dintre ONG-urile romi din Iași au derulat activități culturale: „Barbu Lăutaru”, „Romanitin”, Asociația „Romani” și Partida Romilor Social

---

⁷² Interviu cu Pop Mariana, inspector școlar pentru romi, I.S.J. Cluj, 10 noiembrie 2003.

⁷³ Situația locurilor ocupate de elevii romi în anul 2003: Liceul „Ion Neculce” din Târgu-Frumos - 5 elevi, Școala Profesională din Târgu-Frumos - 1 elev, Grup Școlar „Unirea” din Pașcani - 3 elevi, Liceul Economic Nr. 1 Iași - 2 elevi, Liceul cu Program Sportiv Iași - 1 elev, Școala Normală Iași - 6 elevi, Grup Școlar „Anghel Sallini” Iași - 1 elev, Grup Școlar „Virgil Madgearu” Iași - 6 elevi. Interviu cu d-na Pop Mariana, 10 noiembrie 2003.

⁷⁴ Interviu cu Ion Șerban, 14 iunie 2003.

⁷⁵ O bază de date cu studenții romi, neactualizată și incompletă însă.

⁷⁶ Interviu cu Ștefan Roman, 24 iunie 2003.

Democrată. În 2003, de Ziua Minorităților s-a organizat un spectacol finanțat de P.R.S.D. și o expoziție la Palatul Culturii⁷⁷. De asemenea, s-au organizat spectacole la care muzica a fost asigurată de orchestra Asociației Culturale „Barbu Lăutaru”.⁷⁸

Tematica romă este rareori prezentată la nivelul posturilor de radio sau TV din Iași, cu toate că uneori romii sunt invitați la diverse emisiuni. Consilierul a avut mai multe apariții la televiziune și radio. La postul „Radio Iași” există o emisiune intitulată „Dialog intercultural”, în cadrul căreia toate minoritățile au un spațiu de emisie, inclusiv romii.⁷⁹ Ziarele locale scriu în permanență despre romi și nu doar lucruri negative. De curând s-a scris despre apropiata implementare a unui proiect inițiat de Guvern pentru instruirea consilierilor romi din prefecturile a opt regiuni din țară; acest proiect ar urma să înceapă în ianuarie 2004 și va avea o durată de doi ani.⁸⁰

2.10 Participare publică

La nivelul județului Iași nu există nici un reprezentant rom ales într-o funcție publică. În toate posturile ocupate de romi în instituțiile administrației locale sunt numite persoane recomandate de Partida Romilor Social Democrată, singura organizație a romilor cu orientare politică din județ. Dominația P.R.S.D. îi nemulțumește pe reprezentanții societății civile, care reclamă faptul că numirea în funcții se face pe criterii politice, prioritar criteriului competenței.⁸¹

Filiala județeană a Partidei Romilor Social Democrate nu este înregistrată juridic, formațiunea fiind condusă de la biroul central din București. În consecință, această filială nu poate participa la competiția în cadrul diverselor programe de finanțare, inclusiv cele ale Uniunii Europene. De asemenea, nu poate dezvolta expertiza necesară și resursele umane necesare pentru implementarea Strategiei.

2.11 Comunicare și implicare civică

La referendumul pentru votarea noii Constituții a României, județul Iași s-a clasat pe ultimul loc pe țară în ceea ce privește participarea la vot, cu doar 9,6%. Singura localitate ieșeană unde toți cetățenii au votat pentru aprobare legii fundamentale a fost

⁷⁷ Interviu cu Dinu Iulian, președinte al Romanitin, 12 iunie 2003.

⁷⁸ Interviu cu Ion Șerban, 14 iunie 2003.

⁷⁹ Masă Rotundă, Iași, 21 noiembrie 2003.

⁸⁰ Interviu cu Ștefan Roman, 3 noiembrie 2003.

⁸¹ Interviu cu Dinu Iulian, președinte al Romanitin, 6 iunie 2003.

localitatea Zanea, comunitate de romi tradiționali.⁸²

În general, cele mai multe dintre activitățile inițiate de grupuri ale societății civile au avut ca scop creșterea participării publice și conștientizarea civică. În anul 2001, Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi Cluj, în colaborare cu Asociația Tinerilor și Studenților Romi „Romanitin” a dezvoltat campania de informare „Apără-ți drepturile!” în legătură cu noua legislație anti-discriminare.⁸³ În același an, Romanitin, Romani CRISS și Minority Rights Group International au desfășurat „Programul RIPPLE” care a avut și o componentă de monitorizare a respectării drepturilor omului la nivel local.⁸⁴ Ca urmare a unor sesizări ale romilor, monitorii locali și Romani CRISS⁸⁵ au organizat o acțiune de „testare” a posibilelor cazuri de discriminare în discotecile din municipiu. Studenților romi li s-a interzis accesul în trei discoteci dintre cele cinci testate, iar Romani CRISS și Romanitin au înaintat o acțiune în justiție împotriva proprietarilor. În prezent, aceștia sunt implicați în două procese la Tribunalul Județului Iași.⁸⁶

Cu toate că au existat cazuri de discriminare față de romi, oficialii intervievați au afirmat că „nu există discriminare în Iași”.⁸⁷ În același timp, romii din comunități declară că ei nu au întotdeauna acces la serviciile publice, uneori fiindu-le îngădit accesul chiar și în instituții de interes public.⁸⁸

Populația de romi din Iași nu-și cunoaște suficient drepturile și nici atribuțiile specifice instituțiilor sau funcționarilor cărora li se adresează cu diverse probleme.⁸⁹ Se observă o lipsă de încredere în aceste instituții, bazată pe atitudinea discriminatorie a funcționarilor la adresa lor, situație cu care s-au confruntat adesea.⁹⁰

---

⁸² Informații din publicația electronică „Info Rom”, nr. 675 / 20. 10. 2003.

⁸³ Interviu cu Dinu Iulian, președinte al Romanitin, 6 iunie 2003.

⁸⁴ Monitorii în cadrul departamentului Drepturile Omului: Ferariu Luiza, studentă Administrație Publică și Laura Constantin, studentă Drept.

⁸⁵ Mădălin Morteau, student la Drept, asistent al departamentului Drepturile Omului - Romani CRISS.

⁸⁶ Detalii în publicația „Practici pozitive: jurisprudența internațională privind discriminarea romilor în accesul la locuri publice”, Dezideriu Gergely, 2002 - pag. 33.

⁸⁷ Interviuri cu roman Ștefan, consilier BJR, președinte al filialei județene P.R.S.D., 24 iunie 2003; Sava Adolf, președinte al Asociației Romani, președinte Municipal al P.R.S.D., 12 iulie 2003.

⁸⁸ Interviuri cu Mihai Elena, 21 iunie 2003; Lăzărică Costică, vice președinte al P.R.S.D. — Pașcani, 21 iunie 2003.

⁸⁹ Interviu cu Mihai Elena, membră a Grupului de Lucru Mixt Podu-Iloaiei, 21 iunie 2003.

⁹⁰ Monitor ERRC/CRCR Laura Constantin, extras din Raportul ERRC/CRCR martie 2003.

Monitorizarea implementării
la nivel local a Strategiei de
Îmbunătățire a Situației Romilor
în județul Timiș

GENERALITĂȚI

Județul Timiș este cel mai vestic județ al României, se învecinează la vest cu județul Csongrad (Ungaria) și la sud-vest cu provincia Voievodina (Serbia). Județele românești vecine cu județul Timiș sunt Arad la nord, Hunedoara la est și Caraș — Severin la sud-est. Timișul este cel mai mare județ al României și are o populație de 677.926 locuitori. Este considerat, pe bună dreptate, un județ multi-etnic, cu o majoritate de români (83,4% - 565.639), cu maghiari (7,4% - 50.556), romi (2,4% - 16.084), germani (2,09% - 14.174), sârbi (1,9% - 13.273), ucraineni (1,07% - 7321), slovaci (0,28% - 1908) și alte minorități (bulgari, turci, ruși, tătari, lipoveni - 1,3%).¹

1. REZUMAT

În județul Timiș nu a existat aproape nici un progres în implementarea obiectivelor Strategiei. La data scrierii acestui raport, județul Timiș nu dezvoltase încă o Strategie Județeană pentru implementarea Strategiei. Deși Strategia fusese inițial percepută ca un pas important al societății românești în a-i implica pe romi în rezolvarea propriilor probleme și în a-i privi ca parteneri egali de discuții, aceste așteptări au fost înșelate. Potrivit unui reprezentant rom, „...nu cred că se vrea să se îmbunătățească situația romilor, Guvernul vrea doar să arate UE că se gândește și la romi.”

Deși Strategia prevede un grad mare de implicare a romilor în structurile administrației centrale și locale, nu s-a făcut aproape nici un efort de a-i include pe romi în luarea deciziilor privind problematica romilor din județul Timiș. Un Birou Județean pentru Romi (BJR în acest text) a fost înființat, dar la data scrierii raportului nu se crease încă Grupul de Lucru Mixt solicitat în Strategie și în nici unul dintre orașele județului nu fusese angajat un expert local pentru problemele romilor. Potrivit reprezentanților romi, „Primarii apelează la noi numai când sunt probleme sau când fac romii probleme. Atunci își amintesc de noi. Când mergem să rezolvăm probleme care privesc comunitatea, nu au timp de noi.”²

Liderii romi susțin că „Strategia arată bine pe hârtie, în realitate aceasta nu se poate implementa pentru că nu există voință politică.” În special, reprezentanții romi consideră că implementarea Strategiei nu a progresat la nivelul județului Timiș deoarece persoanele din Prefectură nu înțeleg în totalitate scopurile Strategiei. Mai mult decât atât, lipsa de fonduri a fost un obstacol serios în calea activităților BJR.

---

¹ Recensământul populației 2002, structura etno-demografică a populației.

² Interviu cu Boț Ioan, consilier voluntar, Lugoj, 29 iunie 2003.

2. IMPLEMENTARE LOCALA

2.1 Structuri administrative

2.1.1 Biroul Județean pentru Romi (BJR)

Biroul Județean pentru Romi (BJR în acest text) din cadrul Prefecturii Timiș a fost înființat la data de 17 septembrie 2001. Primul Consilier al Prefectului pentru Problemele Romilor a fost angajat în aceeași zi, dar a demisionat trei luni mai târziu din motive de sănătate. În timpul acestor prime luni de funcționare, fondurile au fost insuficiente pentru angajarea personalului BJR, deși inițial fusese planuit un personal de trei oameni. Consilierul de la acel moment a raportat că relațiile de lucru cu alți reprezentanți de la nivel județean erau dificile deoarece comunicarea se făcea doar întâmplător.³

Un nou Consilier a fost ales în februarie 2002, în urma derulării unui concurs. Consilierul, membru al minorității rome și fost profesor la o școală ajutătoare, are puțină experiență de muncă în beneficiul comunităților de romi, dar era singurul concurent licențiat, restul fiind încă studenți. În prezent, în cadrul BJR este angajat cu jumătate de normă Consilierul și cinci membri „voluntari”. Rolul Prefecturii în implementarea Strategiei a fost astfel limitat, deoarece capacitatea de planificare, organizare și coordonare a activităților este serios restricționată de lipsa de personal.

Toți membrii voluntari ai BJR-ului fac parte din organizația Uniunea Creștin Democrată a Romilor din Banat și au fost numiți de către Președintele organizației, care este și Președinte al Partidei Romilor Social Democrate în județul Timiș. Experiența membrilor BJR este relativ diferită, iar responsabilitățile par a fi împărțite aleatoriu între membri. Unul dintre voluntari a fost numit consultant-expert și se pare că el ia unilateral majoritatea deciziilor.⁴

Cu toate că BJR-ul are un program oficial de lucru, acesta nu este afișat, drept care clienții nu se pot baza pe faptul că găsesc pe cineva în birou după un program prestabilit. Potrivit personalului BJR, activitățile de teren fac imposibilă respectarea orarului de lucru cu publicul.

O dată la șase luni, BJR trimite informații privind nivelul local de implementare a Strategiei către Oficiul pentru Problemele Romilor din cadrul Departamentului de Relații Interetnice, parte a Secretariatului General al Guvernului. Aceste rapoarte nu

---

³ Interviu realizat cu dl. Gheorghe Crișan, 17 iunie 2003.

⁴ Interviu realizat cu Mihai Nicolae, consultant-expert BJR, 27 iunie 2003.

prezintă detalii semnificative care să ateste faptul că BJR-ul a inițiat acțiunile incluse pe listă sau măsura în care a participat la proiecte mai generale și nu există informații privind rezultatele concrete ale acțiunilor lor. Încercările de verificare sau de adunare de detalii nu au avut nici un succes.⁵

Există puține legături între BJR și organizațiile neguvernamentale ale romilor din județul Timiș, iar majoritatea acestor organizații au declarat că nu au fost sprijinite de BJR în elaborarea de proiecte.⁶ De fapt, unele ONG-uri și-au exprimat îngrijorarea că BJR-ul a îngreunat procesul de implementare a unor proiecte prin diseminarea unor informații greșite sau prin nefurnizarea de informații ONG-urilor și partenerilor acestora.⁷ Reprezentanții ONG-urilor consideră că personalului BJR îi lipsește pregătirea și capacitatea de a implementa eficient Strategia Guvernamentală.⁸

Potrivit personalului BJR, principalul obstacol în implementarea Strategiei este lipsa finanțării. Membrii BJR susțin că activitățile lor s-ar îmbunătăți dacă Guvernul și UE ar mări resursele financiare pentru implementarea Strategiei. Într-adevăr, resursele BJR-ului sunt foarte limitate — chiar și mobila din birou a fost adusă de un membru, și nu există certitudinea că cheltuielile de deplasare vor fi decontate. O problemă de structură poate că împiedică, de asemenea, activitățile BJR, deoarece majoritatea fondurilor sunt alocate de consiliile județene și nu de Prefectură. Potrivit unui reprezentant local al romilor, „...atâta timp cât BJR funcționează în cadrul Prefecturii și nu în Consiliul Județean, nu se va mișca nimic.”⁹

În cadrul Prefecturii există opinii conform cărora lipsa de sprijin din partea societății civile române împiedică activitatea BJR. Unii angajați ai Prefecturii au sugerat că ar trebui ca aceste comunități de romi să se unească și să delege un lider care să le reprezinte și să participe la rezolvarea problemelor romilor.¹⁰ Cu toate acestea, de vreme ce acești angajați recunosc că nu au existat discuții despre Strategie la nivelul întâlnirilor locale,

---

⁵ Interviu realizat cu Florin Vlad, consilier BJR, 17 iunie 2003. Consilierul pentru Problemele Romilor a refuzat să furnizeze informații detaliate despre activitățile specifice pe motiv că, consultant-expertul BJR-ului nu era disponibil.

⁶ Interviuri realizate cu Laurențiu Crăciun și Ramona Sein, președintele Asociației Roma Acces, respectiv președinta Asociației Parudimos, 23 iulie 2003; cu Olimpia Leonte, coordonatoarea proiectului „Legalitate și Drepturi”, Timișoara, 12 iulie 2003.

⁷ Interviu realizat cu Ramona Sein, președinta Asociației PARUDIMOS, 23 iulie 2003.

⁸ Interviu realizat cu Ramona Sein, președinta Asociației PARUDIMOS, 23 iulie 2003.

⁹ Interviu realizat cu Mircea Barbu, redactor la emisiunea în limba romani de la Radio Timișoara, 12 iulie 2003, Timișoara.

¹⁰ Interviu realizat cu Gheorghe Crișan, consilier prefect, 17 iunie 2003.

eforturile de transferare a responsabilității de la guvern la societatea civilă apar ca necinstite.¹¹

2.1.2 Experți locali pentru problemele romilor

Până în prezent, în județul Timiș primăriile nu au angajat nici un expert local pentru problemele romilor. În 22 de localități, autoritățile au cerut fonduri pentru înființarea postului de expert local, dar încă nu s-au identificat resursele pentru nici una din aceste localități.¹² Au existat intenții pentru a fi angajat un expert local pentru problemele romilor în Jimbolia, dar în final candidatul a fost angajat cu funcția de mediator social. În Timișoara s-a organizat un concurs pentru ocuparea postului de expert local pentru problemele romilor, la care s-au înscris două persoane, dar în final nu s-au prezentat la concurs.¹³ Postul disponibil ca expert pentru problemele romilor în Timișoara este în cadrul Centrului Comunitar de Asistență Socială, iar candidatul va lucra mai degrabă sub supravegherea Centrului decât a Primarului sau a BJR-ului.¹⁴

2.1.3 Grupul de Lucru Mixt

Deși aproape toți reprezentanții sunt de acord că înființarea unui Grup de Lucru Mixt în Timiș ar fi un pas important în implementarea Strategiei, acesta nu a fost încă creat. Acest Grup de Lucru ar trebui să cuprindă reprezentanți din instituțiile publice și din organizațiile neguvernamentale active în domeniile relevante și care ar putea contribui la implementarea Strategiei. În schimb, în decembrie 2002 a fost înființată o structură numită „Consiliul Județean pentru Romi”.¹⁵ Deoarece această denumire este foarte apropiată de cea a instituției principale a administrației județene, ar putea apărea neînțelegeri. Într-adevăr, se pare că există deja confuzii referitoare la funcția acestei

---

¹¹ Interviu realizat cu Grigore Rus și Suciu Nicolae, consilieri în Consiliul Județean Timiș, respectiv Consiliul Local Timișoara, 16 iulie 2003, Timișoara.

¹² Banloc, Becicherecu Mic, Biled, Cărpiniș, Cenad, Cenei, Ciacova, Comloșul Mare, Făget, Giar mata, Iecea Mare, Jebel, Jimbolia, Lovrin, Lugoj, Moșnița Nouă, Peciu Nou, Periam, Receaș, Săcălaz, Sânmihaiu Roman și Sânnicolau Mare.

¹³ Interviu realizat cu șefa Serviciului Resurse Umane din cadrul Primăriei Timișoara, 22 iulie 2003.

¹⁴ Interviu realizat cu Maria Stoianov, șefa Centrului Comunitar Iosefin, 25 iulie 2003.

¹⁵ Procesul verbal de constituire a Consiliului Județean pentru Romi, din 7 decembrie 2002, Timișoara.

structuri, deoarece „consultantul-expert pentru problemele romilor” consideră Consiliul Județean pentru Romi ca fiind Grupul de Lucru Mixt.¹⁶ Biroul executiv al Consiliului Județean pentru Romi este format din cinci persoane; patru dintre acestea sunt membre în BJR Timiș.¹⁷

2.2 Construcții de locuințe

Realizările în acest domeniu în județul Timiș sunt inconsistente. BJR s-a implicat în căutarea de soluții pentru problema unor case construite fără autorizații de familie de romi din Timișoara, case aflate în pericol de a fi distruse de către autorități. Cu toate acestea, până la acest moment nu au fost obținute autorizațiile de construcție necesare și unele clădiri au fost deja demolate. Unii romi consideră că discriminarea joacă un rol în aceste cazuri: „... cred că este vorba de rasism și invidie la mijloc, pentru că și alții au case construite fără autorizație, dar nu s-au pus să le demoleze, cum au făcut la romi”.¹⁸

Primăria Giarmata a luat unica măsură concretă în vederea rezolvării problemelor legate de dreptul de proprietate asupra terenurilor și locuințelor deținute de romi. În parteneriat cu Asociația Femeilor Țigănci „Pentru Copiii Noștri”, a obținut o finanțare Phare în cadrul Fondului de Parteneriat pentru Romi pentru punerea în legalitate a romilor din comuna Giarmata.¹⁹ Un număr de 27 de cărți funciare au fost eliberate, din care 24 pentru imobile și trei pentru teren. Chiar dacă proiectul a fost inițiat de către Primăria Giarmata, nu s-a bucurat de sprijinul Consiliului Local, iar cei implicați în proiect au raportat lipsa de sprijin a unor consilieri.²⁰

Problemele legate de lipsa de documente de proprietate ale comunității de romi sunt acute în Timișoara. În decembrie 2003 au fost evacuate 36 de persoane, dintre care 20

---

¹⁶ Florin Vlad, masă rotundă, Prefectura Timiș, 27 noiembrie 2003. Așa-numitul „consultant-expert al BJR” este Nicolae Mihai, președinte al Uniunii Creștin Democrată a Romilor din Banat și lider al P.R.S.D. Timiș.

¹⁷ Procesele verbale de constituire a Consiliului Județean pentru Romi, din 7 decembrie 2002, Timișoara, și raportul Prefecturii Timiș către Guvernul României, 7 aprilie 2003.

¹⁸ Interviu realizat cu Mircea Barbu, redactor la emisiunea în limba romani de la Radio Timișoara, 12 iulie 2003, Timișoara.

¹⁹ Phare RO 9803.01.010, Fondul de Parteneriat pentru Romi, schemă de granturi în valoare de totală de 900.000 euro distribuiți pentru 30 de contracte de finanțare.

²⁰ Interviuri cu Olimpia Leonte, coordonatoarea proiectului „Legalitate și Drepturi”, 12 iulie 2003, Timișoara; Iadranca Beșin, asistent de proiect în cadrul proiectului Legalitate și Drepturi, 11 iulie 2003, Timișoara.

copii. Aceste familii locuiau în aceste imobile de 60 de ani, iar actualmente locuiesc pe același teren într-un cort făcut din carton și acoperit cu folie de plastic.

2.3 Protecție socială

Direcția de Asistență Socială a Județului Timiș nu oferă servicii de asistență socială care să-i vizeze exclusiv pe romi. Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă Timiș nu a organizat nici un curs de formare sau reconversie profesională pentru romi, „pentru că nu a venit nimeni la noi, de etnie romă, să ceară așa ceva”.²¹

Asociația Femeilor Țigănci „Pentru Copiii Noștri”, în parteneriat cu Primăria Timișoara, implementează un proiect care să ofere orientare profesională, consiliere juridică și psihologică și conștientizarea drepturilor femeilor pentru aproximativ 50 femei și fete de etnie romă.

2.4 Sănătate

La nivel național, profesia de mediator socio-sanitar a fost inclusă în codul ocupațiilor din România, iar Strategia Națională prevede formarea și coordonarea unor asemenea vizitatori medicali în comunitățile de romi. Deși la nivelul județului Timiș trei romi au absolvit cursurile de mediator socio-sanitar organizate de Ministerul Sănătății și Familiei în parteneriat cu Romani CRISS București, Direcția de Sănătate Publică nu a angajat încă nici un mediator sanitar. Pentru angajarea mediatorilor sanitari în comunitățile de romi, Asociația PARUDIMOS a depus o adresă prin care cerea D.S.P.T. să organizeze un curs de instruire și să angajeze mediatorii sanitari în șapte dintre cele mai mari orașe, dar D.S.P.T. nu a răspuns. Potrivit personalului, Direcția nu are resursele pentru a implementa asemenea măsuri.²²

Direcția de Sănătate Publică Timiș a organizat mai multe campanii de depistare și prevenire a bolilor infecțioase în comunitățile de romi din cartierul Cunți din Timișoara, Banloc și Săcălaz.

2.5 Inițiative economice

Direcția de Muncă și Solidaritate Socială Timiș (D.M.S.S. în acest text) a trimis, în 2002, o propunere de parteneriat la Biroul Județean pentru Romi, dar nu a primit până

²¹ Interviu realizat cu Sorin Munteanu, director AJOFM, 26 iulie 2003, Timișoara.

²² Interviu realizat cu Paul Jurchescu, medic în cadrul D.S.P., Timișoara, 3 august 2003.

acum răspuns.²³ D.M.S.S. a încheiat un parteneriat cu Asociația PARUDIMOS și a pus la dispoziția Asociației un spațiu pentru desfășurarea activităților sale.

În scopul identificării potențialilor angajatori care să angajeze cetățeni de etnie romă, Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă Timiș a organizat o Bursă a Locurilor de Muncă pentru Romi. Nouă din cei 96 de agenți economici invitați să participe erau romi, dar nici unul dintre ei nu a participat.²⁴ Numărul de locuri de muncă puse la dispoziția publicului a fost relativ redus și majoritatea necesitau un nivel redus de calificare. Au fost și locuri de muncă cu nivel ridicat de pregătire, cum ar fi agent de asigurări. Din cele 227 de persoane care au vizitat bursa, 113 au fost romi; 14 romi, din care patru femei, și-au găsit locuri de muncă.

Primăria din Jimbolia, în colaborare cu Asociația Roma Acces, a oferit, prin intermediul unui proiect finanțat prin programul Phare, cursuri de pregătire profesională pe durata a trei luni pentru 34 de persoane.²⁵ 21 de bărbați romi au beneficiat de cursuri de calificare în zidărie și 13 femei romi au urmat cursuri de croitorie; toți participanții au absolvit cursurile. În prezent, majoritatea celor care a terminat cursurile de zidărie sunt angajați în construcții în străinătate.

În Timișoara s-a desfășurat, în perioada noiembrie 2000 — decembrie 2002, proiectul internațional RECITRAVE, la care au participat trei țări membre ale Uniunii Europene și Primăria Timișoara. Obiectivele acestui proiect au fost reintegrarea socială a romilor; reciclarea profesională, crearea de locuri de muncă și dezvoltarea unei strategii de dezvoltare socio-economică a municipiului Timișoara. Comisia Europeană, la propunerea Comercial of London Borough of Bromley a finanțat proiectul.²⁶ Cu toate acestea, la finalul proiectului nu a fost angajat nici un rom. Mai mult decât atât, Primăria a refuzat să ofere partenerilor romi (Asociația Socială Culturală a Romilor din Banat) raportul final al proiectului, chiar dacă, în acest sens, o cerere oficială fusese făcută.²⁷

---

²³ Interviu realizat cu dl. Radu Groza, director general la D.M.S.S., 14 iulie 2003, Timișoara.

²⁴ Interviu realizat cu Sorin Munteanu, director AJOFMT, 26 iulie 2003, Timișoara.

²⁵ Phare RO 9803.01.010, Fondul de Parteneriat pentru Romi, schemă de granturi în valoare de totală de 900.000 de euro, distribuiți pentru 30 de contracte de finanțare.

²⁶ Bugetul total al proiectului a fost 312.522 de euro, din care 33.908 au fost contribuția Primăriei Timișoara.

²⁷ Interviu realizat cu Ioan Mirescu, președintele Asociației Sociale Culturale a Romilor din Banat, 23 August 2003.

2.6 Justiție și ordine publică

Primăria Giarmata, în parteneriat cu Asociația Femeilor Țigănci, a eliberat 30 de cărți de identitate, 25 de certificate de naștere și căsătorie și alte documente personale.²⁸

Mai multe ONG-uri române, printre care Asociația Social Culturală a Romilor din Banat și Asociația PARUDIMOS, Serviciul de Reintegrare și Supraveghere a infractorilor de pe lângă Tribunalul Timiș, împreună cu Inspectoratul Județean de Poliție Timiș derulează proiectul „Șanse Egale”, focalizat pe reinserția socială a tinerilor eliberați condiționat. Proiectul este finanțat de programul Măsuri de Încredere al Consiliului Europei.

Asociația Umanitară „Sf. Petru și Pavel”, în parteneriat cu Consiliul Județean Timiș; Primăria Municipiului Timișoara, Inspectoratul Școlar al Județului Timiș, Inspectoratul de Poliție, Penitenciarul Timișoara, Facultatea de Sociologie și Psihologie (Universitatea de Vest Timișoara), Clinica de Medicină Legală și Asociația Social Culturală a Romilor din Banat au derulat proiectul „Șanse egale în justiție”²⁹. Proiectul a sprijinit 260 de condamnați romi prin programe sociale și educaționale pe perioada detenției, pentru o mai bună reintegrare ulterioară.

2.7 Protecția copilului

Până în acest moment nu există nici un parteneriat între organizațiile romilor și Direcția Generală pentru Protecția Drepturilor Copilului Timiș. Cu toate acestea, personalul Direcției are în componență șapte angajați de etnie romă.

2.8 Educație

În județul Timiș există 28.172 de copii care merg la școală, 2.332 dintre aceștia fiind de etnie romă. În rândul copiilor romi se înregistrează cele mai multe cazuri de abandon școlar, cu preponderență în ciclul primar. Pentru a reduce acest fenomen, în 1999 s-au înființat clase de recuperare școlară cu frecvență zilnică în șase școli.³⁰

²⁸ Phare RO 9803.01.010, Fondul de Parteneriat pentru Romi, schemă de granturi în valoare de totală de 900.000 de euro distribuiți pentru 30 de contracte de finanțare.

²⁹ Phare RO 9803.01.010, Fondul de Parteneriat pentru Romi, schemă de granturi în valoare de totală de 900.000 de euro distribuiți pentru 30 de contracte de finanțare.

³⁰ Școala cu clase I-VIII nr. 5 Lugoj, Școala cu clase I-VIII nr. 4 Timișoara, Școala cu clase I-VIII Becicherecu-Mic, Școala cu clase I-VIII Dudeștii -Noi, Școala cu clasele I-VIII nr. 1 Jimbolia, Grupul Școlar Energetic Timișoara.

Un inspector pentru învățământul pentru romi se ocupă de problema participării școlare a copiilor romi este angajat cu jumătate de normă în cadrul Inspectoratului Școlar Județean Timiș. Inspectoratul a elaborat o strategie pentru integrarea copiilor romi în societate, care datează din 2002, cu o propunere de proiect Phare.

O multitudine de ONG-uri și instituții educaționale au luat măsuri pentru a îmbunătăți educația romilor. Acestea includ:

- Un parteneriat între Inspectoratul Școlar Timiș și Asociația Femeilor Țigănci „Pentru Copiii Noștri” în scopul derulării unui proiect educativ pentru copii romi;
- Programul „A doua șansă”, implementat de către Colegiul Tehnic Timișoara și Grupul Școlar Auto; în cadrul programului sunt înscriși 21 de elevi, în marea lor majoritate romi;
- Fundația Centrul Educația 2000+ finanțează programul MATRA „Șanse egale pentru copiii romi prin educație” în cinci școli din județul Timiș;
- Proiectul „Eurrom” al Institutului Intercultural Timișoara, finanțat de Comisia Europeană, Programul Socrates — Comenius, care a instruit și sprijinit profesorii în derularea de activități pentru lucrul cu copiii romi.

2.9 Cultură și culte

Începând cu 2001, Uniunea Creștin Democrată a Romilor din Banat, în parteneriat cu Prefectura Timiș, a organizat în fiecare an Ziua Internațională a Romilor, în 8 aprilie.

Începând cu iulie 2003, ca rezultat al inițiativei membrilor Asociației Studenților Romi PARUDIMOS în parteneriat cu Studioul Radio Timișoara, este realizată săptămânal o emisiune radio în limba romani. Cu finanțare Phare, asociații ale studenților romi din Timișoara și Cluj au convenit cu studiourile teritoriale TVR ca acestea să instruiască o echipă de tineri romi pentru realizarea unei emisiuni de televiziune la nivelul regiunii.

2.10 Participare publică

Deși mai mulți romi din diferite localități au participat în alegerile locale din 2000, doar în Lenauheim (Grabăț) un candidat rom a fost ales în Consiliul Local. În rest, nu au fost identificați la nivelul județului funcționari publici de tenie romă.

Partida Romilor Social Democrată nu are o filială înregistrată juridic la nivelul

județului, iar Uniunea Creștin Democrată a Romilor din Banat încearcă să-i reprezinte pe romi în sfera politică.³¹

2.11. Comunicare și implicare civică

Activități în domeniul comunicării și implicării civice au fost organizate de diferite ONG-uri ale romilor și în mod special de Institutul Intercultural din Timișoara. Mai multe mese rotunde cu participarea reprezentanților diferitelor autorități locale și lideri din comunitățile de romi au fost organizate în acest scop. De asemenea, Institutul Intercultural a implementat, în parteneriat cu Asociația Social Culturală a Romilor din Banat, proiectul „Împreună cu romii din Banat: pentru o dezvoltare locală durabilă”, proiect finanțat de Consiliul Europei.³²

Asociația Studenților Romi PARUDIMOS a implementat un proiect intitulat „Investiție pentru viitor”, al cărui scop era creșterea capacității organizatorice a comunităților de romi; 14 tineri romi au fost instruiți în domenii ca dezvoltare comunitară, comunicare, legislație și atragere de fonduri.³³

---

³¹ Interviu realizat cu Mihai Nicolae, președintele UCDR, consultant-expert BJR, 27 iunie 2003.

³² Masă rotundă, Timișoara, 27 noiembrie 2003. Proiectul a fost implementat în satele Periam și Satchinez.

³³ Interviu realizat cu Ramona Sein, președinta Asociației PARUDIMOS, 23 iulie 2003.

ORGANIZAȚIILE PARTICIPANTE

Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi (CRCR)

Cluj-Napoca, România; organizație membră Soros Open Network

Website <http://www.romacenter.ro>

Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi dorește să devină unul dintre cei mai importanți parteneri ai organizațiilor neguvernamentale ale romilor și comunităților de romi din România, prin pregătirea și implementarea unor programe coerente destinate îmbunătățirii situației romilor și dezvoltării comunităților în care aceștia trăiesc. Misiunea CRCR este de a contribui la îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților de romi din România. Centrul sprijină inițiativele comunităților de rezolvare a problemelor cu care acestea se confruntă și contribuie la identificarea și prevenirea diferitelor forme de discriminare față de romi. De asemenea, Centrul contribuie la îmbunătățirea comunicării dintre romi și ne-romi și sprijină dezvoltarea unei rețele de organizații rome capabile să dezvolte, în parteneriat cu autoritățile și comunitățile locale, soluții concrete la problemele acestora.

Programul de Monitorizare a Procesului de Aderare la Uniunea Europeană și Advocacy (EUMAP)

Budapesta, Ungaria; un program al Institutului pentru o Societate Deschisă

Website <http://www.eumap.org>

EUMAP, cunoscut anterior ca Programul de Monitorizare a Procesului de Aderare la Uniunea Europeană, monitorizează dezvoltarea problematicii drepturilor omului atât în Uniunea Europeană cât și în țările candidate și potențial candidate. Programul conlucrează cu experți naționali și organizații neguvernamentale în realizarea de rapoarte care sunt larg distribuite în Europa și la nivel internațional. Rapoartele sunt destinate încurajării unei participări largi în procesul de articulare a valorilor democratice comune ale Uniunii Europene, precum și monitorizării îndeplinirii standardelor respectării drepturilor omului la nivelul uniunii. În prezent, EUMAP lucrează la două proiecte, unul cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități intelectuale și altul cu privire la politicile de media.

Programul de Participare a Romilor (RPP)

Budapesta, Ungaria, un program al Institutului pentru o Societate Deschisă

Website http://www.soros.org/initiatives/roma/focus_areas/rpp

Programul de participare a romilor este un program de granturi care urmărește sprijinirea activismului rom în Europa Centrală și de Est și încurajează romii să își asume responsabilitatea pentru propria viață, să participe la procesul de luare a deciziilor care îi afectează și promovează drepturile acestora ca cetățeni în țărilor lor de origine. RPP oferă sprijin instituțional și training pentru organizațiile comunitare ale romilor angajate în activități de advocacy. În plus, RPP sprijină campanii destinate reformării sistemice ale politicilor publice la nivel național prin intermediul finanțării unor proiecte ale organizațiilor romilor care au capacitatea de a opera cu profesionalism la nivel național sau internațional. Desegregarea școlilor este un prim exemplu curent al acestui tip de finanțare. Un alt exemplu este cel a pregătirii în domeniul leadership-lui politic.